

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DEPARTAMENT ŚRODOWISKA, ROLNICTWA
I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KSR-41017-2003
Nr ewid. 115/2004/PO3114/KSR

Informacja o wynikach kontroli przestrzegania wymagań w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami

Warszawa

maj

2004 r.

Misja: Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

Wizja: Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Departamentu Środowiska, Rolnictwa
i Zagospodarowania Przestrzennego

Andrzej Głowacki

Akceptuję:
Zbigniew Wesołowski

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Mirosław Sekuła

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Warszawa, dnia maja 2004 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
00-950 Warszawa
tel./fax: 0-prefiks-22-825 44 81
www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

	Strona
1. Wprowadzenie	5
2. Podsumowanie wyników kontroli.....	7
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności.....	7
2.2. Synteza wyników kontroli.....	9
2.3. Uwagi końcowe i wnioski	19
3. Ważniejsze wyniki kontroli.....	22
3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomiczno- organizacyjnych.....	22
3.2. Istotne ustalenia kontroli	35
3.2.1. Wykonywanie przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadań w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.....	35
3.2.1.1. Rozpatrywanie wniosków i wydawanie zezwoleń.....	35
3.2.1.2. Kontrola realizacji zezwoleń.....	43
3.2.1.3. Realizacja wniosków pokontrolnych NIK	45
3.2.2. Przestrzeganie przez podmioty prowadzące międzynarodowy obrot odpadami obowiązujących przepisów.....	45
3.2.2.1. Opracowanie wniosków i realizacja zezwoleń dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami.....	46
3.2.2.2. Przestrzeganie przez podmioty wymagań w zakresie ochrony środowiska przed odpadami	48
3.2.3. Prowadzenie kontroli międzynarodowego obrotu odpadami przez organy celne i Straż Graniczną.....	51
3.2.3.1. Kontrola organów celnych.....	51
3.2.3.2. Kontrola Straży Granicznej	58
3.2.3.3. Współdziałanie z Wojewódzkimi Inspektoratami Ochrony Środowiska	63

3.2.4. Współpraca z krajami sąsiadującymi w zakresie przeciwdziałania nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów.....	64
3.2.5. Działalność Inspekcji Transportu Drogowego w zakresie kontroli przewozu drogowego odpadów.....	65
4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli.....	66
4.1. Przygotowanie kontroli.....	66
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	66
5. Załączniki	71
5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć i skrótów	71
5.2. Stan prawny dotyczący kontrolowanej działalności	73
5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole.....	75
5.4. Wykaz jednostek skontrolowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska	77
5.5. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność	78
5.6. Wnioski o wydanie zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, złożone do GIOŚ	78
5.7. Wydane przez GIOŚ zezwolenia w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami	79
5.8. Wykaz aktów prawnych dot. kontrolowanej działalności	79
5.9. Bibliografia	82
5.10. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli	82

1. Wprowadzenie

Temat: Przestrzeganie wymagań w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.

Numer kontroli: P/03/114

Uzasadnienie podjęcia kontroli: Kontrola została podjęta z własnej inicjatywy NIK. Przeprowadzenie omawianej kontroli było związane z realizacją ustalonych priorytetów kontroli Grupy Roboczej EUROSAI¹ ds. Kontroli Środowiska, przyjętych w strategii jej działania na lata 2002-2005, obejmującej odpady.

Ponadto NIK od kilku lat systematycznie bada wywiązywanie się Polski z przyjętych zobowiązań, wynikających z ratyfikowanych umów międzynarodowych (np. Konwencja Helsińska i Konwencja o Różnorodności Biologicznej), a omawiane zagadnienia są przedmiotem Konwencji Bazylejskiej z dnia 22 marca 1989 r. o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych.

Cel: Celem kontroli było zbadanie i ocena przestrzegania przez organy administracji publicznej oraz podmioty, prowadzące międzynarodowy obrót odpadami, obowiązujących przepisów w tym zakresie, w tym wynikających z postanowień Konwencji Bazylejskiej.

Tematyka, badany okres i czas prowadzenia kontroli:

Podstawowa tematyka kontroli obejmowała w szczególności:

- wydawanie zezwoleń na międzynarodowy obrót odpadami,
- przestrzeganie warunków ww. zezwoleń,
- nadzór i kontrolę nad międzynarodowym obrotem odpadami,
- gospodarowanie odpadami przywiezionymi do Polski z zagranicy.

Kontrola, którą przeprowadzono w terminie od 7 lipca 2003 r. do 4 listopada 2003 r., objęła okres od 1 stycznia 2001 r. do 30 czerwca 2003 r.

Kontrolę przeprowadzono w 31 jednostkach: Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska, 11 Urzędach Celnym (w tym obsługujących przejścia graniczne 8 Oddziałach Celnym podległych tym Urzędom Celnym i bezpośrednio w 3 Urzędach Celnym obsługujących przejścia graniczne – zwane dalej „Oddziałami Celnymi”), 8 oddziałach Straży Granicznej oraz 11 podmiotach prowadzących międzynarodowy obrót odpadami. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole stanowi załącznik 5.3. do Informacji.

¹ EUROSAI – organizacja zrzeszająca Najwyższe Organy Kontroli państw europejskich.

Kontrola przeprowadzona została pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności w odniesieniu do organów administracji rządowej, a w stosunku do pozostałych jednostek według kryteriów odpowiadających ich statusowi prawnemu.

W kontroli, koordynowanej przez Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego, uczestniczyły Delegatury NIK w: Białymstoku, Bydgoszczy, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie Wrocławiu oraz Zielonej Górze.

Ponadto w kontroli udział wzięła Inspekcja Ochrony Środowiska, która na zlecenie NIK - w trybie art. 12 pkt 2 ustawy o NIK - zbadała 39 podmiotów, wytypowanych przez Izbę, prowadzących międzynarodowy obrót odpadami. Jeden z podmiotów, tj. Europejski Serwis Gospodarzy EBD Dyrekcja Bydgoska Sp. z o.o., mimo wielokrotnych prób, podejmowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy nie został skontrolowany z uwagi na nieobecność przedstawicieli spółki pod adresem używanym we wniosku i dalszej korespondencji, związanej z wydaniem pozwolenia na import odpadów.

Wykaz podmiotów skontrolowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska przedstawiono w załączniku 5.4. do Informacji.

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że następuje powolna systematyczna poprawa przestrzegania przez organy administracji publicznej i podmioty prowadzące międzynarodowy obrót odpadami obowiązujących przepisów prawnych w tym zakresie, szczególnie wynikających z postanowień Konwencji Bazylejskiej z dnia 22 marca 1989 r. o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, która weszła w życie z dniem 18 czerwca 1992 r., oraz z ustawy o odpadach.

Stwierdzono jednak istotne nieprawidłowości. Z naruszeniem prawa przeprowadzano w GIOŚ postępowanie w zakresie wydawania niektórych zezwoleń na prowadzenie międzynarodowego obrotu odpadami.

Blisko połowę decyzji w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami wydano po postępowaniach trwających dłużej niż 2 miesiące, z naruszeniem art. 35 Kpa. Występowano do podmiotów o uzupełnienie złożonych wniosków po okresie nawet do 8 miesięcy od daty złożenia wniosku lub informowano po kilku miesiącach od złożenia wniosku, że nie będzie możliwe jego rozpatrzenie w terminie wskazanym w K.p.a.

Dopuszczono do wydania zezwoleń w obrocie odpadami pośrednikom, które wyczerpały - z powodu ograniczeń kontygentowych - możliwości importu odpadów, a odmówiono jednostkom zajmującym się bezpośrednio ich odzyskiem. Stwierdzono przypadki nie nałożenia przez GIOŚ obowiązku informowania przez wywoźącego i przewoźącego odpady o rzeczywistej ilości wywiezionych i przewiezionych odpadów w określonym czasie, wbrew przepisom ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.

Niewystarczająca i nie w pełni była skuteczna kontrola nad przestrzeganiem przez podmioty warunków wydanych im zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.

Z poddanych kontroli podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami, co piąty podmiot nie realizował warunków określonych w zezwoleniach GIOŚ, a co trzeci podmiot nie przestrzegał wymagań w zakresie ochrony środowiska nałożonych na nich ustawą o odpadach. Ponad 1/3 ogółu poddanych kontroli podmiotów nie prowadziło ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z treścią art. 13 ustawy o odpadach z 1997 r. i art. 36 ustawy

o odpadach z 2001 r. oraz stosownymi rozporządzeniami Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r.² i z dnia 11 grudnia 2001 r.³

Brak było rzetelnego udokumentowania ruchu transgranicznego odpadów przez graniczne placówki kontrolne Straży Granicznej i oddziały celne. Także wyrywkowe standardowe oględziny pojazdów i kontrole dokumentów celnych i granicznych nie zapewniały wystarczającego systemu kontroli obrotu międzynarodowego odpadami. Pozytywnie odnotować należy działania służb celnych dotyczące wycofywania transportów odpadów w przypadkach, w których przewoźnicy nie posiadali wymaganych zezwoleń GIOŚ.

Do systemu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów włączono Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska, m.in. poprzez uwzględnianie tych zagadnień w kontrolach planowych, prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Poprawy wymaga jednak skuteczność tych kontroli.

Nie stworzono systemu współdziałania i okresowych ocen współpracy służb ochrony środowiska, celnych i Straży Granicznej dla wzmocnienia systemu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów.

² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów – Dz. U. Nr 112, poz. 1206.

³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów - Dz.U. Nr 152, poz. 1736.

2.2. Synteza wyników kontroli

1. Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych stanowi część krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio.

Zakres zobowiązań wynikających dla państw, które przystąpiły do Konwencji Bazylejskiej jest znaczny i w większości wypadków wymagał daleko idących zmian w polskich przepisach prawa (str. 22-26).

1.1. W celu uściślenia postanowień Konwencji Bazylejskiej, która zaczęła obowiązywać w Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 18 czerwca 1992 r., zostały uchwalone m.in. ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r., a następnie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach oraz akty wykonawcze do tych ustaw.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach była zgodna z prawem Unii Europejskiej i harmonizowała polskie prawo z postanowieniami m.in. ramowych dyrektyw oraz rozporządzeń UE w sprawie transgranicznego przesyłania odpadów (str. 22-23).

1.2. Ustawa o odpadach regulując m.in. obrót odpadami Polski w relacjach z innymi krajami, do dnia 30 kwietnia 2004 r. nakładała obowiązek na Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wydawania stosownych zezwoleń, w formie decyzji, na wniosek podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami⁴. Kopie wydanego zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Szefowi Służby Celnej), Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwym ze względu na miejsce odzysku (str. 223-26).

2. Zgodnie z ustawą o odpadach, w badanym okresie 2001 r. – I połowa 2003 r. Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał łącznie 464 zezwoleń w drodze decyzji w zakresie

⁴ Z dniem 1 maja 2004 r. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw, w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959), art. 51 dokonuje w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach zmiany m.in. art. 64 ustawy o odpadach, który zobowiązuje stosowanie w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami przepisów rozporządzenia nr 259/93/EWG z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty oraz poza jej obszar, a także uchyla art. 65 i 66 ustawy o odpadach regulujące międzynarodowy obrót odpadami, w tym wydawanie zezwoleń. Zezwolenia wydane w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, zgodnie z art. 64 ust. 3 ww. ustawy, zachowują ważność na okres, na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do dnia 31 października 2004 r. Ww. rozporządzenie wprowadza powiadomienia w postaci listu przewozowego, na którym kompetentny organ władzy kraju zaznacza swoje pozwolenie przez odpowiednie jego opieczetowanie.

międzynarodowego obrotu odpadami, z tego ca 10%, wydanych zostało na wnioski, złożone przez podmioty prowadzące międzynarodowy obrót odpadami w latach 1998-2000. Spośród ogółu wydanych decyzji - 81% zezwoleń dotyczyło przywozu odpadów z zagranicy, 17% – wywozu odpadów za granicę oraz 2% przewozu odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego. Nie wszystkie działania GIOŚ dotyczące postępowania w zakresie wydawania zezwoleń na prowadzenie międzynarodowego obrotu odpadami – w ocenie NIK – były celowe i rzetelne (str. 36-41).

2.1. Wydano 45% decyzji dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami, w okresie dłuższym niż 2 miesiące od daty złożenia wniosku.

Przeprowadzona analiza dokumentacji, dotyczących 62 wybranych decyzji wykazała, że w większości przypadków główną przyczyną przewlekłości prowadzonych przez GIOŚ postępowań administracyjnych była konieczność uzupełniania przez wnioskodawców niekompletnie opracowanych wniosków. O ich uzupełnienie GIOŚ występował po okresie kilku miesięcy od daty złożenia wniosku z naruszeniem art. 35 kpa. (str. 39-40).

2.2. Stwierdzono 2 przypadki na 62 skontrolowane decyzje nie nałożenia obowiązku informowania przez wywoźącego i przewoźącego odpady o rzeczywistej ilości wywiezionych i przewiezionych odpadów w określonym czasie, czym naruszono przepisy art. 66 ust. 6 pkt 8 i ust. 13 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (str. 40).

2.3. Dopuszczono do wydania dwom pośrednikom zezwoleń, które wyczerpały - z powodu ograniczeń kontygentowych⁵ - możliwości importu odpadów przez jednostki starające się o uzyskanie zezwolenia, zajmujące się bezpośrednio ich odzyskiem. Odmówiono jednocześnie zgody na przywóz odpadów z zagranicy podmiotom przerabiającym je. Należy dodać, że do czasu zakończenia kontroli, odpady te nie zostały sprowadzone do kraju przez pośredników. W ocenie NIK były to działania niecelowe i nierzetelne (str. 41-43).

3. Skontrolowanych 50 podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami, złożyło do GIOŚ łącznie 68 wniosków o zezwolenie na przywóz odpadów oraz 35 wniosków o zezwolenie na wywóz.

⁵ Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy (Dz. U. Nr 15, poz. 146) określono rodzaje odpadów (3) niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy, okres, przez jaki mogą być przywożone, oraz ich ilości.

Wszystkie badane podmioty otrzymały zezwolenia na przywóz i wywóz odpadów na podstawie ww. wniosków, jednak podmioty te nie przestrzegały warunków wydanych zezwoleń (str. 46-48).

3.1. Zezwolenia na przywóz odpadów dotyczyły głównie odpadów w postaci używanej odzieży wstępnie sortowanej, ścinków skór, odpadów tworzyw sztucznych, makulatury, ługu posulfitowego oraz odpadów pochodzenia roślinnego – żył tytoniowych. Wydane zezwolenia na wywóz odpadów dotyczyły głównie przeterminowanych środków ochrony roślin, zużytych rozpuszczalników, zużytych katalizatorów, zużytych świetlówek, kondensatorów zawierających polichlorowane bifenyle (str. 46).

3.2. Na 50 podmiotów poddanych kontroli posiadających 103 zezwolenia - 12 podmiotów realizujących zezwolenia, tj. 24% nie przestrzegało warunków określonych w nich. I tak: przywoziło odpady od innych dostawców niż określono w zezwoleniach, przekraczało limit odpadów określony w zezwoleniach, nie dotrzymywało terminu realizacji zezwolenia (str. 47).

W 48 podmiotach na 50 skontrolowanych, na które GIOŚ w decyzjach nałożył obowiązek na podstawie art. 65 i art. 66 ustawy o odpadach z 2001r. informowania o rzeczywistej ilości przywiezionych lub wywiezionych odpadów – 34 podmioty (tj. 71%) informowały GIOŚ o rzeczywistej ilości importowanych i eksportowanych odpadów, 10 podmiotów (tj. 21%) nie wykonało nałożonego na nich obowiązku i nie informowało GIOŚ o rzeczywistej ilości przywiezionych/wywiezionych odpadach, a 4 podmioty (tj. 8,0%) przekazały informacje niepełne lub z opóźnieniem w stosunku do terminów określonych w decyzjach (str. 47-48).

3.3. Nie wszystkie podmioty wykorzystały posiadane zezwolenia. Badania kontrolne wykazały, że 6 podmiotów (tj. 17%) spośród 35 posiadających zezwolenia na import odpadów, nie zrealizowało decyzji GIOŚ, gdyż korzystało w procesie produkcji z krajowych odpadów lub kontrahent zagraniczny wycofał się z transakcji. Jednocześnie 23 podmioty na 50 skontrolowanych (tj. 46%), nie w pełni co do ilości, zrealizowało zezwolenia na import lub eksport odpadów (str. 46).

4. Podmioty prowadzące gospodarkę odpadami przywiezionymi z zagranicy, w tym odzysk odpadów oraz podmioty wytwarzające odpady wywożone za granicę naruszały przepisy wymagane w zakresie ochrony środowiska określone ustawą o odpadach (str. 48-50).

4.1 Spośród 34 podmiotów z 50 skontrolowanych, 9 podmiotów (tj. 26% zbadanych) przywożących lub wywożących odpady w okresie do 30.09.2001 r. wytwarzały i magazynowały je bez wymaganej zgody nie spełniając

warunków określonych w art. 21 i art. 8 ustawy o odpadach z 1997 r., natomiast 15 podmiotów (tj. 44,0% zbadanych) wywożących lub przywożących odpady gromadziło je, w okresie od 1.10.2001r. niezgodnie z art. 63 ustawy o odpadach z 2001 r., tj. m. in. bez pozwoleń na wytwarzanie odpadów, zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów (str. 48).

- 4.2. W 47 podmiotach, w których badano problematykę ewidencjonowania odpadów, z 50 skontrolowanych, 17 podmiotów (tj. 36,0% zbadanych) nie prowadziło ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z wymogami art. 13 ustawy o odpadach z 1997 r., art. 36 ustawy o odpadach z 2001 r., rozporządzeniem Ministra Środowiska z 11 grudnia 2001r. zawierającym wzory dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z 27 września 2001 r. zawierającym katalog odpadów, które weszły w życie 1.01.2002r., tj. nie ewidencjonowano przywożonych lub wywożonych odpadów na obowiązujących kartach ewidencji, czy też zgodnie z katalogiem odpadów. Ponadto ustalono, że w 5 podmiotach (11,0%) ewidencja ilościowa i jakościowa była niepełna (str. 49-50).

5. Burmistrzowie dziewięciu nadgranicznych gmin (Zgorzelca, Słubic, Rzepina, Gubina, Dukli, Cieszyna Skoczowa, Bartoszyce, Płońsk) i Prezydent Miasta Przemyśla poinformowali, że w okresie 2001 r. – I półrocze 2003 r. nie ujawniono na terenie ich działania miejsc nielegalnego składowania lub magazynowania odpadów pochodzących z zagranicy, a także nie ujawniono wykorzystywania odpadów pochodzących z zagranicy, które trafiły do Polski w sposób nielegalny (str. 50).

Trzech z szesnastu przedkładających informację w ww. zakresie Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska poinformowało o 2 przypadkach nielegalnego, bez wymaganego zezwolenia GIOŚ, sprowadzenia odpadów z zagranicy oraz o 1 przypadku nielegalnego składowania sprowadzonych z zagranicy odpadów (str. 50-51):

- 5.1. Na terenie podległym działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie ujawniono przypadek nielegalnego, bez wymaganego zezwolenia GIOŚ, sprowadzenia odpadów z Niemiec. Odpady zostały oclone na przejściu granicznym w Rzepinie. Delegatura WIOŚ w Elblągu w maju 2001 r. powiadomiła Prokuratora Rejonowego w Elblągu

o zaistniałym zdarzeniu. Prokurator postanowieniem z dn. 4.07.2001 r. odmówił wszczęcie dochodzenia. Delegatura wniosła zażalenie na powyższe postanowienie i wniosła o wszczęcie dochodzenia w tej sprawie. Delegatura WIOŚ nie zainteresowała się dalszym biegiem sprawy (str. 50).

5.2. Izba Celną we Wrocławiu w grudniu 2002 r. poinformowała WIOŚ o przypadku importu z zagranicy towaru bez wymaganego zezwolenia GIOŚ na przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne. WIOŚ we Wrocławiu po przeprowadzeniu kontroli w firmie i stwierdzonych nieprawidłowościach zawiadomił dn. 9.04.2003 r. Prokuraturę Rejonową dla Wrocławia - Fabrycznej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez właścicielkę firmy. Prokuratura Rejonowa w dniu 24.11.2003 r. zawiadomiła WIOŚ o umorzeniu dochodzenia ww. sprawie (str. 50-51).

5.3. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie stwierdził na terenie gminy Miasto Szczecin - nielegalne składowanie odpadu sprowadzonego z Niemiec. WIOŚ wydał zarządzenie pokontrolne z dnia 29 kwietnia 2002 r., w którym m.in. zobowiązał dyrektora spółki przywożącej odpady do usunięcia sprowadzonych odpadów z terenu Polski, a miesiąc później poinformował Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o wynikach swojej kontroli i stwierdzeniu składowania odpadów bez wymaganego pozwolenia. Decyzją z dnia 21.11.2003 r. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego ustalił dla firmy Musing Sp. z o.o. wysokość opłaty podwyższonej za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym. Powyższa decyzja została uchylona decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 11.02.2004 r. Po uchyleniu ww. decyzji marszałka prowadzone jest nowe postępowanie (str. 51).

6. Kontrola Inspekcji Ochrony Środowiska, służb celnych i Straży Granicznej nad przestrzeganiem przez podmioty warunków wydanych im zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami była niewystarczająca i nie w pełni skuteczna. Z ustaleń kontroli wynika, że IOŚ, służby celne i Straż Graniczna nie wypracowały skutecznego systemu kontroli i współdziałania nad międzynarodowym obrotem odpadami.

6.1. Kontrole Inspekcji Ochrony Środowiska nie obejmowały pełnej problematyki obrotu odpadami, wykazując dużą tolerancję w stosunku do podmiotów nie dotrzymujących warunków zezwoleń.

6.1.1. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki cofnięcia przez GIOŚ wydanych zezwoleń, pomimo że, co piąty podmiot, z poddanych kontroli podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami nie

realizował warunków określonych w zezwoleniach, a co trzeci podmiot nie przestrzegał wymagań w zakresie ochrony środowiska wynikających z ustawy o odpadach. W okresie tym zostały wszczęte dwa postępowania, które zakończyły się wydaniem decyzji GIOŚ o nie cofnięciu zezwoleń (str. 48-49).

W wyniku kontroli NIK, GIOŚ postanowieniem z dnia 27 października 2003 r. wszczął postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia kolejnej decyzji zezwalającej na przywóz odpadów w postaci zużytych opon przeznaczonych do bieżnikowania, które następnie umorzył, z uwagi na fakt wygaśnięcia terminu ważności tej decyzji. Jednocześnie po zwróceniu się strony o wydanie pozwolenia na import przedmiotowych odpadów na nowych warunkach, po analizie dokumentów i wyjaśnieniach, GIOŚ wydał decyzję zezwalającą na ich przywóz (str. 48).

Stwierdzono także brak działań GIOŚ lub podejmowanie ich z opóźnieniem w przypadkach nie nadsyłania przez podmioty informacji o ilości odpadów przywiezionych z zagranicy lub wywiezionych za granicę w terminach określonych w decyzjach (str. 43-44).

Działania GIOŚ w tym zakresie ocenia się jako nierzetelne.

6.1.2. Kopie wydanego zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał m.in. ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Szefowi Służby Celnej), Komendantowi Głównemu Straży Granicznej (zgodnie z ustawą o odpadach). Kopie ww. zezwoleń GIOŚ były każdorazowo przesyłane do właściwych miejscowo Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, w celu sprawdzenia w trakcie kontroli podmiotu przestrzegania warunków zawartych w zezwoleniach GIOŚ (str. 35, 44, 55, 60).

6.1.3. Wyniki kontroli 50 podmiotów w zakresie przestrzegania warunków określonych w wydanych im zezwoleniach na międzynarodowy obrót odpadami przeprowadzanych zarówno przez NIK jak i na zlecenie NIK przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska wykazały, że nie kontrolowano systematycznie przestrzegania warunków omawianych zezwoleń i w rezultacie dopuszczano do istotnych nieprawidłowości (str. 43-44, 46-49).

6.2. Nie zawsze rzetelne i skuteczne przeprowadzano kontrole graniczne przez placówki kontrolne Straży Granicznej.

6.2.1. W 8 granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej na 11 skontrolowanych nie w pełni przestrzegano zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. (z późn. zm.) w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i innych szkodliwych substancji. W szczególności (str. 61-62):

- nie sprawdzano autentyczności zezwoleń na transportowanie przez granicę państwową odpadów, co nakazuje § 9 pkt 1 wzmiankowanego zarządzenia,
- nie odnotowywano na oryginale zezwolenia GIOŚ faktu częściowego lub całkowitego wykorzystania przydzielonego limitu na sprowadzenie, wywóz lub przewóz odpadów w celu uniemożliwienia ponownego wykorzystania zezwolenia, do czego zobowiązuje § 13 pkt 1 zarządzenia,
- nie korzystano z możliwości przeprowadzania kontroli środka transportu lub ładunku, co przewiduje § 11 pkt 1 zarządzenia,
- przy przewozie tranzytowym o odprawie warunkowej nie powiadamiano GPK⁶, w której ma nastąpić wyjazd, o czym stanowi § 13 pkt 2 zarządzenia.

6.2.2. Kontrola wykazała także, że 64% badanych granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej nie prowadziło rejestru lub ewidencji w sposób potwierdzający jednoznacznie ilość odpraw odpadów, ilość i rodzaj odpadów przywożonych, wywożonych lub przewożonych, a także udokumentowania przeprowadzonych kontroli transportu odpadów. Jakkolwiek brak było obowiązku prowadzenia takiej dokumentacji w ww. zakresie (nie zobowiązywało do tego wymienione wyżej Zarządzenie nr 31 KGSG), a dane dotyczące ilości i rodzaju odpadów przewożonych przez granicę były udostępniane Straży Granicznej przez służby celne, zdaniem NIK, brak udokumentowania przez SG transgranicznego przemieszczania odpadów uniemożliwia prowadzenie kontroli międzynarodowego obrotu odpadami (str. 59-60).

6.2.3. Funkcjonariusze GPK SG dokonali 179 odpraw granicznych bez stosownego zezwolenia GIOŚ. Pojazdy zostały cofnięte dopiero w wyniku decyzji służb celnych. Naruszono tym samym Zarządzenie Nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej, w którym określono postać dowodu i materiału jaki powinien zebrać GPK w przypadku ujawnienia próby przewozu odpadów bez zezwolenia GIOŚ. Świadczy to o mało wnikliwej kontroli granicznej prowadzonej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, co ocenia się jako działania nierzetelne (str. 62-63).

6.3. Brak było rzetelnego udokumentowania ruchu transgranicznego odpadów przez oddziały celne. Prowadzona w Oddziałach Celnych ewidencja odpraw towarów nie pozwalała zarówno ze względów systemowych jak i nierzetelnego określania nazw odprawianych towarów, na uzyskanie pełnej informacji o ilości i rodzajach odpadów wwiezionych lub wywiezionych i transportowanych przez obszar RP (str. 52-54).

⁶ GPK – Graniczna Placówka Kontrolna

Również wyrywkowe standardowe oględziny pojazdów i kontrole dokumentów celnych nie zapewniały wystarczającego systemu kontroli międzynarodowego obrotu odpadami (str. 55-58).

6.3.1. W 4 na 11 kontrolowanych Oddziałów Celnych nie egzekwowano przy odprawach celnych dokumentu o nazwie „dokument przywózowy, wywózowy lub przewózowy” dla odpadów innych niż niebezpieczne stosowanego w międzynarodowym obrocie tymi towarami, a także w 4 na 11 kontrolowanych Oddziałów Celnych nie odnotowywano na dokumentach przewozowych ilości faktycznie transportowanych odpadów oraz nie dokonywano ich saldowania (str. 55-57).

6.3.2. Przy wjeździe do Polski odpadów przez przejścia graniczne inne niż określone zostały w zezwoleniu GIOŚ, w jednym przypadku nastąpiło zawrócenie pojazdu (str. 54).

6.3.3. Na 11 badanych Oddziałów Celnych w 7 (64%) przeprowadzano rewizję celną lub dokonywano częściowej rewizji transportu odpadów bez przeprowadzania badań składu chemicznego wwożonych i wywożonych odpadów. Niewielką liczbę rewizji transportów wyjaśniano faktem odprawy bardzo dużej ilości przesyłek oraz priorytetową koniecznością zapewnienia płynności ruchu granicznego, a także ew. szkodliwym oddziaływaniem towarów niebezpiecznych. Nie skorzystano jednak z pomocy wyspecjalizowanych jednostek, tj. WIOŚ (str. 57-58).

6.4. W ocenie NIK niewystarczający był zakres współdziałania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Szefa Służby Celnej i Komendanta Głównego Straży Granicznej. Nie ma porozumienia, które określałoby zasady współdziałania w zakresie realizacji przepisów ustawy o odpadach (str. 63-64).

6.4.1. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska częściowo współpracował na płaszczyźnie roboczej z przedstawicielami urzędów celnych, co wyrażało się w pomocy doradczej w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, najczęściej poprzez opiniowanie czy towar zgłoszony do odprawy jest odpadem i czy konieczne jest zezwolenie GIOŚ na przywóz danego odpadu. Stwierdzono, że w 6 (55%) Oddziałach Celnych z 11 kontrolowanych nie korzystano z pomocy Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska w prowadzonych kontrolach celnych transportowanych odpadów, w tym również odpadów niebezpiecznych (str. 63-64).

6.4.2. W latach 1994-1995 Komendanci Oddziałów Straży Granicznej podpisali porozumienia z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska, w których określono współdziałanie w zakresie wykrywania i zwalczania zagrożeń dla środowiska, w tym wwozu do Polski odpadów oraz pomocy w organizacji szkoleń (str. 64).

6.4.3. Innym organem wspierającym przestrzeganie ustawy o odpadach jest Główny Inspektor Transportu Drogowego.

Główny Inspektor Transportu Drogowego poinformował, że w czterech województwach (dolnośląskie, lubuskie, małopolskie i opolskie) kontrole ukierunkowane na transport drogowy odpadów prowadzone były z udziałem przedstawicieli Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska. Kontrole powyższe przeprowadzono na podstawie porozumień zawartych pomiędzy Wojewódzkimi Inspektorami Transportu Drogowego i Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska.

Planowane jest dalsze rozszerzanie współpracy w zakresie kontroli, w tym w szczególności kontroli transportu drogowego odpadów, pomiędzy Inspekcją Transportu Drogowego a Inspekcją Ochrony Środowiska i podpisanie na mocy art. 67 ustawy o transporcie drogowym⁷ porozumienia o współpracy (str. 65).

7. Do obszarów i zjawisk korupcjogennych należy, w ocenie NIK, wydanie przez GIOŚ pośrednikom zezwoleń, które wyczerpały – z powodu ograniczeń kontygentowych - możliwości importu odpadów przez jednostki zajmujące się bezpośrednio ich odzyskiem, stosowanie przez GIOŚ przyjętych umownych kryteriów wobec podmiotów w sprawie częstotliwości informowania o ilości przywożonych, wywożonych i przewożonych przez terytorium RP odpadów, niewłaściwe określenia nazw odpadów w ewidencji odpraw towarów, nierzetelne kontrole dopuszczające do przekraczania przez granicę transportów odpadów przy braku zezwolenia lub korzystania z innego przejścia niż wynikało to z zezwolenia GIOŚ (str. 41, 43, 53, 54, 62).

8. W ramach realizacji wniosków pokontrolnych - po kontroli NIK z 2000 r. poświęconej gospodarowaniu odpadami niebezpiecznymi w latach 1998–1999, podjęto prace nad wzmocnieniem systemu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów:

- w „Instrukcji przeprowadzania kontroli” umieszczono zapis o konieczności uwzględniania w kontrolach prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska zagadnień związanych z transgranicznym przemieszczaniem odpadów,

⁷ Dz. U. z 2001 r. Nr 125 poz. 1371 z późn. zm.

- w celu wzmocnienia kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach, na wniosek GIOŚ, wprowadzono szereg przepisów, które dokładnie precyzują warunki nakładane na podmioty w decyzjach GIOŚ,
- doprowadzono do wydania rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 roku w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami⁸, które weszło w życie w dniu 21 maja 2002 roku,
- przedstawiciele GIOŚ wielokrotnie uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez służbę celną.

Wyniki obecnej kontroli wykazały jednak, że ww. działania okazały się nie w pełni wystarczające do wzmocnienia nadzoru i stworzenia skutecznego systemu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów (str 45.).

⁸ Dz.U. z 2002 r. Nr 60 poz. 548 z późn. zm.

2.3. Uwagi końcowe i wnioski

Z dniem 1 maja 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw, w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej⁹, która art. 51 dokonuje w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach¹⁰ wdrożenia 22 dyrektyw Wspólnot Europejskich w zakresie zasad dotyczących postępowania z odpadami.

Zmieniony został również art. 64 ustawy o odpadach, który zobowiązuje do stosowania w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami przepisów rozporządzenia nr 259/93/EWG z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty oraz poza jej obszar¹¹, a także zostały uchylone art. 65 i 66 ustawy o odpadach regulujące międzynarodowy obrót odpadami. Zezwolenia wydane w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, zgodnie z art. 64 ust. 3 ww. ustawy, zachowują ważność na okres, na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do dnia 31 października 2004 r.

W związku z dokonanymi zmianami w ustawie o odpadach sformułowane zostały wnioski odpowiadające obecnie obowiązującym przepisom w zakresie postępowania z odpadami.

W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, niezbędne jest podjęcie następujących działań przez:

1. Prezesa Rady Ministrów:

- egzekwowanie współdziałania pomiędzy Ministrami: Środowiska, Finansów, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Infrastruktury oraz ich odpowiedzialności w zakresie skuteczności kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów,
- rozważenie możliwości podjęcia inicjatywy legislacyjnej:
 - w sprawie zmiany ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach w zakresie dostosowania przepisów art. 63 ust. 6 pkt 2, 3 i 4 do przepisów art. 17 ust. 1 i 2;
 - wprowadzenia do przepisów celnych aktualnego nazewnictwa odpadów zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska¹² i ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach; np. „*odpady szkodliwe*” zastąpić nazwą „*odpady niebezpieczne*”.

2. Ministra Środowiska:

⁹ Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959

¹⁰ Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628

¹¹ Dz. Urz. WE L 30 z 06.02.1993, z późn. zm.

¹² Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627

- w porozumieniu z właściwymi ministrami (Ministrem Finansów, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Infrastruktury) podjęcia inicjatywy działań dla zapewnienia skutecznej kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów,
- skutecznego nadzoru nad prawidłową realizacją zadań przez Inspekcję Ochrony Środowiska, dotyczących kontroli przestrzegania obowiązujących przepisów ustawy o odpadach.

3. Głównego Inspektora Ochrony Środowiska:

- zainicjowania systemu współpracy nad międzynarodowym obrotem odpadami z Szefem Służby Celnej, Komendantem Głównym Straży Granicznej i Głównym Inspektorem Transportu,
- niezwłocznego podjęcia kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wydanych im zezwoleń na międzynarodowy obrót odpadami, w tym niebezpiecznymi,
- spowodowanie przeprowadzenia przez WIOŚ systematycznych kontroli ukierunkowanych na podmioty prowadzące międzynarodowy obrót odpadami.

4. Szefa Służby Celnej, który powinien spowodować:

- niezwłoczne przekazanie do odpowiednich oddziałów celnych kompletnych kopii zezwoleń GIOŚ dotyczących transportu odpadów przez dane przejście graniczne,
- pełne ewidencjonowanie przez odpowiednie służby celne odpraw odpadów, zamieszczanie kodu towarowego PCN oraz kodu wg katalogu odpadów ustalonego rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r.¹³,
- przestrzeganie odnotowywania na dokumentach przewozowych ilości faktycznie transportowanych odpadów oraz dokonywanie ich rozliczania,
- rozważenie podjęcia działań w celu objęcia rewizjami większej liczby odprawianych transportów odpadów,
- nawiązanie ściślejszej współpracy z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska, m.in. umożliwiającej korzystanie z laboratoriów i specjalistycznej wiedzy dotyczącej odpadów.

5. Komendanta Głównej Straży Granicznej, który powinien spowodować:

- egzekwowanie w pełnym zakresie zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. (z późn. zm.) w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków

¹³ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów – Dz. U. Nr 112, poz. 1206.

odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych, przeprowadzanej w granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej,

- **rozważenie wprowadzenia obowiązku ewidencjonowania przez odpowiednie służby graniczne wszystkich odpraw odpadów,**
- **niezwłoczne przekazanie do Granicznych Placówek Kontrolnych SG kompletnych kopii zezwoleń GIOŚ, dotyczących transportu odpadów przez dane przejście graniczne,**
- **nawiązanie ściślejszej współpracy z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska, m. in. umożliwiające korzystanie z laboratoriów i specjalistycznej wiedzy dotyczącej odpadów.**

3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

3.1. Charakterystyka stanu prawnego oraz uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

3.1.1. Charakterystyka stanu prawnego

Zagadnieniom obrotu międzynarodowego poświęcona jest **Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych**¹⁴, sporządzona w Bazylei dnia 22 marca 1989 r., która zaczęła obowiązywać w Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 18 czerwca 1992 r.¹⁵

Konwencja Bazylejska stanowi część krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio (**art. 91 Konstytucji RP**).

Zgodnie z **art. 2 ust.3 Konwencji Bazylejskiej** „transgraniczne przemieszczanie” oznacza jakiegokolwiek przemieszczanie odpadów niebezpiecznych lub innych odpadów z obszarów znajdujących się pod jurysdykcją krajową jednego państwa do obszarów lub przez obszary znajdujące się pod jurysdykcją innego państwa albo do obszarów lub przez obszary nie znajdujące się pod żadną krajową jurysdykcją jakiegokolwiek państwa, pod warunkiem że w takie przemieszczanie zaangażowane są co najmniej dwa państwa.

Każda strona podejmie odpowiednie środki w celu zapewnienia, że transgraniczne przemieszczanie odpadów niebezpiecznych i innych odpadów będzie ograniczone do minimum zgodnego z bezpieczną dla środowiska gospodarką takimi odpadami oraz że przemieszczanie będzie prowadzone w sposób zapewniający ochronę zdrowia człowieka i środowiska przed szkodliwymi skutkami, jakie mogą wynikać z takiego przemieszczania (**art. 4 ust. 2 lit. d Konwencji Bazylejskiej**).

Konwencja Bazylejska potwierdza prawo każdego państwa do wprowadzenia zakazu importu odpadów (nie tylko niebezpiecznych). Jednocześnie strony zobowiązały się do kontrolowania eksportu odpadów. Zakazem powinny być objęte takie odpady, na których import nie zgadzają się strony. W każdym indywidualnym przypadku wymagana być powinna pisemna zgoda państwa importera (**art. 4 ust. 1 Konwencji Bazylejskiej**).

Zgodnie z **art. 4 ust. 5 Konwencji Bazylejskiej** obrót odpadami dozwolony jest jedynie między stronami tego traktatu.

Przepis **art. 4 ust. 6 Konwencji Bazylejskiej** ustanawia strefę wolną od odpadów.

¹⁴ Dz.U. z 1995 r. Nr 19, poz.88

¹⁵ Oświadczenie Rządowe z dnia 30 czerwca 1994 r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzonej w Bazylei dnia 22 marca 1989 r. – Dz.U. z 1995r. Nr 19, poz.89.

Strony Konwencji zostały zobligowane do zapewnienia fachowości osób odpowiedzialnych za obrót odpadami (system odpowiednich upoważnień lub koncesji). Przy przewozie odpadów wymagać się powinno specjalnych dokumentów przewozowych oraz stosowania właściwych opakowań (**art. 4 ust.7 Konwencji Bazylejskiej**).

Zgodnie z **art. 4 ust. 8 Konwencji Bazylejskiej** każda strona będzie wymagać, aby gospodarka odpadami niebezpiecznymi i innymi odpadami podlegającymi eksportowi była prowadzona w sposób bezpieczny dla środowiska w kraju importującym lub gdziekolwiek indziej.

Przepis **art. 6 ust. 4 Konwencji Bazylejskiej** przewiduje obowiązek informowania państw tranzytowych o zamierzonym transporcie odpadów. Uzyskawszy takie zawiadomienie państwo tranzytowe powinno to potwierdzić. Podjęcie ostatecznej decyzji – zezwalającej lub odmownej – można uzależnić od uzyskania dodatkowych informacji.

Przepis **art. 8 Konwencji Bazylejskiej** ustanawia obowiązek reimportu tzn. konieczność zabrania wyeksportowanych odpadów, jeżeli zagospodarowanie, zgodnie z kontraktem, okazało się niemożliwe, a nie jest możliwe inne bezpieczne dla środowiska rozwiązanie.

Każda strona wprowadza odpowiednie wewnętrzne krajowe ustawodawstwo dla zapobiegania i karania za ruch nielegalny (**art. 9 ust. 5 Konwencji Bazylejskiej**).

Międzynarodowy obrót odpadami do dnia 30 września 2001 r. regulowała **ustawa z dnia 27 czerwca 1997r. o odpadach**¹⁶, a od dnia 1 października 2001r. **ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach**¹⁷.

Międzynarodowy obrót odpadami polega na przywozie odpadów z zagranicy na terytorium państwa polskiego, przewozie odpadów pochodzących z zagranicy przez terytorium państwa polskiego oraz wywozie odpadów za granicę z terytorium państwa polskiego (**art. 42 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. i art. 64 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r.**).

Stan prawny na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o odpadach (uoo z 1997 r.)

Zgodnie z **art. 43. ust. 1** zakazany był przywóz z zagranicy odpadów niebezpiecznych.

Przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne był dopuszczalny jedynie za zezwoleniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wydanym w drodze decyzji. O wydanym zezwoleniu Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawiadamiał niezwłocznie Prezesa Głównego Urzędu Cei, Komendanta Głównego Straży Granicznej

¹⁶ Dz.U. Nr 96, poz.592 z późn. zm.

¹⁷ Dz.U. Nr 62, poz.628 z późn. zm.

oraz wojewodę i gminę właściwych ze względu na miejsce wykorzystania lub przeznaczenia odpadów (**art. 43 ust. 2**).

Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2, mogło być wydane, jeżeli spełnione zostały łącznie następujące warunki:

- odpady przeznaczone są do wtórnego wykorzystania jako surowce w kraju lub za granicą,
- nie ma na terenie kraju możliwych do pozyskania odpadów nadających się do równorzędnego wykorzystania albo też występują one w niewystarczającej ilości,
- odpady przywiezione z zagranicy lub sposób ich wykorzystania w kraju nie spowodują wzrostu zagrożenia dla środowiska i nie przyczynią się do zwiększenia masy składowanych odpadów – **art. 43 ust.4**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł uzależnić wydanie zezwolenia od przedstawienia przez przywożącego odpady z zagranicy ekspertyzy co do spełnienia warunków określonych w ust. 4 (**art. 43 ust. 5**).

Zezwolenie na przywóz odpadów z zagranicy wydawane było na czas oznaczony, na wniosek przywożącego odpady, zawierający:

- 1) opis przywożonych odpadów, w tym zwłaszcza ich fizycznych i chemicznych właściwości,
- 2) określenie ilości przywożonych odpadów,
- 3) wskazanie miejsca wykorzystywania odpadów,
- 4) opis sposobu postępowania z przywiezionymi odpadami, w tym zwłaszcza opis technologii ich wykorzystywania wraz z opisem oddziaływania na środowisko,
- 5) wskazanie nazwy i adresu wytwarzającego odpady oraz ich dostawcy,
- 6) uzasadnienie potrzeby przywiezienia odpadów z zagranicy – **art. 43 ust. 6**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania stwierdzeń zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 6 (**art. 43 ust. 7**).

Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2, mogło być przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska cofnięte, w drodze decyzji, bez odszkodowania w razie stwierdzenia, że przywożący odpady nie przestrzega zawartych w zezwoleniu warunków. O cofnięciu zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawiadamiał niezwłocznie Prezesa Głównego Urzędu Cel, Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz wojewodę i gminę właściwych ze względu na miejsce wykorzystania lub przeznaczenia odpadów (**art. 43 ust. 8**).

Wywóz za granicę odpadów niebezpiecznych był dopuszczalny wyłącznie za zezwoleniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. O wydanym zezwoleniu Główny Inspektor Ochrony Środowiska zawiadamiał niezwłocznie Prezesa Głównego Urzędu Cel i Komendanta Głównego Straży Granicznej (**art. 44. ust. 1**).

Powyższe zezwolenie mogło być wydane, jeżeli:

- 1) sposób postępowania z odpadami za granicą będzie bezpieczny dla środowiska,
- 2) właściwe organy władz państwa przyjmującego odpady niebezpieczne oraz państw, przez których terytoria odpady te będą przewożone, wyrażą zgodę na ich przyjęcie oraz przewóz – **art. 44 ust. 2**.

Przepisy ust. 1 i 2 miały odpowiednie zastosowanie w przypadku przewozu odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego (**art. 44 ust. 3**).

Zezwolenie na wywóz odpadów za granicę wydawane było na czas oznaczony, na wniosek wywożącego odpady, zawierający:

- 1) opis wywożonych odpadów, w tym zwłaszcza ich fizycznych i chemicznych właściwości, wraz z opisem sposobu wytworzenia tych odpadów i informacją o wymaganiach dotyczących zasad ostrożnego obchodzenia się z odpadami,
- 2) określenie ilości wywożonych odpadów,
- 3) wskazanie trasy wywozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania odpadów,
- 4) wskazanie nazwy i adresu podmiotu odbierającego odpady oraz miejsca ich wykorzystywania,
- 5) opis sposobu postępowania z odpadami za granicą,
- 6) uzasadnienie potrzeby wywozu odpadów – **art. 44 ust. 4**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania danych zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 4 (**art. 44 ust. 5**).

Zezwolenie na przewóz odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego wydawało się na czas oznaczony, na wniosek zawierający:

- 1) opis przewożonych odpadów, w tym zwłaszcza ich fizycznych i chemicznych właściwości, wraz z opisem sposobu wytworzenia tych odpadów i informacją o wymaganiach dotyczących zasad ostrożnego obchodzenia się z odpadami oraz sposobu postępowania w sytuacjach awaryjnych podczas przewozu tych odpadów,
- 2) określenie ilości przewożonych odpadów,
- 3) wskazanie trasy przewozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania odpadów,
- 4) wskazanie nazwy i adresu podmiotu odbierającego odpady oraz miejsca ich wykorzystywania – **art. 44 ust. 8**.

Zgodnie z **art. 44 ust. 9** Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania danych zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 8.

Jeżeli zagospodarowanie wywiezionych z terytorium państwa polskiego odpadów nie mogło być dokonane zgodnie z warunkami kontraktu albo też wywóz nastąpił bez zezwolenia, eksporter obowiązany był do odebrania tych odpadów (**art. 44 ust. 10**).

Stan prawny na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. o odpadach (uoo z 2001 r.)

Przepis **art. 65** dotyczył m.in. następujących zagadnień:

- **ust. 1 – ust. 4** – dotyczył sprowadzania z zagranicy odpadów niebezpiecznych,
- **ust. 5** – dotyczył sposobu przygotowania ładunku jakichkolwiek odpadów przeznaczonych do przywozu z zagranicy (zakaz mieszania odpadów z innymi towarami).
- **ust. 6 i ust. 8 – ust. 15** dotyczyły warunków udzielania zezwoleń na przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne,
- **ust. 16** – ustanawiał przesłanki cofnięcia zezwolenia na przywóz odpadów tak niebezpiecznych jak i innych niż niebezpieczne,

- **ust. 17** – określał inne konsekwencje naruszenia postanowień zezwolenia na przywóz odpadów (zwrot do dostawcy).

Zakazano przywozu z zagranicy odpadów niebezpiecznych, z zastrzeżeniem ust. 2 (**art. 65. ust. 1**).

Dopuszczono przywóz odpadów niebezpiecznych, określonych w przepisach, o których mowa w ust. 4, za zezwoleniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wydanym w drodze decyzji, jeżeli były spełnione łącznie warunki, o których mowa w ust. 8 (**art. 65 ust. 2**)

Do wydawania zezwoleń na przywóz z zagranicy odpadów niebezpiecznych stosowano odpowiednio przepisy dotyczące zezwoleń na przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne (**art. 65 ust. 3**).

Na podstawie **art. 65 ust. 4** Minister Środowiska wydał **rozporządzenie z dnia 6 lutego 2002r. w sprawie rodzajów odpadów niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy**¹⁸.

Zgodnie z **art. 65 ust. 5** zakazano przywozu z zagranicy odpadów wymieszanych z przedmiotami lub substancjami niebędącymi odpadami.

Przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne był dopuszczalny jedynie za zezwoleniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wydanym w drodze decyzji. Kopię zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwym ze względu na miejsce odzysku (**art. 65 ust. 6**)¹⁹.

Zezwolenie, o którym mowa w ust. 6, wydawano, jeżeli spełnione zostały łącznie następujące warunki:

- 1) odpady przeznaczone były do odzysku w kraju lub za granicą, z wyjątkiem działań określonych jako R1 i R10 w załączniku nr 5 do ustawy,
- 2) nie było na terenie kraju możliwych do pozyskania odpadów nadających się do równorzędnego odzysku lub też występowały one w niewystarczającej ilości,
- 3) odpady przywiezione z zagranicy lub sposób odzysku w kraju nie spowodowały wzrostu zagrożenia dla środowiska i nie przyczyniły się do zwiększenia masy składowanych odpadów,
- 4) z zastrzeżeniem ust 9 – **art. 65 ust. 8**²⁰.

¹⁸ Dz.U. Nr 15, poz.146

¹⁹ art. 65 ust. 6 zmieniony przez art. 26 ustawy z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 42, poz.365- z dniem 1 maja 2002r. Poprzednio zamiast wyrazów „ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych” były wyrazy „Prezesowi Głównego Urzędu Cel”.

²⁰ art. 65 ust. 8 zmieniony przez art. 1 pkt 29 lit. a ustawy z dnia 19 grudnia 2002r. – Dz.U. z 2003r. Nr 7, poz.78 – zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 7 lutego 2003r. W poprzednim brzmieniu nie było wyrazów „z zastrzeżeniem ust. 9”.

Stosownie do **art. 65 ust. 9** Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł uzależnić wydanie zezwolenia od przedstawienia przez przywożącego odpady z zagranicy ekspertyzy co do spełnienia warunków określonych w ust. 8 w zależności od rodzaju odpadów oraz przedstawienia decyzji zezwalającej na użytkowanie obiektu, pozwolenia zintegrowanego, pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pozwolenia na wytwarzanie odpadów, zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

Zezwolenie na przywóz odpadów z zagranicy wydawano na czas oznaczony nie dłuższy niż 5 lat, na wniosek przywożącego odpady, zawierający:

- 1) opis przywożonych odpadów, w tym ich fizycznych i chemicznych właściwości,
- 2) określenie ilości przywożonych odpadów,
- 3) wskazanie miejsca odzysku,
- 4) opis sposobu gospodarowania przywiezionymi odpadami, w tym opis technologii ich odzysku wraz z opisem oddziaływania na środowisko,
- 5) wskazanie przejścia granicznego, przez które miały być przewożone odpady; dla odpadów niebezpiecznych dodatkowo wskazanie trasy przewozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania,
- 6) wskazanie imienia i nazwiska lub nazwy i adresu zamieszkania lub siedziby wytwórcy odpadów oraz ich dostawcy,
- 7) uzasadnienie potrzeby przywiezienia odpadów z zagranicy – **art. 65 ust. 10²¹**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania informacji zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 10 (**art. 65 ust. 11**).

Zgodnie z **art. 65 ust. 12** zezwolenie na przywóz odpadów z zagranicy mogło być wydane przedsiębiorcy lub jednostce organizacyjnej niebędącej przedsiębiorcą.

W zezwoleniu, o którym mowa w ust. 2 i 6, Główny Inspektor Ochrony Środowiska określał:

- 1) przywożącego odpady,
- 2) rodzaj przywożonych odpadów,
- 3) ilość przywożonych odpadów,
- 4) czas, na jaki zezwolenie było udzielone,
- 5) miejsce odzysku,
- 6) sposób gospodarowania przywiezionymi odpadami,
- 7) sposób postępowania z odpadami powstającymi w procesie odzysku,
- 8) obowiązek informowania przez przywożącego odpady o rzeczywistej ilości przywiezionych odpadów w określonym czasie,

²¹ art. 65 ust. 10 pkt 5 zmieniony przez art. 1 pkt 29 lit. b ustawy z dnia 19 grudnia 2002r. – Dz.U. z 2003r. Nr 7, poz.78 – zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 7 lutego 2003r. Poprzednie brzmienie art. 65 ust. 10 pkt 5 było następujące: „wskazanie trasy wwozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania odpadów dla odpadów niebezpiecznych”.

- 9) przejście graniczne, przez które miały być przywożone odpady; dla odpadów niebezpiecznych dodatkowo wskazanie rodzaju transportu i opakowania,
- 10) inne wymagania dotyczące przywozu odpadów i odzysku – **art. 65 ust. 13**²².

Zgodnie z **art. 65 ust. 14** dokument przywozowy dla odpadów innych niż niebezpieczne stanowił załącznik do zezwolenia, o którym mowa w ust. 6.

W przypadku gdy w postępowaniu o wydanie zezwolenia na przywóz odpadów Główny Inspektor Ochrony Środowiska stwierdził, że ubiegający się o zezwolenie naruszył w okresie ostatnich 3 lat warunki wcześniejszego zezwolenia na przywóz odpadów, odmówił wydania nowego zezwolenia (**art. 65 ust. 15**).

Zezwolenie, o którym mowa w ust. 2 i 6, mogło być przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska cofnięte, w drodze decyzji, bez odszkodowania w razie stwierdzenia, że przywozący odpady nie przestrzegał zawartych w zezwoleniu warunków. Kopię decyzji o cofnięciu zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwym ze względu na miejsce odzysku (**art. 65 ust. 16**)²³.

Odpady sprowadzane z zagranicy, które nie zostały poddane odzyskowi zgodnie z zezwoleniem, podlegały zwrotowi do ich dostawcy (**art. 65 ust. 17**).

Na podstawie upoważnienia z **art. 65 ust. 18** Minister Środowiska wydał **rozporządzenie z dnia 5 marca 2002r. w sprawie listy odpadów innych niż niebezpieczne, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska**²⁴.

Przepis **art. 66** dotyczył m.in. następujących zagadnień:

- **ust. 1, ust. 2, ust. 4 – ust. 8, ust. 18 i w części ust. 19** - dotyczyły zasad wywozu odpadów zagranicę,
- **ust. 3, ust. 10 - ust. 15 i w części ust. 19** – dotyczyły zasad przewozu przez terytorium RP odpadów niebezpiecznych (tranzytu),
- **ust. 9 i ust. 16** - zawierały przesłanki cofnięcia zezwolenia na wywóz lub przewóz odpadów,
- **ust. 17** - określał warunki odbioru odpadów wywiezionych za granicę.

Wywóz za granicę odpadów niebezpiecznych był dopuszczalny wyłącznie za zezwoleniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Główny Inspektor Ochrony

²²art. 65 ust. 13 pkt 9 zmieniony przez art. 1 pkt 29 lit. c ustawy z dnia 19 grudnia 2002r. – Dz.U. z 2003r. Nr 7, poz.78 – zmieniającej niniejszą ustawę z dniem 7 lutego 2003r. Poprzednie brzmienie art. 65 ust. 13 pkt 9 było następujące: „trasę wwozu odpadów, w szczególności przejście graniczne, którym będą wwożone odpady, rodzaj transportu i opakowania odpadów dla odpadów niebezpiecznych”

²³art. 65 ust. 16 zmieniony przez art. 26 ustawy z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 42, poz.365- z dniem 1 maja 2002r. Poprzednio zamiast wyrazów „ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych” były wyrazy „Prezesowi Głównego Urzędu Cel”.

²⁴Dz.U. Nr 56, poz.512

Środowiska przekazywał kopię wydanego zezwolenia ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych i Komendantowi Głównemu Straży Granicznej (**art. 66 ust. 1**)²⁵.

Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, mogło być wydane, jeżeli:

- 1) sposób gospodarowania odpadami za granicą był bezpieczny dla środowiska,
- 2) właściwe organy władz państwa przyjmującego odpady niebezpieczne oraz państw, przez których terytoria odpady te miały być przewożone, wyraziły zgodę na ich przyjęcie oraz przewóz – **art. 66 ust. 2**.

Przepisy ust. 1 i 2 miały odpowiednie zastosowanie w przypadku przewozu odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego (**art. 66 ust. 3**).

Zezwolenie na wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę wydawano na czas oznaczony, na wniosek wywożącego odpady, zawierający:

- 1) opis wywożonych odpadów, w tym ich fizycznych i chemicznych właściwości, wraz z opisem sposobu wytworzenia tych odpadów i informacją o wymaganiach dotyczących zasad ostrożnego obchodzenia się z odpadami,
- 2) określenie ilości wywożonych odpadów,
- 3) wskazanie trasy wywozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania odpadów oraz informacji o ubezpieczeniu transportu,
- 4) wskazanie imienia i nazwiska lub nazwy i adresu zamieszkania lub siedziby podmiotu odbierającego odpady oraz miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- 5) opis sposobu gospodarowania odpadami za granicą,
- 6) uzasadnienie potrzeby wywozu odpadów – **art. 66 ust. 4**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania informacji zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 4 (**art. 66 ust. 5**).

W zezwoleniu, o którym mowa w ust. 1, Główny Inspektor Ochrony Środowiska określał:

- 1) wywożącego odpady,
- 2) rodzaj wywożonych odpadów,
- 3) ilość wywożonych odpadów,
- 4) czas, na jaki zezwolenie było udzielone,
- 5) imiona i nazwiska lub nazwy i adresy zamieszkania lub siedziby podmiotów odbierających odpady oraz miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- 6) sposób gospodarowania wywiezionymi odpadami za granicą,
- 7) trasę wywozu odpadów, w szczególności przejście graniczne, którym miały być wywożone odpady, rodzaj transportu i opakowania odpadów,

²⁵art. 66 ust. 1 zmieniony przez art. 26 ustawy z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 42, poz.365- z dnia 1 maja 2002r. Poprzednio zamiast wyrazów „ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych” były wyrazy „Prezesowi Głównego Urzędu Cel”.

- 8) obowiązek informowania przez wywoźącego odpady o rzeczywistej ilości wywiezionych odpadów w określonym czasie,
- 9) inne wymagania dotyczące wywozu odpadów – **art. 66 ust. 6**.

Dokument wywozowy dla odpadów niebezpiecznych stanowił załącznik do zezwolenia, o którym mowa w ust. 1 (**art. 66 ust. 7**).

W przypadku gdy w postępowaniu o wydanie zezwolenia na wywóz odpadów niebezpiecznych Główny Inspektor Ochrony Środowiska stwierdził, że ubiegający się o zezwolenie naruszył w okresie ostatnich 3 lat warunki wcześniejszego zezwolenia na wywóz odpadów, odmówił wydania nowego zezwolenia (**art. 66 ust. 8**).

Zezwolenie na wywóz odpadów niebezpiecznych mogło być przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska cofnięte, w drodze decyzji, bez odszkodowania w razie stwierdzenia, że wywozący odpady nie przestrzegał zawartych w zezwoleniu warunków. Kopię decyzji o cofnięciu zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazuje niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych, Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę posiadacza odpadów (**art. 66 ust. 9**)²⁶.

Zezwolenie na przewóz odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego wydawano na czas oznaczony, na wniosek zawierający:

- 1) opis przewożonych odpadów, w tym ich fizycznych i chemicznych właściwości, wraz z opisem sposobu wytworzenia tych odpadów i informacją o wymaganiach dotyczących zasad ostrożnego obchodzenia się z odpadami,
- 2) określenie ilości przewożonych odpadów,
- 3) wskazanie trasy przewozu odpadów, rodzaju transportu i opakowania odpadów oraz informacji o ubezpieczeniu transportu,
- 4) wskazanie nazwy i adresu podmiotu odbierającego odpady oraz miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- 5) opis sposobu gospodarowania odpadami za granicą – **art. 66 ust. 10**.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska mógł zażądać udokumentowania informacji zawartych we wniosku, o którym mowa w ust. 10 - **art. 66 ust. 11**.

Zezwolenie na przewóz odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego mogło być wydane przedsiębiorcy lub jednostce organizacyjnej niebędącej przedsiębiorcą (**art. 66 ust. 12**).

W zezwoleniu, o którym mowa w ust. 10, Główny Inspektor Ochrony Środowiska określał:

²⁶art. 66 ust. 9 zmieniony przez art. 26 ustawy z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 42, poz.365- z dniem 1 maja 2002r. Poprzednio zamiast wyrazów „ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych” były wyrazy „Prezesowi Głównego Urzędu Cel”.

- 1) przewożącego odpady,
- 2) rodzaj przewożonych odpadów,
- 3) ilość przewożonych odpadów,
- 4) czas, na jaki zezwolenie było udzielone,
- 5) imiona i nazwiska lub nazwy i adresy zamieszkania lub siedziby podmiotów odbierających odpady oraz miejsca odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- 6) sposób gospodarowania odpadami za granicą,
- 7) trasę przewozu odpadów, w szczególności przejścia graniczne, którymi miały być przywożone i wywożone odpady, rodzaj transportu i opakowania odpadów,
- 8) obowiązek informowania przez przewożącego odpady o rzeczywistej ilości przewiezionych odpadów w określonym czasie,
- 9) inne wymagania dotyczące przewozu odpadów - **art. 66 ust. 13**.

Dokument przewozowy dla odpadów niebezpiecznych stanowił załącznik do zezwolenia, o którym mowa w ust. 10 (**art. 66 ust. 14**).

W przypadku gdy w postępowaniu o wydanie zezwolenia na przewóz odpadów niebezpiecznych Główny Inspektor Ochrony Środowiska stwierdził, że ubiegający się o zezwolenie naruszył w okresie ostatnich 3 lat warunki wcześniejszego zezwolenia na przewóz odpadów, odmówił wydania nowego zezwolenia(**art. 66 ust. 15**).

Zezwolenie na przewóz odpadów niebezpiecznych mogło być przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska cofnięte, w drodze decyzji, bez odszkodowania w razie stwierdzenia, że przewożący odpady nie przestrzegał zawartych w zezwoleniu warunków. Kopię decyzji o cofnięciu zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał niezwłocznie ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych i Komendantowi Głównemu Straży Granicznej (**art. 66 ust. 16**)²⁷.

Jeżeli zagospodarowanie wywiezionych z terytorium państwa polskiego odpadów nie mogło być dokonane zgodnie z warunkami kontraktu albo też wywóz nastąpił bez zezwolenia, wywozący odpady był obowiązany do odebrania tych odpadów (**art. 66 ust. 17**).

Zgodnie z **art. 68. ust. 1** Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadził rejestr decyzji wydanych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, zawierający następujące dane: imię i nazwisko lub nazwę, adres zamieszkania lub siedziby posiadaczy odpadów uczestniczących w międzynarodowym obrocie odpadami.

W myśl przepisów **art. 65 ust. 12 i art. 66 ust. 12** na przywóz odpadów z zagranicy i przewóz odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego zezwolenia nie mogła uzyskać osoba fizyczna. Natomiast przepis z **art. 66 ust. 4** nie wprowadzał ograniczeń podmiotowych co do uzyskania zezwolenia na wwóz odpadów niebezpiecznych.

²⁷ art. 66 ust. 16 zmieniony przez art. 26 ustawy z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 42, poz.365- z dniem 1 maja 2002r. Poprzednio zamiast wyrazów „ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych” były wyrazy „Prezesowi Głównego Urzędu Cel”.

Zezwolenia wydane w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, zgodnie z art. 64 ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw, w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej²⁸, zachowują ważność na okres, na jaki zostały wydane, nie dłużej jednak niż do dnia 31 października 2004 r.

Ww. ustawa weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r. i m.in. art. 51 dokonuje w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach²⁹ wdrożenia 22 dyrektyw Wspólnot Europejskich w zakresie zasad dotyczących postępowania z odpadami. Zmieniony został również art. 64 ustawy o odpadach, który zobowiązuje stosowanie w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami przepisów rozporządzenia nr 259/93/EWG z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty oraz poza jej obszar³⁰, a także zostały uchylone art. 65 i 66 ustawy o odpadach regulujące międzynarodowy obrót odpadami.

Podmioty, które prowadziły przed dniem wejścia w życie ustawy o odpadach z 2001 r. działalność w zakresie usuwania, wykorzystywania lub unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne, z wyjątkiem odpadów komunalnych, bez zezwolenia na usuwanie, wykorzystywanie lub unieszkodliwianie odpadów innych niż niebezpieczne, są obowiązane do uzyskania zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku, unieszkodliwiania, zbierania lub transportu tych odpadów, w terminie do dnia 30 czerwca 2002 r. (**art. 39 ust.2 ww. ustawy**).

Zgodnie z **art. 36 ust. 1** posiadacz odpadów, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, jest obowiązany do prowadzenia ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych; ewidencja ta w przypadku posiadacza odpadów, który prowadzi działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, powinna obejmować sposoby gospodarowania odpadami, a także dane o ich pochodzeniu i miejscu przeznaczenia.

Przepisy **art. 36 ust. 2 i 3** wymieniają zwolnienie z obowiązku prowadzenia ewidencji, o której mowa w ust.1 art.36.

Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie oraz karty przekazania odpadu. Posiadacz odpadów prowadzący działalność wyłącznie w zakresie transportu odpadów prowadzi ewidencję z zastosowaniem tylko karty przekazania odpadów (**art. 36 ust. 4 i 5**).

Na podstawie **art. 36 ust. 14** Minister Środowiska wydał **rozporządzenie z dnia 11 grudnia 2001r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów**³¹.

Należy zaznaczyć, iż w związku ze zmianą **art. 17 z dniem 2 lutego 2003r., brzmienie art. 17 ust. 1 i 2** jest następujące: Wytwórca odpadów, z zastrzeżeniem ust. 2, jest obowiązany do:

²⁸ Dz. U. z 2004 r. Nr 96, poz. 959

²⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 628

³⁰ Dz. Urz. WE L 30 z 06.02.1993, z późn. zm.

³¹ Dz.U. Nr 152, poz.1736

- 1) uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie,
- 2) przedłożenia informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, jeżeli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości do 0,1 Mg rocznie albo powyżej 5 Mg rocznie odpadów innych niż niebezpieczne (**art. 17 ust. 1**).

Wytwórca odpadów jest obowiązany do uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów, które powstają w związku z eksploatacją instalacji, jeżeli wytwarza powyżej 1 Mg odpadów niebezpiecznych rocznie lub powyżej 5 tysięcy Mg odpadów innych niż niebezpieczne rocznie (**art. 17 ust.2**).

- wystąpiła **niespójność z przepisem art. 63 ust. 6 pkt 2, 3 i 4**. Przepis art. 63 ust. 6 powołuje się na przepisy art. 17 w brzmieniu sprzed 2 lutego 2003r. i tak np. art. 17 ust. 1 pkt 1 dot. uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami, a przepis art. 63 ust.6 pkt 1 powołuje się na pozwolenie na wytwarzanie odpadów.

Ustawa z dnia 9 stycznia 1997r. – Kodeks celny³² reguluje zasady i tryb przywozu towarów na polski obszar celny oraz wywozu towarów z polskiego obszaru celnego, związane z tym prawa i obowiązki osób oraz uprawnienia i obowiązki organów celnych.

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej³³ reguluje ochronę granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontrolę ruchu granicznego.

Do zadań Straży Granicznej należy m.in.:

- ochrona granicy państwowej,
- organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego,
- rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej,
- zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową m.in. odpadów, szkodliwych substancji chemicznych – **art. 1 ust. 2 pkt 1, 2, 4 i 12 ustawy o Straży Granicznej**.

Zgodnie z **art. 9 ust. 7 pkt 1 ww. ustawy** Komendant Główny Straży Granicznej określa metody i formy wykonywania zadań związanych z ochroną granicy państwowej w zakresie nieobjętym innymi przepisami wydanymi na podstawie ustawy.

Na podstawie art. 67 ustawy o odpadach **Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wydał rozporządzenie z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami**³⁴.

³² j.t. Dz.U. z 2001r. Nr 75, poz.802 z późn. zm.

³³ j.t. Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1399 z późn. zm.

³⁴ Dz. U. Nr 60, poz. 548, z późn. zm.

3.1.2. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Odpady stanowią ciągle jeden z najpoważniejszych, pozostających do rozwiązania, problemów w ochronie środowiska. Mimo dokonanego w ostatnich latach postępu, Polska należy nadal do krajów o największej ilości wytwarzanych odpadów.

W Polsce, wg danych GUS³⁵, w 2002 r. wytworzono ok. 118 mln ton odpadów, z tego ok. 1 mln ton, tj. 0,8%, stanowiły odpady niebezpieczne. Do końca 2002 r. nagromadzono łącznie ok. 1,8 mld ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Na przełomie lat 70-tych i 80-tych ubiegłego stulecia wystąpiły problemy wynikające z międzynarodowego obrotu odpadami. Wskutek zaostrzających się wymagań ochrony środowiska oraz trudności z zagospodarowaniem rosnącej ilości powstających odpadów w krajach wysoko uprzemysłowionych, nastąpił wzrost zainteresowania przedsiębiorców, wytwarzających odpady ich wywozem, w tym zwłaszcza wywozem odpadów niebezpiecznych, do krajów słabo rozwiniętych, w których były niższe koszty ich unieszkodliwiania i składowania, przy mniej rygorystycznych zarazem wymogach ochrony środowiska w tym zakresie. Prowadziło to do masowego niekontrolowanego wywozu odpadów z krajów bogatych do biedniejszych, nie przygotowanych organizacyjnie i technologicznie do ich unieszkodliwiania w sposób bezpieczny dla środowiska. Pod koniec lat osiemdziesiątych zjawisko to zaczęło również występować w Polsce, wskutek czego w 1989 r. do obowiązującej wówczas ustawy z dnia 3 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska wprowadzono restrykcyjny przepis o całkowitym zakazie importu jakichkolwiek odpadów do kraju.

W 1993 r., po ratyfikowaniu przez Polskę Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, w wyniku kolejnej nowelizacji ww. ustawy, wprowadzono przepisy regulujące zasady międzynarodowego obrotu odpadami, uniemożliwiające przywóz do Polski wyłącznie odpadów niebezpiecznych oraz wprowadzające obowiązek uzyskiwania zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.

Analiza danych Inspekcji Ochrony Środowiska³⁶ wykazała początkowo spadek liczby wniosków składanych corocznie do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska o uzyskanie zezwolenia na transgraniczne przemieszczanie odpadów z 344 w 1996 r. do 143 w 2000 r. Natomiast od tego czasu odnotowano wzrost liczby składanych wniosków do 295 w 2002 r.³⁷. Struktura wniosków na przywóz odpadów wskazuje, że największe zainteresowanie dotyczyło importu odpadów tekstylnych, na przywóz których w latach 1996-1999 złożono od 24% do 29% wniosków.

³⁵ GUS – Ochrona środowiska 2003 r.

³⁶ Inspekcja Ochrony Środowiska – „Raport Stan Środowiska w Polsce w latach 1996-2001” – 2003 r.

³⁷ Główny Inspektor Ochrony Środowiska – „Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2002 r.” – 2003 r.

3.2. Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Wykonywanie przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadań w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami

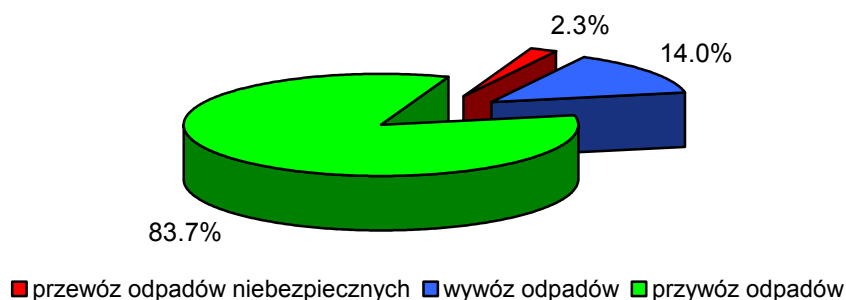
Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest centralnym organem administracji rządowej, powołanym do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania stanu środowiska. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach, a od dnia 1 października 2001 r. ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach reguluje m.in. obrót odpadami Polski w relacjach z innymi krajami. W okresie objętym kontrolą, ww. ustawa nakładała na Głównego Inspektora Ochrony Środowiska obowiązek wydawania stosownego zezwolenia, w formie decyzji, na wniosek podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami. Kopie wydanego zezwolenia Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazywał ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych (Szefowi Służby Celnej), Komendantowi Głównemu Straży Granicznej oraz marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta, właściwym ze względu na miejsce odzysku (wg ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach – GIOŚ zawiadamiał niezwłocznie Prezesa Głównego Urzędu Cei, Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz wojewodę i gminę właściwych ze względu na miejsce wykorzystania lub przeznaczenia odpadów).

3.2.1.1. Rozpatrywanie wniosków i wydawanie zezwoleń

W okresie 2001 r. – I poł. 2003 r. do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ) złożonych zostało 605 wniosków o wydanie zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, z tego: 506 wniosków, tj. 83,7%, dotyczyło przywozu odpadów z zagranicy (w tym 8 - odpadów niebezpiecznych), 85 wniosków, tj. 14,0%, dotyczyło wywozu odpadów za granicę (w tym 73 - odpadów niebezpiecznych) oraz 14 wniosków, tj. 2,3%, dotyczyło przewozu przez terytorium Polski odpadów niebezpiecznych, co zobrazowano na wykresie nr 1.

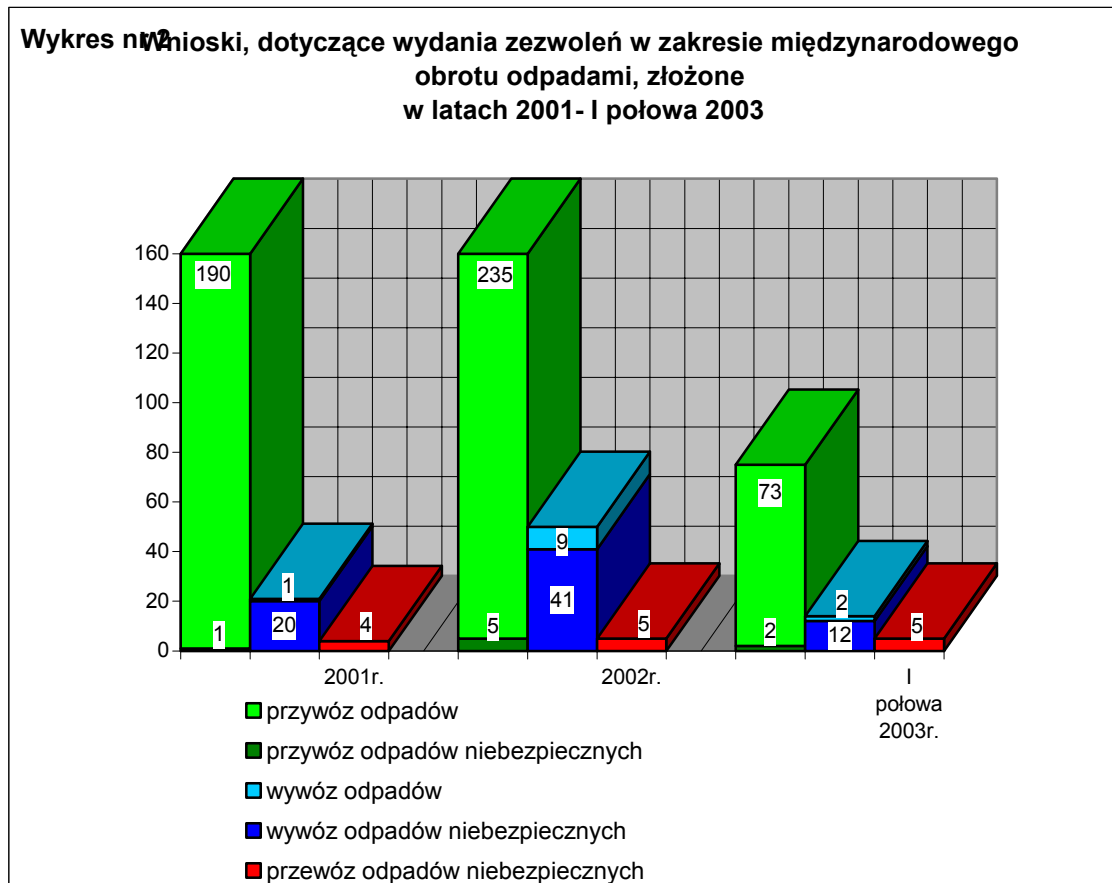
Wykres nr 1

Struktura wniosków dotyczących wydania zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami złożonych w latach 2001- I połowa 2003

na podstawie wyników kontroli NIK

Spośród 605 wniosków złożonych w badanym okresie, dotyczących wydania zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, blisko połowa (295) wpłynęła w 2002 r. Na wykresie nr 2 przedstawiono strukturę złożonych wniosków w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą.

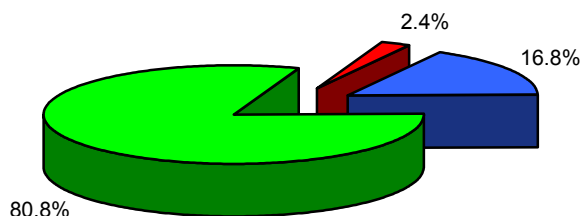

na podstawie wyników kontroli NIK

W badanym okresie Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał łącznie 464 decyzje zezwalające na międzynarodowy obrót odpadami (wliczając w to decyzje zmieniające wcześniej wydane zezwolenia), z tego 44 decyzje, tj. 9,5%, wydane zostały na wnioski, złożone w latach 1998-2000. Na wykresie nr 3 przedstawiono strukturę zezwoleń wydanych przez GIOŚ w omawianym zakresie w latach 2001-I połowa 2003.

Wykres nr 3

**Struktura zezwoleń wydanych przez GIOŚ
w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami
w latach 2001- I połowa 2003**

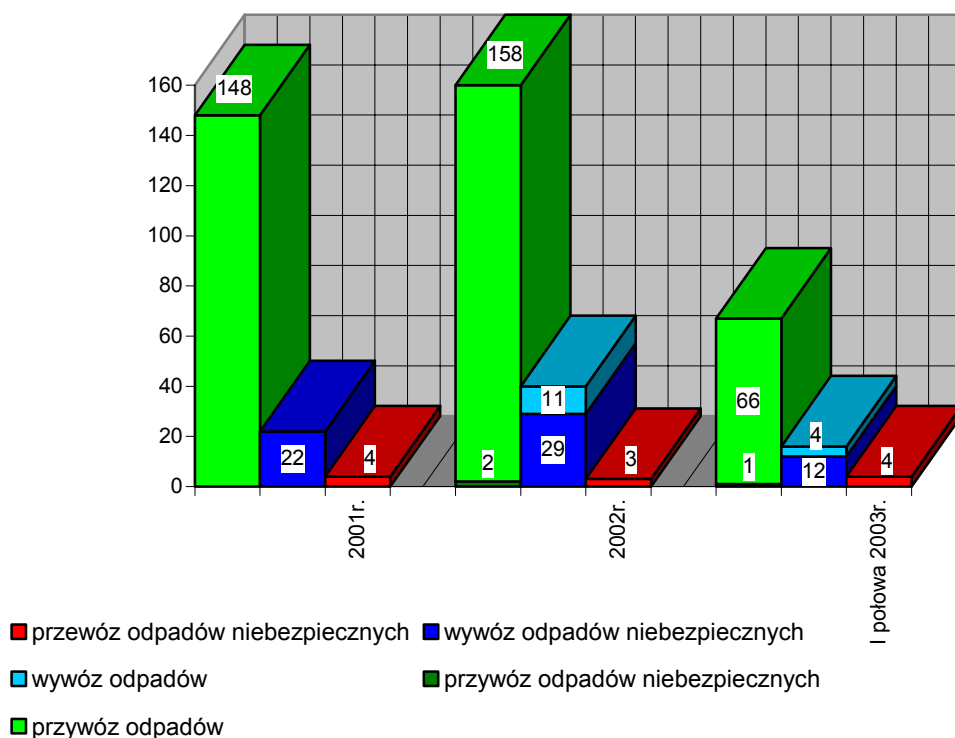
■ przewóz odpadów niebezpiecznych ■ wywóz odpadów ■ przywóz odpadów

na podstawie wyników kontroli NIK

Spośród ogółu wydanych w kontrolowanym okresie decyzji, 375 zezwoleń dotyczyło przywozu odpadów z zagranicy (w tym 3 - odpadów niebezpiecznych), 78 – wywozu odpadów za granicę (w tym 63 - odpadów niebezpiecznych) oraz 11 przewozu odpadów niebezpiecznych przez terytorium państwa polskiego, co obrazuje wykres nr 4.

Wykres nr 4

**Wydane zezwolenia przez GIOŚ w zakresie
międzynarodowego obrotu odpadami
w latach 2001-I połowa 2003**

na podstawie wyników kontroli NIK

W toku kontroli ustalono, że w okresie od 1 stycznia 2001 r. do 30 czerwca 2003 r. GIOŚ nie wydawał zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami dla krajów nie będących stronami Konwencji Bazylejskiej oraz nie wydawał zezwoleń na usunięcie jakichkolwiek odpadów poza 60° szerokości geograficznej południowej stosownie do art. 4 ust. 5 i 6 ww. Konwencji.

Z ustaleń kontroli wynika, że czas trwania postępowania w sprawie wydania zezwoleń dla wniosków złożonych w okresie 1 stycznia 2001r. do 30 czerwca 2003r. był zróżnicowany, co przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela nr 1

Lata	Liczba zezwoleń wydanych w okresie						Liczba zezwoleń i ich zmian wydanych na wnioski złożone przed 1.01 roku kalendarzowego	Liczba zezwoleń i ich zmian wydana w danym roku kalendarzowym
	do 1 miesiąca	do 2 miesięcy	Od 2 do 3 miesięcy	od 3 do 6 miesięcy	od 7 do 12 miesięcy	razem		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2001r.	37	28	19	13	5	102 ¹	72	174
2002r.	17	50	33	35	9	144 ²	59	203
I p. 2003r.	4	7	2	3	-	16 ³	71	87
RAZEM	58	85	54	51	14	262	202	464

1) dotyczy wniosków złożonych w 2001r.

2) dotyczy wniosków złożonych w 2001 i 2002r.

3) dotyczy wniosków złożonych w 2002 i 2003r.

Na podstawie analizy dokumentacji wszystkich 262 decyzji, wydanych na wnioski, złożone w okresie objętym kontrolą (bez decyzji zmieniających zezwolenia) ustalono, że – od dnia wpływu wniosków do GIOŚ:

- w okresie do 1 miesiąca wydano 58 decyzji tj. 22,2 %,
- w okresie od 1 do 2 miesięcy wydano 85 decyzji, tj. 32,4%,
- w okresie od 2 do 3 miesięcy wydano 54 decyzje, tj. 20,6%,
- w okresie od 3 do 6 miesięcy wydano 51 decyzji, tj. 19,5%,
- w okresie od 7 do 12 miesięcy wydano 14 decyzji, tj. 5,3%.

Z powyższych danych wynika, że blisko połowa postępowań (45,4%) trwała dłużej niż 2 miesiące, tj. przekraczała ustalony w art. 35 § 3 Kpa termin załatwienia spraw szczególnie skomplikowanych. Przeprowadzona w toku kontroli analiza dokumentacji, dotyczących 62 wybranych decyzji wykazała, że w większości przypadków główną przyczyną przewlekłości prowadzonych przez GIOŚ postępowań administracyjnych była konieczność uzupełniania przez wnioskodawców niekompletnie opracowanych wniosków o wydanie zezwolenia w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami bądź udokumentowania spełnienia ustawowego warunku umożliwiającego wydanie przez GIOŚ zezwolenia na przywóz odpadów z zagranicy, dotyczącego braku na terenie kraju możliwych do pozyskania odpadów, nadających się do równorzędnego odzysku lub też występowania ich w niewystarczającej ilości.

Jako nierzetelne i z naruszeniem art. 35 Kpa należy natomiast ocenić działania GIOŚ, polegające na występowaniu o uzupełnienie złożonych wniosków po okresie kilku miesięcy od daty złożenia wniosku o wydanie zezwolenia w omawianym zakresie.

Na przykład:

- *Builder – France – Pologne Sp. z o.o. z Pulaw, której wniosek z dnia 25.02.2000 r. o wydanie zezwolenia na import odpadów w postaci materiałów budowlanych wpłynął do GIOŚ w dniu 28.02.2000 r., a GIOŚ dopiero w dniu 27.10.2000 r. tj. po upływie prawie 8 miesięcy wystąpił o uzupełnienie wniosku.*
- *Huty Szkła „Ujście” S.A. w Ujściu, której wniosek z dnia 20.07.2000 r. o wydanie zezwolenia na import odpadów - uszlachetnionej stłuczki szklanej wpłynął do GIOŚ w dniu 27.07.2000 r., a GIOŚ - po monicie Huty z dnia 5.10.2000 r. - dopiero 8.11.2000 r., tj. po ponad trzech miesiącach od daty wpływu przedmiotowego wniosku, poinformował o konieczności jego uzupełnienia.*

NIK nie uznała wyjaśnienia, złożonego w trakcie kontroli przez Dyrektora Departamentu Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ, że przyczyną takiego załatwiania spraw były ograniczone możliwości kadrowe.

Poza tym w trakcie kontroli ustalono, że PUPH „Imex” Sp. z o.o. z Jastrzębia Zdroju dopiero po prawie 10 miesiącach od złożenia wniosku poinformowana została, że nie będzie możliwe jego rozpatrzenie w terminie wskazanym w art. 35 § 3 k.p.a. oraz że załatwienie sprawy nastąpi w ciągu sześciu miesięcy.

- *Przedsiębiorstwo Usługowo – Produkcyjno – Handlowe „IMEX” Sp. z o.o. w Jastrzębiu Zdroju pismem z dnia 26 października 1999r. wystąpiła z wnioskiem o wydanie zezwolenia na sprowadzanie z Niemiec odzieży używanej wstępnie sortowanej w ilości 240 ton miesięcznie. GIOŚ w dniu 31 sierpnia 2000r. poinformował wnioskodawcę o zleceniu wykonania ekspertyzy dotyczącej możliwości pozyskania na terenie kraju odpadów*

nadających się do równorzędnego wykorzystania oraz o terminie rozpatrzenia wniosku (6 miesięcy).

Ponadto, jak stwierdzono w trakcie kontroli, jeden z podmiotów, tj. Przedsiębiorstwo Ekologiczne „Intereko” Sp. z o.o. z Opola w dniu 23.04.2002 r., tj. po okresie trzech miesięcy od złożenia wniosku o wywóz zagranicę przeterminowanych środków ochrony roślin, poinformowane zostało przez GIOŚ o możliwości odmowy pozytywnego jego rozpatrzenia w związku z podjęciem przez resort czynności, zmierzających do rozwiązania w Polsce problemu unieszkodliwiania ww. odpadów. Równocześnie jednak w tym samym dniu, tj. 23.04.2002 r., Główny Inspektor Ochrony Środowiska wydał temu samemu podmiotowi - Spółce „Intereko” decyzję zezwalającą na wywóz omawianych odpadów zgodnie ze złożonym wnioskiem. Należy dodać, że zarówno ww. pismo GIOŚ z dnia 23.04.2002 r., jak i decyzję z dnia 23.04.2002 r. podpisał Zastępca Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Pan Zdzisław K.

- *Przedsiębiorstwo Ekologiczne INTEREKO w Opolu w dniu 16 stycznia 2002r. złożyło wniosek o wydanie zezwolenia na wywóz odpadów niebezpiecznych do Belgii w ilości 3.000 ton; w dniu 22 kwietnia 2002r. INTEREKO wystąpiło do GIOŚ o podanie przyczyn wydłużenia postępowania; pismem z dnia 23 kwietnia 2002r. GIOŚ poinformował INTEREKO, że cyt.: „... resort środowiska podjął czynności zmierzające do rozwiązania w Polsce problemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych w postaci przeterminowanych środków ochrony roślin. Uruchomienie instalacji służących do unieszkodliwiania pestycydów, spowoduje że Główny Inspektor Ochrony Środowiska nie będzie mógł udzielać zezwoleń na wywóz przedmiotowych odpadów za granicę, albowiem byłoby to sprzeczne z postanowieniami art. 4 ust.9 pkt. a Konwencji Bazylejskiej (Dz. U. nr 19, poz.88 z 1995r.), której Polska jest stroną od 1992r. W związku z powyższym przy prowadzeniu negocjacji i wynikających z nich umów na wywóz za granicę przeterminowanych środków ochrony roślin, głównie z rolnictwa proszę o liczenie się z odmową ze strony Głównego Inspektora Ochrony Środowiska pozytywnego rozpatrzenia wniosków.”; Równocześnie w dniu 23 kwietnia 2002r. GIOŚ wydał decyzję (znak ZK – 4807/26 – 13/01/2002), którą zezwolił na wywóz do Belgii odpadów w postaci przeterminowanych środków ochrony roślin w ilości 3.000 ton do unieszkodliwienia termicznego; jako warunki ustalił wywóz transportem samochodowym przez przejście graniczne Jędrzychowice – Ludwigsdorf, ustalił trasę wywozu oraz termin realizacji 31 grudnia 2002r., zobowiązał wnioskodawcę do przekazywania informacji o wykonaniu decyzji z częstotliwością co 6 miesięcy.*

NIK ocenia przedstawione działania GIOŚ jako nierzetelne i nielegalne.

GIOŚ nie zawsze przestrzegał przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) w części dotyczącej zakresu udzielonych zezwoleń. W 2 na 62 decyzje w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, poddane kontroli, nie nałożono ustawowego obowiązku informowania przez wywoźącego i przewoźącego odpady o rzeczywistej ilości wywiezionych i przewiezionych odpadów w określonym czasie, czym naruszono przepisy art. 66 ust. 6 pkt 8 i ust. 13 pkt 8 ww. ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach. Dotyczyło to:

- *decyzji z dn. 28.02.2002 r. znak: ZK-4807/89-10/07/2002 wydanej dla Polskiego Koncernu Naftowego „Orlen” S.A. na wywóz odpadów niebezpiecznych w postaci zużytego katalizatora z instalacji hydroodsiaarczania gudronu,*
- *decyzji z dn. 21.03.2002 r. znak: ZK-4808/84-07/01/2002 wydanej dla UAB „Bateries” z Wilna na przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów niebezpiecznych w postaci złomu ołowiu akumulatorowego.*

Kontrola wykazała nierzetelne przeprowadzenie postępowania administracyjnego przez GIOŚ w sprawie wniosku Europejskiego Serwisu Gospodarczego Dyrekcji Bydgoskiej Sp. z o.o. w Bydgoszczy (ESG) na import odpadów niebezpiecznych w postaci złomu akumulatorów ołowiowych, zakończonego wydaniem ESG decyzji zezwalającej na sprowadzenie ww. odpadów, przeznaczonych do odzysku materiałowego w „Baterpol” Sp. z o.o. w Świętochłowicach oraz „Orzeł Biały S.A. w Bytomiu.

- ESG złożył do GIOŚ wniosek z dnia 25.10.2001 r. o wydanie zezwolenia na przywóz z zagranicy odpadów w postaci akumulatorów kwasowo-ołowiowych w ilości 250.000 ton rocznie na okres 5 lat. Z treści wniosku wynikało, że odpady będą sprowadzane na podstawie umów dla Baterpol Sp. z o.o. w Świętochłowicach oraz „Orzeł Biały” S. A. w Bytomiu do przerobu w tych jednostkach. ESG dwukrotnie - pismem z dnia 31.01.2002 r. oraz pismem z dnia 15.03.2002 r. - przekazywał GIOŚ uzupełnienia wniosku.

Równocześnie w trakcie trwania postępowania w sprawie ww. wniosku ESG, w dniu 14.01.2002 r. wpłynął do GIOŚ wniosek z dnia 3.01.2002 r. Spółki „Orzeł Biały” w Bytomiu, tj. podmiotu prowadzącego bezpośrednio przerób ww. odpadów, o wydanie zezwolenia na ich import w ilości 80.000 Mg/rok, który Spółka uzupełniła w dniu 12.03.2002 r.

GIOŚ, pomimo toczących się równolegle dwóch postępowań o sprowadzenie tego samego rodzaju odpadów w postaci złomu akumulatorowego, które – zgodnie z obydwoma rozpatrywanymi wnioskami miały być przerabiane w tym samym zakładzie, tj. „Orzeł Biały” S.A. (a ponadto – w myśl wniosku ESG – także w „Baterpol” Sp. z o.o.), w dniu 19.03.2002 r. wydał decyzję, podpisaną przez Zastępcę Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Pana Zdzisława K., którą zezwolił ESG - pośrednikowi - na sprowadzenie z Pakistanu, Libii, Egiptu, Bułgarii i Izraela 98.000 ton odpadów rocznie w postaci złomu akumulatorowego, z terminem realizacji przywozu do 31.12.2003 r., z przeznaczeniem ich do odzysku materiałowego w zakładzie firmy „Baterpol” Sp. z o.o. i w zakładzie należącym do „Orzeł Biały” S.A.

Jednocześnie decyzją z dnia 26.04.2002 r., podpisaną również przez Zastępcę Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Pana Zdzisława K., GIOŚ nie zezwolił Spółce „Orzeł Biały”, tj. podmiotowi bezpośrednio przerabiającemu omawiane odpady, na sprowadzenie z zagranicy odpadów w postaci złomu akumulatorów ołowiowych, o co wystąpiła ona z ww. odrębnym wnioskiem, który wpłynął do GIOŚ 14.01.2002 r., tj. w trakcie prowadzonego postępowania, dotyczącego wydania zezwolenia w analogicznym zakresie dla ESG.

„Orzeł Biały” S.A. złożyła skargę do NSA na decyzję GIOŚ z dnia 7.08.2002 r., którą Główny Inspektor utrzymał w mocy swą decyzję z 26.04.2002 r., odmawiającą Spółce wydania przedmiotowego zezwolenia. Do czasu zakończenia czynności kontrolnych Naczelny Sąd Administracyjny nie wyznaczył terminu rozprawy.

W ocenie NIK, Główny Inspektor Ochrony Środowiska, w toku postępowania dla wydania ESG omawianej decyzji z 19.03.2002 r. nie podjął - zgodnie z art. 7 Kpa - wszelkich kroków niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli, biorąc pod uwagę prowadzone równocześnie postępowanie w sprawie wniosku Spółki „Orzeł Biały”.

Ponadto, jak ustalono w trakcie kontroli, GIOŚ w wyniku kolejnych postępowań, wszczętych na wnioski podmiotów prowadzących odzysk odpadów, tj. Spółki „Orzeł Biały” z dnia 5.09.2002 r. oraz na wniosek Huty „Oława” S.A. z dnia 10.01.2003 r., wydał obu podmiotom w dniu 13.02.2003 r. decyzje, odmawiające zezwolenia na sprowadzenie przez nie z zagranicy odpadów w postaci złomu akumulatorów

ołowiowych, ze względu na wyczerpany limit ilościowy, określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy³⁸.

Jak ustaliła NIK, do czasu zakończenia kontroli, żadne ilości odpadów w postaci akumulatorów ołowiowych nie zostały sprowadzone do kraju, zarówno przez „Europejski Serwis Gospodarczy EBD Dyrekcja Bydgoska” Sp. z o.o. w Bydgoszczy (w oparciu o otrzymane zezwolenie na import 19.03.2002 r. dla przedsiębiorstwa „Orzeł Biały” S.A. i „Baterpol” Sp. z o.o.), jak i przez „Impexmetal” S.A. w Warszawie (w oparciu o otrzymane zezwolenie na import 21.03.2002 r. dla „Baterpol” Sp. z o.o.). Należy dodać, że wydane ww. dwom pośrednikom zezwolenia wyczerpały formalnie – z powodu ograniczeń kontygentowych, określonych w ww. rozporządzeniu na 110 tys. Mg rocznie baterii i akumulatorów ołowianych - możliwości importu przedmiotowych odpadów przez inne jednostki do końca 2003 r., w tym m.in. przez Spółkę „Orzeł Biały”, zajmującą się bezpośrednio ich odzyskiem.

W ocenie NIK, nie sprowadzenie przez ESG odpadów w postaci złomu akumulatorów ołowiowych mogło uniemożliwić zainteresowanym podmiotom prowadzącym odzysk, wykorzystanie posiadanych mocy przerobowych zarówno w 2002 r., jak i w 2003 r., narażając je na straty z tego tytułu.

Należy dodać, że na zlecenie NIK, Główny Inspektor Ochrony Środowiska – w ramach prowadzonej przez NIK kontroli przestrzegania wymagań w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami – miał przeprowadzić kontrolę, w ramach wytypowanych przez Izbę 40 podmiotach prowadzących międzynarodowy obrót odpadami, w tym m.in. w Sp. z o.o. „Europejski Serwis Gospodarczy EBD Dyrekcja Bydgoska”. Z przekazanych NIK przez GIOŚ materiałów, dotyczących tej Spółki, której kontrolę miał przeprowadzić Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wynika, że WIOŚ, mimo wielokrotnych prób, nie mógł przeprowadzić kontroli działalności ESG, ponieważ nie doszło do spotkania z jej przedstawicielem. Jak ustalono, Spółka zajmowała pomieszczenia biurowe wspólnie z firmą komputerową, której pracownicy poinformowali WIOŚ, że prezes ESG przebywa w siedzibie Spółki sporadycznie. W zaistniałej sytuacji, WIOŚ pismem z dn. 19.08.2003 r. (podobnie jak wcześniej pismem z dn. 9.05.2003 r.) zobowiązał przedstawiciela firmy do osobistego stawienia się w Inspektoracie. Wobec bezskuteczności wezwania, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska postanowieniem z dn. 5.09.2003 r. (wcześniej również z dn. 28.05.2002 r.), uznając nieobecność Prezesa za nieusprawiedliwioną, wymierzył mu karę grzywny. Ponadto w dn. 29.09.2003 r. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wystąpił do Sądu Gospodarczego w Bydgoszczy o informację, dotyczącą zakresu działalności i aktualnego statusu prawnego „Europejskiego Serwisu Gospodarczego EBD Dyrekcja Bydgoska” Sp. z o.o., a także ewentualnego postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego prowadzonego wobec Spółki.

Najwyższa Izba Kontroli, krytycznie oceniając postępowanie GIOŚ w przedstawionej sprawie, odstąpiła od formułowania wniosku, wynikającego z art. 60

³⁸ Dz. U. Nr 15, poz. 146.

ust. 3 ustawy o NIK, z uwagi na fakt, że Pan Zdzisław K. nie pełnił już funkcji Zastępcy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Jak wykazała kontrola, Główny Inspektor Ochrony Środowiska w decyzji znak: ZK – 4809/55-26/9/2002 z dnia 28.02 2002 r., wydanej Philip Morris Polska S.A. na sprowadzanie z zagranicy odpadów tytoniowych w postaci żył tytoniowych, w uzasadnieniu tej decyzji określał je jako „surowiec” do produkcji papierosów. Z uwagi na fakt, że sprowadzanie z zagranicy surowców do produkcji nie wymaga zezwoleń GIOŚ, w decyzjach GIOŚ na import odpadów należało - zdaniem NIK - posługiwać się pojęciem „odpad” zamiast „surowiec”.

Zdaniem NIK, GIOŚ nie dołożył należytej staranności w przygotowaniu ww. decyzji.

3.2.1.2. Kontrola realizacji zezwoleń

Jak wynika z ustaleń kontroli nadzór GIOŚ nad przestrzeganiem przez podmioty warunków wydanych im zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami był niewystarczający i nie w pełni skuteczny.

W trakcie kontroli stwierdzono brak działań GIOŚ lub podejmowanie ich z opóźnieniem w przypadkach nie nadsyłania przez podmioty informacji o ilości odpadów przywiezionych z zagranicy lub wywiezionych za granicę w terminach określonych w decyzjach GIOŚ. Dotyczyło to 6 podmiotów na 62 poddanych kontroli postępowań.

Na przykład:

- Zakładów Utylizacji Odpadów w Dąbrowie Górniczej zobowiązanych do informowania GIOŚ o ilości wywiezionych odpadów co miesiąc (decyzja z 29.08.2002r.), które do czasu kontroli nie przekazały wymaganych informacji, a GIOŚ nie podejmował w tym zakresie interwencji.
- „Europejskiego Serwisu Gospodarczego EBD Dyrekcja Bydgoska” Sp. z o.o. (ESG) oraz „Impexmetalu” S.A., do których GIOŚ dopiero po upływie odpowiednio 3 miesięcy i 8 miesięcy od wyznaczonego w decyzji terminu nadesłania przedmiotowych informacji wystąpił o ich przekazanie.
- „Transcom” F.H.U. i „Remek” Sp. z o.o., które GIOŚ, dopiero w trakcie kontroli, poinformował odpowiednio dn. 10.07.2003 r. i dn. 17.07.2003 r. o nie wywiązaniu się z obowiązku nadesłania informacji i wezwał do przekazania danych dotyczących rzeczywistej ilości sprowadzonych odpadów.

Z wyjaśnień uzyskanych w trakcie kontroli wynika, że przyczyną braku bieżącego nadzoru GIOŚ w omawianym zakresie była zbyt duża ilość spraw bieżących oraz ograniczone możliwości kadrowe.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska, w wydawanych decyzjach w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, stosował zróżnicowaną (bez uzasadnienia) częstotliwość obowiązku przedstawiania przez podmioty informacji o ilości odpadów przywiezionych z zagranicy, wywiezionych za granicę, czy też przewiezionych przez terytorium państwa polskiego. Z wyjaśnień Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w tej sprawie wynika, że w praktyce orzeczniczej różnicował on okresy, w jakich

powinny być składane przedmiotowe informacje w zależności od rodzaju odpadów i „wiarygodności” przedsiębiorców. I tak przykładowo – jak podał GIOŚ - w przypadku przedsiębiorców, kontrolowanych przez WIOŚ, do których nie było zarzutów w zakresie przestrzegania przepisów prawa, w decyzji zezwalającej na międzynarodowy obrót odpadami nakładano obowiązek składania informacji co 6 miesięcy. Natomiast w przypadku przedsiębiorców, działających od niedawna lub co do których WIOŚ miał w przeszłości zastrzeżenia – co 1 miesiąc. Przedstawione wyjaśnienia GIOŚ nie zawsze znajdowały potwierdzenie. Jak bowiem stwierdzono w trakcie kontroli zasady te nie były w pełni stosowane. Przykładowo obowiązek składania informacji co 6 miesięcy nakładano także na podmioty, które nie były wcześniej kontrolowane przez WIOŚ, jak m.in. ww. „Europejski Serwis Gospodarczy EBD Dyrekcja Bydgoska” Sp. z o.o., „Impexmetal” S.A., „Naftopol” S.A., „Transcom” F.H.U.

W badanym okresie kontrola przestrzegania warunków zawartych w zezwoleniach Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, realizowana była głównie przez Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska. Kopia ww. zezwoleń GIOŚ była każdorazowo przesyłana do właściwych miejscowo Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska. Zgodnie z Instrukcją Przeprowadzania Kontroli, WIOŚ zobowiązany był w czasie kontroli podmiotu do sprawdzania przestrzegania warunków zawartych w zezwoleniach GIOŚ, w szczególności dotyczących faktycznego wykorzystania sprowadzanych odpadów. Wg Dyrektora Departamentu Inspekcji i Orzecznictwa GIOŚ „... Dodatkowo kontrola ma miejsce w chwili przekraczania granicy i dokonywania odprawy celnej towaru. Służby celne prowadzą weryfikację dokumentów oraz sprawdzają zgodność deklarowanego towaru z faktycznie przewożonymi towarami, a także dokonują saldowania ilości przywożonych, wywożonych lub przewożonych odpadów. Jednakże ten rodzaj kontroli znajduje się poza zakresem nadzoru sprawowanym przez Inspekcję Ochrony Środowiska”.

Inspekcja Ochrony Środowiska nie prowadziła odrębnej ewidencji kontroli przeprowadzanych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, ponieważ kontrole takie przeprowadzane były najczęściej podczas planowych kontroli użytkowników środowiska. W 2001 roku WIOŚ skontrolowały 5610 podmiotów pod kątem prawidłowości prowadzenia gospodarki odpadami, a w 2002 roku liczba ww. kontroli wyniosła 6450. W przypadku stwierdzonych przez WIOŚ nieprawidłowości w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, protokoły z kontroli przesyłane były do GIOŚ, który wobec stwierdzonych naruszeń warunków zezwolenia na import lub eksport odpadów, wszczynał postępowanie w sprawie cofnięcia ww. zezwolenia. W latach 2001- I połowa 2003, po otrzymaniu pisemnych wyjaśnień od 2 podmiotów, w działalności których WIOŚ stwierdził nieprawidłowości, nie cofnięto żadnego zezwolenia. W badanym okresie nie wystąpiły również przypadki zwrotu odpadów do ich wytwórcy za granicą, ani przypadki przywozu do Polski wcześniej wyeksportowanych odpadów.

3.2.1.3. Realizacja wniosków pokontrolnych NIK

Po kontroli NIK z 2000 r., dotyczącej gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, obejmującej w części międzynarodowy obrót odpadami, do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skierowano wnioski, dotyczące m.in. wzmocnienia nadzoru nad międzynarodowym obrotem odpadami niebezpiecznymi oraz przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli przestrzegania przez podmioty warunków otrzymanych zezwoleń na międzynarodowy obrót odpadami niebezpiecznymi.

Jak wynika z ustaleń NIK, dla wzmocnienia systemu kontroli transgranicznego przemieszczania odpadów podjęto działania, polegające m.in. na wprowadzeniu do „Instrukcji przeprowadzania kontroli”, zatwierdzonej do stosowania przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w czerwcu 2001 r., zapisu o konieczności uwzględniania ww. zagadnień w przeprowadzanych kontrolach. Ponadto, do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, wprowadzono przepisy dokładnie precyzujące warunki, nakładane na podmioty w zezwoleniach GIOŚ, m.in. określające trasy przewozu odpadów, a w szczególności przejść granicznych, którymi będą przewożone odpady oraz obowiązek informowania GIOŚ o rzeczywistej ilości odpadów przewiezionych przez granicę w określonym czasie. Doprowadzono do wydania rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 roku w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami³⁹, które weszło w życie w dniu 21 maja 2002 roku.

Przedstawiciele GIOŚ wielokrotnie uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez służbę celną.

Wg GIOŚ, powyższe działania przyczyniły się do zwiększenia możliwości kontrolowania prawidłowości postępowania podmiotów zajmujących się międzynarodowym obrotem odpadami.

W ocenie NIK, wyniki niniejszej kontroli wykazały, że działania GIOŚ okazały się niewystarczające do wzmocnienia nadzoru w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów.

3.2.2. Przestrzeganie przez podmioty prowadzące międzynarodowy obrót odpadami obowiązujących przepisów

W grupie objętych kontrolą 50 podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami w badanym okresie - 33 przywoziły odpady do Polski, 15 wywoziło odpady z Polski, a 2 podmioty zarówno przywoziły jak i wywoziły odpady.

³⁹ Dz.U. z 2002 r. Nr 60 poz. 548 z późn. zm.

3.2.2.1. Opracowanie wniosków i realizacja zezwoleń dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami

W kontrolowanym okresie, 33 spośród 50 zbadanych podmiotów złożyło do GIOŚ łącznie 63 wnioski o zezwolenie na import odpadów, 15 podmiotów złożyło łącznie 33 wnioski o zezwolenie na eksport odpadów a 2 podmioty złożyły 5 wniosków na import i 2 wnioski na eksport odpadów. Wnioski o wydanie zezwolenia na przywóz (import) odpadów dotyczyły głównie odpadów w postaci używanej odzieży wstępnie sortowanej, odpadów (ścinków) skór, odpadów tworzyw sztucznych, makulatury, ługu posulfitowego, odpadów pochodzenia roślinnego – żył tytoniowych. Wnioski o wydanie zezwolenia na eksport odpadów dotyczyły głównie zgody na wywóz przeterminowanych środków ochrony roślin, zużytych rozpuszczalników, zużytych katalizatorów, zużytych świetlówek, kondensatorów zawierających polichlorowane bifenyle.

Ustalono, że 9 podmiotów (tj. 20,0%), na 45 skontrolowanych, złożyło do GIOŚ niekompletne wnioski na import i eksport odpadów. Wnioski te nie spełniały wymagań określonych w art. art. 43 ust 6, 44 ust. 4 pkt 1 ustawy o odpadach z 1997r. lub art. art. 66 ust. 4 pkt 1, 65 ust. 10 pkt 5 i 6 ustawy o odpadach z 2001r.

I tak m in.:

- „Frantschach Świecie” S.A. złożył do GIOŚ w dniu 14.12.2000r. wniosek o zezwolenie na przywóz w 2001r. makulatury w ilości 30 tys. ton, który nie zawierał: informacji o sposobie postępowania z przywiezionymi odpadami, opisu technologii ich wykorzystania wraz z opisem oddziaływania na środowisko, nazwy i adresu wytwarzającego odpady oraz ich dostawcy, co naruszało art. 43 ust. 6 ustawy z 27.06.1997r. o odpadach. Brakujące dane Spółka przekazała GIOŚ 15.02.2001r.
- PKN ORLEN S.A. Płock złożył do GIOŚ, w okresie kontrolowanym, łącznie 6 wniosków (datowanych od 10.01.2001r. do 19.09.2002r): 2 wnioski o zezwolenie na wywóz zużytego katalizatora z Instalacji Produkcji Wodoru w ilości 21 ton oraz 4 wnioski o zezwolenie na wywóz zużytego katalizatora z Instalacji Hydroodsiarczania Gudronu w ilości 18 500 ton, które nie zawierały informacji o wymaganiach dotyczących zasad ostrożnego obchodzenia się z odpadami, co stanowiło naruszenie art. 44 ust. 4 p. 1 ustawy z 27.06.1997r. o odpadach oraz art. 66 ust. 4 p. 1 ustawy z 27.04.2001r. o odpadach. Ponadto 1 z wniosków z dnia 19.09.2002r. nie został sporządzony na formularzu, którego wzór stanowi załącznik Nr 2 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8.05.2002r. w sprawie wniosku o wydanie zezwolenia na przywóz lub wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę.
- Altadis Polska S.A. w Radomiu złożyła do GIOŚ w dniu 27.12.2001r. wniosek o zezwolenie na import w 2002r. i w 2003r. po 1500 ton żył tytoniowych nie podając adresu lub siedziby wytwórcy i dostawcy odpadów, co było niezgodne z art. 65 ust. 10 p. 6 ustawy z 27.04.2001r. o odpadach.

Ponadto:

- GALMAR Marciniak SJ z Poznania – Zakład w Brójcach otrzymał zezwolenie z dnia 4.02.2002r. na eksport osadów poneutralizacyjnych z oczyszczania ścieków pogalwanicznych na podstawie wniosku przygotowanego przez przedstawiciela niemieckiej firmy odbierającej osady, co było niezgodne z art. 66 ust. 4 ustawy z 27.04.2001r. o odpadach, który stanowił, że zezwolenie na wywóz odpadów niebezpiecznych wydaje się na wniosek wywożącego odpady.

Jak ustalono w trakcie kontroli nie wszyscy wnioskodawcy wykorzystali w pełni posiadane zezwolenia. Badania kontrolne wykazały, że 6 podmiotów (tj. 17%) spośród 35 łącznie posiadających zezwolenia na import odpadów, w ogóle nie zrealizowało decyzji GIOŚ, gdyż korzystało w procesie produkcji z krajowych odpadów lub

kontrahent zagraniczny wycofał się z transakcji. Natomiast 23 spośród 50 badanych podmiotów, tj. 46%, nie w pełni co do ilości je zrealizowało.

Na przykład:

- *Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowe „Stagal” w Łęborku na podstawie zezwolenia GIOŚ z dnia 4.04.2002 r., ważnego do końca 2002 r., na eksport do Niemiec 20 ton rocznie szlamów i osadów pofiltracyjnych zawierających substancje niebezpieczne o kodzie 11 01 09, wywiozło 10,5 ton odpadów.*
- *Zakłady Chemiczne ZACHEM S.A. Bydgoszcz na podstawie 3, realizowanych w badanym okresie zezwoleń GIOŚ (z 12.10.2000r., 15.11.2001r., 10.09.2002r.) na eksport odpadów niebezpiecznych w postaci zużytego węgla aktywnego, w których określona została ilość wywożonych odpadów 36 ton, 44 tony i 44 tony wywiozły odpowiednio 21,4 ton, 22,1 oraz 37,7 ton.*

Kontrola ustaliła, że przez 12 podmiotów, tj. 24,0% spośród 50 poddanych kontroli, międzynarodowy obrót odpadami (przywóz i wywóz odpadów) realizowany był niezgodnie z warunkami określonymi w zezwoleniach GIOŚ. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: przywożenia odpadów od innych dostawców niż określonych w zezwoleniach, przekraczania limitu odpadów określonego w zezwoleniach, niedotrzymania terminu realizacji zezwolenia.

I tak m. in.:

- *PPH „TOR” S.A. w Ząbkowicach Śląskich realizująca w badanym okresie 3 decyzje z dnia: 29.01.2001r., 14.01.2002r. i z 20.01.2003r., zezwalające na import zużytych opon samochodowych, niezgodnie z wymaganiami w nich określonymi sprowadziła 2.617 szt. opon, tj. 20,3% ogółu opon przywiezionych, od kontrahentów zagranicznych nie wskazanych w decyzjach oraz dokonała sprzedaży 58,6 ton ścieru gumowego (odpadu wtórnego), powstającego w procesie bieżnikowania opon, Zakładom Gumowym Sp z o.o. w Mielcu nie wyszczególnionym w decyzjach; ponadto przekazała w latach 2001-2002 Zakładom Cementowo – Wapiennym Góraździe S.A. 1292 szt. zużytych opon, podczas gdy importer decyzjami z 29.01.2001r. i 14.01.2002r. zobowiązany był do całkowitego zwrotu kontrahentowi zagranicznemu opon nieprzydatnych do regeneracji.*
- *„REMEK” Sp z o.o. w Zduńskiej Woli w grudniu 2002r. sprowadziła 23.116 szt, a w marcu 2003r. - 22.429 szt. podzespołów w postaci niesprawnych rozruszników, alternatorów i prądnic do samochodów i maszyn, przekraczając tym samym dopuszczalną miesięczną ilość, podaną w decyzji GIOŚ z 27.02.200 r., wynoszącą 20.000 szt.*
- *GALMAR Marciniak SJ z Poznania - Zakład w Brójcach wywiózł zagranicę w dniu 10.12.2002r., tj. po terminie obowiązywania zezwolenia GIOŚ z 4.04.2002r., określonego na dzień 30.06.2002 r. 50 Mg odpadów w postaci osadów poneutralizacyjnych z oczyszczalni ścieków pogalwanicznych.*

Jak ustaliła NIK, na 48 podmiotów prowadzących międzynarodowy obrót odpadami, na które GIOŚ - na podstawie art. 65 ust. 13 pkt 8 i art. 66 ust. 6 pkt 8 ustawy o odpadach z 2001r. (nie dotyczy decyzji wydanych na podstawie ustawy o odpadach z 1997 r.) – nałożył w decyzjach obowiązek informowania o rzeczywistej ilości przywiezionych/wywiezionych odpadów – 34 podmioty (tj. 71%) przekazały do GIOŚ wymagane informacje, 10 podmiotów (tj. 21%) nie wykonało nałożonego na nich obowiązku w ww. zakresie i nie informowało GIOŚ o rzeczywistej ilości przywiezionych/wywiezionych odpadów, a 4 podmioty (tj. 8%) przekazały informacje niepełne lub z opóźnieniem w stosunku do terminów określonych w decyzjach.

Na przykład:

- „Hecot” Sp z o.o. w Głogowie, do czasu kontroli NIK, nie informował GIOŚ w ustalonych terminach - co 6 miesięcy – o rzeczywistych ilościach przywiezionych do kraju opon samochodów ciężarowych, z uwzględnieniem ilości opon zbieżnikowanych i przekazanych do unieszkodliwienia. Pierwszą informację Zakład przesłał w dniu 29.07.2003r. za okres od 14.01.2002r. do 30.06.2003r. Ponadto Zakład nieregularnie i w sposób niepełny informował Dolnośląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o planowanych przywozach zużytych opon, naruszając p. 7 zezwolenia zobowiązujący do informowania WIOŚ przynajmniej na 24 godziny przed rozpoczęciem każdego transportu. Z 33 dokonanych transportów odpadów opon w 2002r., WIOŚ we Wrocławiu został poinformowany o 11 planowanych transportach, a w 2003r., do czasu kontroli, o żadnym z 20 transportów.
- Zakłady Magnezytowe „Ropczyce” S.A. w Ropczycach, w 2002r., nie informowały GIOŚ o ilości przywiezionego ługu posulfitowego, na import którego otrzymały zezwolenie w dniu 4.01.2002r., nakładające obowiązek informowania co 6 miesięcy.
- „IMPEXMETAL” S.A. Warszawa nie wykonała obowiązku informowania GIOŚ o rzeczywistej ilości sprowadzonych odpadów nałożonego decyzjami z dnia 6.02.2002r. (dot. ługu posulfitowego) i z dnia 21.03.2002r. (dot. akumulatorów). Dopiero 15.05.2003 r., po monicie GIOŚ z dn. 7.05. 2003 r., spółka poinformowała GIOŚ, że dotychczas nie sprowadziła żadnych ilości zużytych akumulatorów, natomiast nie rozliczyła ilości sprowadzonego ługu posulfitowego.

Kontrola wykazała, że w badanym okresie nie wystąpiły przypadki cofnięcia wydanych przez GIOŚ zezwoleń dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami. Wszczęto w badanym okresie dwa postępowania w tej sprawie, dotyczące firm: „SEGI-AT” Sp. z o.o. z Warszawy w wyniku kontroli WIOŚ w Opolu oraz „KADET” Sp. z Gliwic w wyniku kontroli WIOŚ w Katowicach, które zakończyły się wydaniem decyzji GIOŚ o nie cofnięciu zezwoleń.

W związku z ustaleniami kontroli NIK w PPH „TOR” S.A Ząbkowice Śląskie, GIOŚ postanowieniem z dnia 27 października 2003 r. wszczął postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia Spółce decyzji zezwalającej na przywóz odpadów w postaci zużytych opon przeznaczonych do bieżnikowania, które umorzył, z uwagi na wygaśnięcie terminu ważności decyzji. Jednocześnie na wniosek Spółki z listopada 2003 r. o wydanie pozwolenia na import ww. odpadów na nowych warunkach, po analizie dokumentów i wyjaśnień, GIOŚ wydał w marcu 2004 r. decyzję zezwalającą na ich przywóz.

3.2.2.2. Przestrzeganie przez podmioty wymagań w zakresie ochrony środowiska przed odpadami

Ustalenia kontroli wykazały, że podmioty prowadzące gospodarkę odpadami przywiezionymi z zagranicy, w tym odzysk odpadów, oraz podmioty wytwarzające odpady wywożone za granicę naruszały ustawowe przepisy w zakresie ochrony środowiska przed odpadami.

W 9 spośród 34 skontrolowanych podmiotów, (tj. w 27%) importujących i eksportujących odpady w okresie do 30.09.2001r. stwierdzono, że były one wytwarzane i magazynowane bez zgody właściwego organu, tj. wbrew przepisom art. 21 ust. 6 i 7 i art. 8 ust 1 i 3 ustawy o odpadach z 1997r., natomiast 15 podmiotów (tj. 44%

zbadanych) wywożących i przywożących odpady, w okresie po 1.10.2001 r. gromadziło je niezgodnie z art. 63 ust. 6 ustawy o odpadach z 2001r., tj. bez pozwoleń na wytwarzanie odpadów, informacji o wytwarzanych odpadach, zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

I tak m. in.:

- „Upex Chemie-Polska” Sp. z o.o. w Łodzi, posiadająca 3 zezwolenia GIOŚ (z 7.04.2001r., 8.05.2002r., 5.03.2003r.) na wywóz do Niemiec zużytych opakowań, zawierających pozostałości substancji niebezpiecznych oraz przepracowanych rozpuszczalników nie miała uregulowanego stanu formalnoprawnego dotyczącego prowadzenia działalności w zakresie magazynowania i transportu odpadów, do czego zobowiązywał art. 21 ustawy o odpadach z 1997 r. oraz art. 63 ust. 6 oraz 28 ust. 1 ustawy o odpadach z 2001r.
- Zakłady Tytoniowe S.A. w Lublinie, posiadające zezwolenie GIOŚ z 4.04.2002r. na sprowadzanie odpadów, nie dysponowały decyzją określającą miejsce i sposób magazynowania importowanych żył tytoniowych oraz zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadów zgodnie z art. 63 ust. 6 i art. 26 ust. 1 ustawy o odpadach z 2001r.
- W ramach zezwoleń udzielonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska na przywóz odpadów z zagranicy w postaci żył tytoniowych tytoni jasnych Virginia i Burley Spółka – Philip Morris Polska S.A. sprowadziła do Polski ogółem 1.809 ton tych odpadów w okresie 2001 – I półrocze 2003 r. Philip Morris Polska S.A. występowała do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska z wnioskami o wydanie zezwoleń na przywóz z zagranicy odpadów w postaci żył tytoniowych, nie przestrzegając jednocześnie obowiązujących przepisów o odpadach w odniesieniu do ich magazynowania i przetwarzania, stojąc na stanowisku, że żyły, ścinki, okruchy, wysiewki i pyły tytoniowe stanowią surowiec tytoniowy, a nie odpad. Takiej praktyce omijania przepisów sprzyjały kontrole Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska w Krakowie i Rzeszowie, które nie zwróciły uwagi na te problemy, oceniając działalność ww. producenta papierosów w zakresie gospodarki odpadami jako zgodną z przepisami. Kontrola NIK wykazała jednak nieposiadanie przez Spółkę stosownych zezwoleń i ewidencji związanych z gromadzeniem i wykorzystywaniem przywożonych odpadów tytoniowych, w szczególności stwierdzono brak:
 - zgody właściwego organu określającego miejsce i sposób gromadzenia sprowadzonych odpadów zanim poddane zostały wykorzystaniu, wymaganej art. 21 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach oraz odpowiednio art. 63 ust. 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach,
 - zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania odpadów, o którym mowa w art. 11 ust. 9a ustawy o odpadach z 1997 r. oraz art. 26 ustawy z 2001 r. o odpadach.

Zdaniem NIK, powyższe ustalenia kontroli potwierdzają brak nadzoru Głównego Inspektora Ochrony Środowiska nad podmiotami prowadzącymi międzynarodowy obrót odpadami. Ponadto GIOŚ w sposób niewystarczający korzystał z kompetencji określonych w art. 65 ust. 9 ustawy o odpadach z 2001r., nie uzależniając wydawania zezwoleń od spełnienia przez zainteresowane podmioty wymagań ochrony środowiska. Zgodnie z ww. przepisem GIOŚ może uzależnić zezwolenie na przywóz odpadów m.in. od przedstawienia przez podmiot pozwolenia na wytwarzanie odpadów, zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.

Wyniki kontroli wykazały, że 17 podmiotów (tj. 36% ogółu poddanych kontroli), nie prowadziło ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z przepisami art. 13 ustawy o odpadach z 1997 r., art. 36 ustawy o odpadach z 2001 r.,

rozporządzeniem Ministra Środowiska z 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów⁴⁰, rozporządzeniem Ministra Środowiska z 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów⁴¹, które weszły w życie 1.01.2002 r., tj. nie ewidencjonowano importowanych lub eksportowanych odpadów, nie prowadzono ewidencji na obowiązujących kartach ewidencji, zgodnie z katalogiem odpadów. Ponadto ustalono, że w 5 podmiotach (11%) ewidencja ilościowa i jakościowa była niepełna.

Na przykład:

- „MEGAMETAL” Sp. z o. o. Warszawa, posiadająca 2 decyzje GIOŚ (z 15.04.2002r., oraz 4.07.2002r.) na wywóz popiołów cynkowych, nie zaprowadziła ewidencji tych odpadów na kartach ewidencji stosownie do wymagań ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 11.12.2001r. oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z 27.09.2001r. w sprawie katalogu odpadów.
- Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o. o. w Dąbrowie Górniczej, któremu GIOŚ wydał 3 zezwolenia na wywóz przeterminowanych środków ochrony roślin (z 12.07.2000r., 18.06.2001r., 29.08.2002r.) nie prowadził ewidencji ilościowej i jakościowej wytwarzanych odpadów, czym naruszył postanowienia art. 13 ustawy o odpadach z 1997r. i art. 36 ustawy o odpadach z 2001r.
- „Altadis Polska” S.A. w Radomiu nie prowadził ewidencji żył tytoniowych importowanych z zagranicy na podstawie zezwoleń GIOŚ z 8.01.2001r. i 28.02.2002r., co było niezgodne z art. 13 ustawy o odpadach z 1997r. i 36 ustawy o odpadach z 2001r.

Burmistrzowie dziewięciu nadgranicznych gmin (Zgorzelca, Słubic, Rzepina, Gubina, Dukli, Cieszyńska, Skoczowa, Bartoszyce, Płońsk) i Prezydent Miasta Przemyśla poinformowali, że w okresie 2001 – I półrocze 2003 r. nie ujawniono na terenie ich działania miejsc nielegalnego składowania lub magazynowania odpadów pochodzących z zagranicy, a także nie ujawniono wykorzystywania odpadów pochodzących z zagranicy, które trafiły do Polski w sposób nielegalny.

Trzech z szesnastu Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska, poinformowało o przypadku nielegalnego składowania oraz o dwóch przypadkach przywozu bez zezwolenia GIOŚ odpadów do Polski w badanym okresie. I tak:

- Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego ujawniono jeden przypadek nielegalnego sprowadzenia przez firmę „Gelato Fantastico” z siedzibą w Pasłęku bez wymaganego zezwolenia GIOŚ, odpadów z Niemiec w ilości ok. 50 Mg, stanowiących materiały pochodzące z rozbioru instalacji przemysłowych. Powyższy odpad został oclony na przejściu granicznym w Rzepinie. Delegatura WIOŚ w Elblągu w maju 2001 r. powiadomiła Prokuratora Rejonowego w Elblągu o zaistniałym zdarzeniu. Prokurator postanowieniem z dn. 4.07.2001 r. odmówił wszczęcia postępowania. Delegatura wniosła zażalenie na powyższe postanowienie. Złożone zażalenie pozostało bez odpowiedzi. Delegatura WIOŚ nie zainteresowała się dalszym biegiem sprawy.
- WIOŚ we Wrocławiu w grudniu 2002 r. został powiadomiony przez Izbę Celną we Wrocławiu o przypadku importu z zagranicy bez wymaganego zezwolenia GIOŚ odpadu w postaci poprodukcyjnych ścieków z pianki PCV przez firmę Marson z siedzibą we Wrocławiu. WIOŚ we Wrocławiu po przeprowadzeniu kontroli w ww. firmie i stwierdzeniu przywiezienia z zagranicy 35 Mg ww. odpadów w okresie 2002 r. – I kw. 2003 r. bez wymaganego zezwolenia, w dniu

⁴⁰ Dz.U. z 2001 r. Nr 152, poz. 1736

⁴¹ Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206

9.04.2003 r. zawiadomił Prokuraturę Rejonową dla Wrocławia - Fabrycznej o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez właścicielkę firmy, jako odpowiedzialną za przywóz ww. odpadów. Prokuratura Rejonowa w dniu 24.11.2003 r. zawiadomiła WIOŚ o umorzeniu dochodzenia ww. sprawie.

- Na terenie Miasto Szczecin – tamtejszy Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska stwierdził nielegalne składowanie odpadu sprowadzonego z Niemiec przez firmę Musing Sp. z o.o. z siedzibą w Szczecinie, w postaci gleby i ziemi, w tym kamieni zawierających substancje niebezpieczne (kod 17 05 03), odprawionego przez Agencję Celną, jako kruszywo pod nazwą piasek z kamieniami. WIOŚ wydał dn. 29.04.2002r zarządzenie pokontrolne, w którym m.in. zobowiązał Dyrektora ww. Spółki do usunięcia sprowadzonych odpadów z terenu Polski. Poinformował także Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o stwierdzeniu składowania odpadów bez wymaganego pozwolenia. Decyzją z dnia 21.11.2003 r. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego ustalił firmie Musing Sp. z o.o. wysokość opłaty podwyższonej za składowanie odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym. Decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego z dnia 11.02.2004 r. powyższa decyzja została uchylona, a w omawianej sprawie prowadzone jest nowe postępowanie.

3.2.3. Prowadzenie kontroli międzynarodowego obrotu odpadami przez organy celne i Straż Graniczną

3.2.3.1. Kontrola organów celnych

Kodeks celny reguluje zasady i tryb przywozu towarów na polski obszar celny oraz wywozu towarów z polskiego obszaru celnego, związane z tym prawa i obowiązki osób oraz uprawnienia i obowiązki organów celnych. Kodeks celny reguluje również procedurę tranzytu.

Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. o służbie celnej⁴² do zadań tej służby należy realizacja polityki celnej państwa w części dotyczącej przywozu i wywozu towarów oraz wykonywania innych zadań wynikających z przepisów odrębnych, a w szczególności m.in. „... przestępstw i wykroczeń związanych z wprowadzeniem na polski obszar celny oraz wyprowadzeniem z polskiego obszaru celnego towarów objętych ograniczeniami lub zakazami w szczególności takich jak: odpady szkodliwe, substancje chemiczne, materiały jądrowe i promieniotwórcze”.

W toku kontroli, którą objęto 11 urzędów celnych w tym 8 oddziałów celnych, na drogowych przejściach granicznych (wymienionych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami⁴³) badano legalność wywozu, przywozu i przewozu przez polski obszar celny odpadów, w tym niebezpiecznych, oraz rzetelność dokumentacji i odpraw celnych.

W latach 2001- I połowa 2003 r. służby celne na badanych 11 przejściach granicznych⁴⁴ przeprowadziły łącznie ca 10.413 tys. odpraw celnych towarów,

⁴² Dz. U. NR 72 poz. 802 z późn. zm.

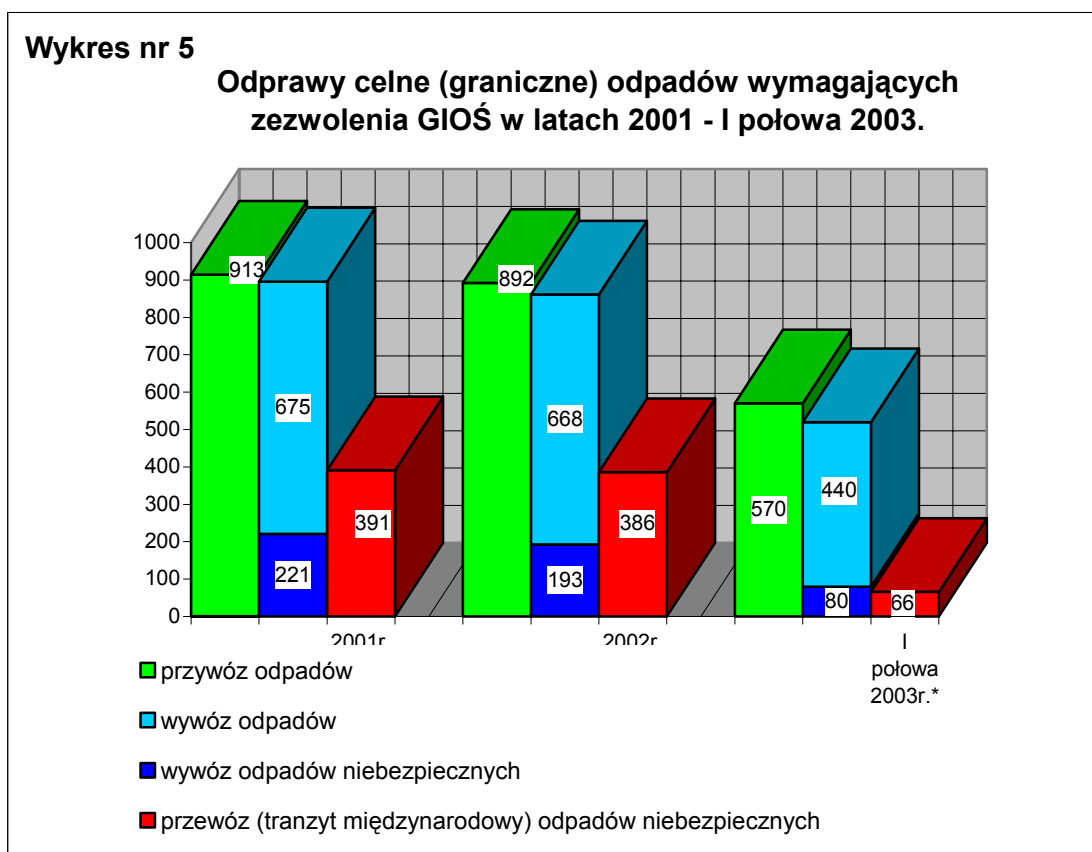
⁴³ Dz. U. z 2002 r. Nr 60, poz. 548

⁴⁴ nie obejmuje danych z II kwartału 2003 r., dot. Urzędu Celnego w Zgorzelcu (Oddział Celny w Jędrzychowicach) i Urzędu Celnego w Przemyśle (Oddział Celny w Korczowie); W związku z wdrażaniem nowego systemu zgłoszeń celnych „CELINA” z dn. 1.04.2003r., ww. Oddziały nie były w stanie wygenerować danych.

z których ca 18 tys. (0,2%) dotyczyło międzynarodowego obrotu odpadami - w tym ca 5,4 tys. (30,7%) dotyczyło odpraw odpadów, których transport wymagał zezwolenia (decyzji) Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Z łącznej liczby odpraw odpadów, dokonanych na badanych przejściach granicznych, wymagających zezwolenia GIOŚ, ca 2,2 tys. (40,1%) miało miejsce w 2001 r., ca 2,1 tys. (38,9%) w 2002 r. a ca 1,2 tys. (21,0%) w I półroczu 2003 r. Ze względu na rodzaj (kierunek) międzynarodowego obrotu odpadami, w okresie objętym kontrolą przeważały odprawy przywozu – ca 2,4 tys. (43,2%), a w dalszej kolejności wywozu – ca 2,2 tys. (41,4%) - w tym 0,5 tys. (21,7%) zgłoszeń wywozu odpadów niebezpiecznych. Najmniej było odpraw i przewozu (transzytu międzynarodowego) odpadów niebezpiecznych – ca 0,9 tys. (15,4%).

Na wykresie nr 5 zobrazowano ilości dokonanych granicznych odpraw celnych odpadów wymagających zezwolenia GIOŚ w poszczególnych latach badanego okresu.

na podstawie wyników kontroli NIK

W okresie objętym kontrolą ewidencja odpraw celnych w zbadanych granicznych Oddziałach Celnym nie pozwalała na uzyskanie jednoznacznej, pełnej informacji o ilości i rodzaju odpadów, biorących udział w międzynarodowym obrocie.

Ewidencja odpraw celnych towarów prowadzona była przede wszystkim w programie ewidencji informatycznej SEKI, natomiast program ewidencji informatycznej CELINA od dnia 1 kwietnia 2003 r. wdrażany był w badanym Urzędzie Celnym w Zgorzelcu (Oddział Celnym w Jędrzychowicach) i w Urzędzie Celnym

w Przemysłu (Oddział Celny w Korczowie). Do dnia zakończenia kontroli, w Urzędzie Celnym w Zgorzelcu (Oddział Celny Jędrzychowice), gotowa była tylko część ewidencyjna tego systemu, pozwalająca na zapisywanie w bazie danych informacji o dokonanych zgłoszeniach celnych towarów. Nie funkcjonowała natomiast część analityczna systemu, konieczna do wyszukiwania odpowiednich danych.

Badania wykazały, iż gromadzony w ramach systemu SEKI zakres informacji, m.in. dotyczący granicznych odpraw celnych towarów wprowadzonych (E01) i wyprowadzonych (E19) z polskiego obszaru celnego, spełniał wymogi określone w § 21 i § 86 zarządzenia Prezesa Głównego Urzędu Cei z dnia 26 marca 2001 r. w sprawie ewidencji prowadzonych przez Urzędy Celne⁴⁵ i wcześniejszego zarządzenia Prezesa Głównego Urzędu Cei z dnia 30 grudnia 1999 r.⁴⁶ Natomiast przepisy te, określające sposób prowadzenia ewidencji obrotu celnego, nie przewidywały obowiązku wpisywania kodów poszczególnych grup odpadów, określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów⁴⁷. Poza tym nie zawsze odnotowywano kody poszczególnych towarów, określonych rozporządzeniami Rady Ministrów w sprawie Polskiej Scalonej Nomenklatury Towarowej Handlu Zagranicznego (PCN) z dnia 20 grudnia 2000 r., 18 grudnia 2001 r. oraz 23 grudnia 2002 r.⁴⁸ (urzędy stosowały w ewidencji odpraw kody PCN głównie przy procedurze dopuszczenia towaru do obrotu, w odprawach ostatecznych), a jedynie nazwę ogólną z taryfy celnej. Skutkiem powyższego, a także tego, że w bazach danych nie zawsze rzetelnie określano nazwy odprawionych towarów, nie było możliwe dokładne ustalenie ilości i rodzaju odprawianych transportów odpadów. W ocenie NIK nieprawidłowe wprowadzanie danych do baz oraz brak istotnych informacji charakteryzujących towar może utrudniać ustalenie jego rzeczywistej wartości, co należy tym samym uznać za obszar podatny na działania korupcyjne. Np.:

- *W Urzędzie Celnym w Suwałkach – w Oddziale Celnym w Budzisku – w bazach danych słowem „złom” określano także pełnowartościowe wyroby metalowe, a nawet – w jednym przypadku – maszynę do robót ziemnych. Niezgodne ze stanem faktycznym nazwy odprawianych towarów nadane zostały w 1,1% ze zbadanych 524 dokonanych odpraw celnych.*
- *W Urzędzie Celnym II w Szczecinie – w Oddziale Celnym w Kolbaskowie – zapisy poszczególnych odpraw celnych w ewidencji celnej odpraw E01 i E19 w formie elektronicznej w latach 2001 – I połowa 2003 r. w zakresie określania towaru nie uwzględniały (jako zasady) potrzeby dookreślenia słowem „odpad” wszystkich towarów, będących odpadami.*
- *W Urzędzie Celnym w Zgorzelcu – w Oddziale Celnym w Jędrzychowicach – we wszystkich pozycjach odpraw odpadów, ujętych w ewidencji E01 i E19, służby celne nie odnotowywały kodu PCN oraz faktu dokonania odprawy odpadów niebezpiecznych (dotyczy programu SEKI), pomimo takiego zalecenia Departamentu Prewencji i Dozoru Celnego Głównego Urzędu Cei z dn. 23.01.2001r. Nie zrealizowanie tego zalecenia wynikało – według wyjaśnień kierownika Oddziału – przede wszystkim z ograniczonych możliwości systemu SEKI, tj. ze zbyt małej „pojemności” poszczególnych pól do dokonywania postulowanych adnotacji.*

⁴⁵ Dz. Urz. Min. Fin. z 2001 r. Nr 3, poz. 18 z późn. zm.

⁴⁶ Dz. Urz. Min. Fin. z 2000 r. Nr 2, poz. 5 z późn. zm.

⁴⁷ Dz. U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1206

⁴⁸ Dz. U. z 2000 r. Nr 120, poz. 1271; z 2001 r. Nr 151, poz. 1701; z 2002 r. Nr 239, poz. 2031

W ocenie NIK nie stosowanie oznaczeń towarów pełnymi kodami PCN w prowadzonej dokumentacji narusza przepisy art. 40 ust. 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej⁴⁹, wg którego wprowadzone w drodze rozporządzenia klasyfikacje i nomenklatury stosuje się w statystyce, ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości, a także w urzędowych rejestrach i systemach informacyjnych administracji publicznej. Zgodnie z art. 30 ww. ustawy, podmioty gospodarki narodowej są obowiązane m.in. do stosowania w prowadzonej ewidencji i dokumentacji oraz rachunkowości standardów klasyfikacyjnych ustalonych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów.

Kontrola wykazała, że odprawy celne odpadów dokonywano nie zawsze zgodnie z warunkami określonymi w decyzjach GIOŚ. Np.:

- *W dniu 23 października 2002 r. przez Oddział Celny Jędrzychowice zostało odprawionych 1.735 kg odpadów tytoniu wwożonego do Polski przez Altadis Polska S.A. z Radomia. Stwierdzono, iż w decyzji GIOŚ nr ZK-4809/55-24/178/2001-2002 z dnia 28 lutego 2002 r. (obowiązującej do 31 grudnia 2003 r.) zezwolono ww. Spółce na sprowadzenie z zagranicy takich odpadów, ale przez przejścia graniczne w Kolbaskowie, Świnoujściu lub Gdyni. W przywołanej decyzji nie przewidziano Jędrzychowic jako przejścia granicznego, przez które Spółka mogła transportować odpady tytoniu.*

Najwyższa Izba Kontroli nie może podzielić stanowiska Kierownika Oddziału Celnego w Jędrzychowicach, zdaniem którego w przedmiotowej sytuacji nie nastąpiło naruszenie prawa, ponieważ przejście w Jędrzychowicach uwzględnione zostało w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami⁵⁰. Przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁵¹ jednoznacznie bowiem wskazywały, iż przywóz z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne był możliwy jedynie za zezwoleniem GIOŚ, wydanym w drodze decyzji (art. 65 ust. 6), przy czym w zezwoleniu tym GIOŚ określano m.in. przejście graniczne przez które powinny być przewożone odpady (art. 65 ust. 13, pkt 9).

Równocześnie kontrola wykazała, że w Urzędzie Celnym w Olszynie próba przekroczenia przejścia granicznego z odpadami chemicznymi w Olszynie zamiast w Gubinku - wskazanym w decyzji GIOŚ była powodem zawrócenia pojazdu.

⁴⁹ Dz. U. z 1995 r. Nr 88, poz. 439 z późn. zm.

⁵⁰ Dz. U. Nr 60, poz. 548 z późn. zm.

⁵¹ Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.

Kontrola Urzędów i Oddziałów Celnych wykazała następujące nieprawidłowości w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami:

a) brak w Oddziale Celnym w Kołbaskowie wszystkich obowiązujących zezwoleń GIOŚ na transport odpadów przez przejście graniczne w Kołbaskowie,

- *Oddział w Kołbaskowie posiadał 53 zezwolenia GIOŚ obowiązujące w okresie 2001–2003 (I półrocze), które otrzymał od Urzędu Celnego w postaci kopii, a w tym 45 zezwoleń GIOŚ na sprowadzanie odpadów z zagranicy oraz 8 zezwoleń GIOŚ na wywóz odpadów niebezpiecznych. Urząd Celny przekazał Oddziałowi wszystkie otrzymane - za pośrednictwem Izby Celnej w Szczecinie - zezwolenia GIOŚ z Głównego Urzędu Cel w Warszawie (po jego likwidacji z Ministerstwa Finansów), w których posiadanie powyższe jednostki weszły na mocy przepisów cytowanych wcześniej ustaw o odpadach. W toku kontroli ustalono natomiast, że Oddział nie posiadał 22 zezwoleń GIOŚ na sprowadzanie odpadów z zagranicy przez Kołbaskowo - Pomellen, obowiązujących w okresie lat 2001 - 2003 (I półrocze). Zezwoleniami tymi dysponowała Graniczna Placówka Kontrolna Straży Granicznej w Kołbaskowie Pomorskiego Oddziału Straży Granicznej kontrolowana równolegle przez NIK.*

Ponadto w trakcie kontroli szczegółowej dokumentacji wybranych losowo odpraw celnych w wywozie ustalono, iż Oddział nie posiadał zezwolenia GIOŚ nr ZK-48/26-09/06/2002 z dnia 23.04.2002r. na wywóz do Niemiec - przez firmę „Hydrogeotechnika” Sp. z o.o. w Kielcach - przeterminowanych środków ochrony roślin (odpad niebezpieczny) w ilości 3000 ton w okresie do dnia 31.03.2003r.

Mimo, braku ustawowego obowiązku przekazywania kopii zezwoleń GIOŚ do właściwych Oddziałów Celnych, posiadanie kompletnego zbioru obowiązujących zezwoleń GIOŚ (w kopiach) ułatwiałoby sprawdzanie autentyczności, przedkładanych celnikom, oryginałów zezwoleń GIOŚ przez transportujących odpady.

b) przypadki braku rzetelności przy odprawach celnych transportów odpadów wymagających zezwolenia GIOŚ przy przywozie, tranzycie i wywozie odpadów, w tym:

- nie egzekwowania przy odprawach celnych dokumentu o nazwie „dokument przywozowy, wywozowy lub przewozowy” dla odpadów innych niż niebezpieczne, stosowanego w międzynarodowym obrocie tymi towarami (w 4 na 11 badanych oddziałów celnych),
- nie odnotowywania na dokumentach przewozowych ilości faktycznie transportowanych odpadów oraz niedokonywanie ich saldowania (w 4 na 11 badanych oddziałów celnych),
- nie potwierdzania w dokumentach lub odnotowywania (w sposób nieczytelny) przeprowadzonych rewizji.

Na przykład:

- *W Urzędzie Celnym w Olszynie (przejście graniczne Olszyna) - kontrola wykazała przypadki nierzetelnego wykonywania zadań dotyczących odpraw odpadów niebezpiecznych, w których objęcie procedurą wywozu nastąpiło w urzędach celnych będących poza właściwością działania Izby Celnej w Rzepinie. We wszystkich dokonanych w kontrolowanym okresie 7 odprawach odpadów niebezpiecznych - 2 w 2001 r., 2 w 2002 r. i 3 w I półroczu 2003 r., takich jak: odczynniki diagnostyczne – odpady chemiczne, przeterminowane środki ochrony roślin I i II klasy toksyczności, zużyte lampy fluorescencyjne - nie respektowano*

obowiązujących w tym zakresie zasad i procedur celnych. Brak było bowiem w dokumentacji odpraw celnych dokumentów wywozowych (kserokopii), wymaganych postanowieniami rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska z dnia 05.03.2002 r., na których zamieszczony winien być zapis o dokonaniu saldowania, tj. weryfikacji ilości faktycznie transportowanych odpadów. Brak było również udokumentowania czynności kontroli celnej polegającej m.in. na weryfikacji przedstawionych do odprawy celnej dokumentów, a także dokonania oględzin lub przeprowadzenia rewizji. Nie zamieszczano również adnotacji dotyczącej stanu zamknięć celnych (plomb), co naruszało postanowienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 września 2001 r. w sprawie deklaracji skróconych i zgłoszeń celnych. W złożonych w powyższych sprawach wyjaśnieniach, funkcjonariusze celni odpowiedzialni za powstanie tych nieprawidłowości, oświadczyli, że przyczyną powyższych uchybień był natłok pracy na zmianach, związany z dużą ilością odpraw, co miało ich zdaniem wpływ na formalne wypełnienie dokumentów przedstawionych do odprawy celnej. Odnosząc się natomiast do saldowania przewożonych odpadów na dokumentach wywozowych stwierdzili, iż czynności takie prawdopodobnie przeprowadzili, jednak ich nie udokumentowali.

Jeszcze w trakcie kontroli NIK Naczelnik Urzędu Celnego w Olszynie podjął działania porządkowo-organizacyjne, polegające na wydaniu polecenia służbowego kierownikom zmian, przypominającego o zasadach postępowania w przypadku wywozu odpadów niebezpiecznych, zobowiązując funkcjonariuszy celnych dokonujących odpraw m.in. do włączenia do zbioru dokumentów odprawy celnej kserokopii dokumentu wywozu, z dokonaniem na nim saldowania ilości wywożonych odpadów. Zobowiązał również kierowników zmian do wyrywkowych kontroli pól dokumentów JDA SAD i egzekwowania od podległych funkcjonariuszy celnych wymaganych zapisów. Ponadto w złożonych wyjaśnieniach Naczelnik poinformował o podjętych działaniach w celu przeprowadzenia szkoleń dla kierowników zmian, w zakresie aktów prawnych regulujących zasady obrotu odpadami, a także prowadzenia comiesięcznych szkoleń w tym przedmiocie dla wszystkich funkcjonariuszy celnych. Dodatkowo problematyka prawidłowości postępowania funkcjonariuszy przy realizowaniu odpraw odpadów i odpadów niebezpiecznych ujęta zostanie w planie kontroli Sekcji Kontroli Wewnętrznej Urzędu.

- W Oddziale Celnym w Dorohusku (przejście graniczne Dorohusk) - kontrola ujawniła, że w 6 przypadkach na 14 badanych odpraw celnych (42,8 %) dokumentacja odpraw nie zawierała dokumentu o nazwie „dokument przywozowy, wywozowy lub przewożowy dla odpadów innych niż niebezpieczne”. Wzory ich zostały wprowadzone rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 19 lipca 1999 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych w międzynarodowym obrocie odpadami⁵² (obowiązywało do 29 maja 2002 r.) oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 marca 2002 r. w sprawie określenia wzoru dokumentu stosowanego w międzynarodowym obrocie odpadami⁵³. Na dokumentach przewożowych Oddział Celny nie dokonywał adnotacji związanych z ilością faktycznie transportowanych odpadów. W okresie 2001 – I półrocza 2003 r. nie przeprowadzano również badań składu chemicznego wwożonych i wywożonych odpadów.

Odprawy odpadów sprowadzały się do badania dokumentów przewożowych, załączanych do przesyłki oraz rewizji, polegającej na ich oględzinach, dokonywanych wspólnie z funkcjonariuszami SG.

- W Oddziale Celnym w Chyżnym (przejście graniczne Chyżne):
 - w czterech przypadkach (rok 2001- I półr. 2003) brak było dokumentów przewożowych,
 - w czterech przypadkach (rok 2002 oraz I półr. 2003) nie dokonano saldowania pomimo, że w sytuacji gdy na przywóz odpadów wydawana była decyzja GIOŚ, służby celne zobowiązane były do dokonywania adnotacji o realizacji dostaw,
 - w związku z tym, iż Oddział Celny w Chyżnem nie dokonywał odpraw ostatecznych, funkcjonariuszom celnym nie były przedkładane oryginały decyzji GIOŚ o pozwoleniu na wwóz odpadów, a jedynie ich kserokopie. Jednocześnie w kontrolowanym okresie nie dokonywano weryfikacji ilości faktycznie transportowanych odpadów (z powodu braku

⁵² Dz. U. Nr 69, poz. 768

⁵³ Dz. U. Nr 56, poz. 511

wagi w Oddziale Celnym), a ograniczono się jedynie do porównania zapisów w dokumentacji, sprawdzenia plomby nałożonej w Urzędzie nadania i porównania dopuszczalnej ładowności pojazdu z danymi wagowymi zawartymi w fakturze. Kontrola NIK wykazała, że wyrywkowo dokonywano oględzin przywożonych transportów z odpadami w aspekcie ich zgodności z decyzjami GIOŚ. W kontrolowanym okresie nie badano substancji chemicznych i nie korzystano z pomocy wyspecjalizowanych służb ochrony środowiska do ustalenia zgodności przewożonego odpadu pod względem rodzaju i jakości z przedmiotem obrotu międzynarodowego wykazanym w pozwoleniu GIOŚ.

Jak ustaliła NIK, szczegółowej kontroli celnej, przeprowadzanej w formie rewizji częściowych lub całkowitych, poddawano transporty odpadów – w sposób wyrywkowy. NIK ustaliła, że prowadzone rewizje transportów odpadów nie pozwalały na sprawdzenie pełnej zgodności wagi oraz rodzaju przewożonych odpadów z warunkami określonymi w zezwoleniach GIOŚ. Rewizje te polegały m.in. na otwarciu pojazdu, oględzinach i kontroli przewożonego towaru, nie przeprowadzano badań składu chemicznego wwożonych i wywożonych odpadów, nie sprawdzano ich wagi.

Na 11 badanych Oddziałów Celnym w 7 (tj. 64%) przeprowadzano rewizję celną lub dokonywano częściowej rewizji transportu odpadów.

Na przykład:

- W Oddziale Celnym w Kolbaskowie - w 4 przypadkach odpraw celnych nie przeprowadzono rewizji celnej transportów odpadów. Dotyczyło to odpadów niebezpiecznych, tj. „pestycydów - przeterminowanych środków ochrony roślin” (w beczkach). Powodem odstąpienia od rewizji - wg wyjaśnień złożonych przez Kierownika Oddziału - było potencjalne zagrożenie życia celników przez towar niebezpieczny.

Zdaniem NIK Oddział nie wykorzystał w tych przypadkach możliwości uzyskania pomocy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie lub innych wyspecjalizowanych jednostek dla przeprowadzenia rewizji wywożonego odpadu (substancja chemiczna) w celu ustalenia pełnej zgodności rodzaju i ilości odpadu z zezwoleniem GIOŚ na wywóz tego odpadu.

- W Oddziale Celnym w Gubinku (przejście graniczne Gubinek) - służba celna, stosownie do postanowień § 5, 6 i 7 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 sierpnia 2001 r. w sprawie wypadków, w których zgłoszenie celne może być unieważnione po zwolnieniu towarów, szczegółowego trybu postępowania organu celnego przy przeprowadzaniu rewizji celnej, pobieraniu próbek towarów, weryfikacji lub przy unieważnieniu zgłoszeń celnych oraz zwalnianiu towarów⁵⁴, dokonywała częściowych rewizji (oględzin) transportowanych odpadów (36,4% odpadów). W jednym przypadku dokonano rewizji całkowitej, a w pozostałych nałożono bądź poddano kontroli zamknięcia celne (nałożone w urzędzie wwozu) nie stwierdzając ich naruszenia. W analizowanych dokumentach celnych nie stwierdzono przypadków nie dotarcia sprowadzanych z zagranicy odpadów do określonego urzędu celnego przeznaczenia w Polsce. Przy wywozie odpadów, Oddział informował właściwe urzędy celne wyjścia, przesyłając im stosowne dokumenty (karta nr 5 do „SAD”). W badanych przypadkach przewozu odpadów nie wymagających zezwolenia GIOŚ, dokumenty przewozowe zostały wypełnione zgodnie z instrukcją stosowania karnetu TIR, stanowiącą załącznik do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 września 2001 r. w sprawie deklaracji skróconych i zgłoszeń celnych⁵⁵. W toku odprawy celnej tych odpadów kontroli poddano zamknięcia celne, nie stwierdzając ich naruszenia.
- W Oddziale Celnym w Jędrzychowicach (przejście graniczne w Jędrzychowicach) - Pracownicy Oddziału w badanym okresie nie dokonywali rewizji całkowitych transportowanych odpadów, co według Kierownika Oddziału wynikało z braku potrzeb.

⁵⁴ Dz. U. z 2001 r. Nr 84, poz. 914 z późn. zm.

⁵⁵ Dz. U. z 2001 r. Nr 117, poz. 1250 z późn. zm.

Praktyka w tym zakresie sprowadzała się do przeprowadzenia oględzin przewożonych odpadów lub odstępowania od dokonywania czynności rewizyjnych. Wśród 438 zbadanych odpraw celnych (przeprowadzonych w oparciu o dokument SAD) stwierdzono aż 335 (81,1%) przypadków braku adnotacji służb celnych na tym dokumencie o odstąpieniu od rewizji. Dotyczyło to odpraw celnych odpadów polimerów (52 przypadki), odpadów azbestu (22 przypadki), odpadów smoły stabilizowanej (252 przypadki), przeterminowanych środków ochrony roślin (3 przypadki), odpadów kwasów trawiących (6 przypadków). Natomiast w 103 przypadkach, dotyczących odpadów azbestu (60 przypadków) i odpadów smoły stabilizowanej (43 przypadki), dokonano na dokumentach SAD adnotacji o przeprowadzeniu rewizji poprzez oględziny transportowanych odpadów. Zauważyć należy, że przepisy ustawy z dnia 9 stycznia 1997 r. Kodeks Celny umożliwiają organowi celnemu wykonywanie wszelkich czynności kontroli celnej, które uzna on za stosowne (art. 6 § 1), przy czym kontrola celna obejmuje m.in. oględziny przewożonych towarów (art. 277 § 1).

3.2.3.2. Kontrola Straży Granicznej

Do zadań Straży Granicznej, zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej⁵⁶, należy m.in. zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych. Zgodnie z art. 9 ust. 7 pkt 1 ww. ustawy Komendant Główny Straży Granicznej określa metody i formy wykonywania zadań związanych z ochroną granicy państwowej w zakresie nieobjętym innymi przepisami wydanymi na podstawie ustawy.

Na podstawie ww. delegacji ustawowej Komendant Główny Straży Granicznej wydał w dniu 18 sierpnia 1997 r. Zarządzenie nr 31 (z późn. zm.) w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych przeprowadzanej w granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej, w którym m.in. określił sposób przeprowadzania kontroli (załącznik nr 5.2).

W toku kontroli, którą objęto 8 oddziałów Straży Granicznej, w tym 11 Granicznych Placówek Kontrolnych Straży Granicznej, badano legalność wywozu, przywozu i przewozu przez polską granicę odpadów, w tym niebezpiecznych - na drogowych przejściach granicznych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami⁵⁷ oraz rzetelność dokumentacji i odpraw granicznych.

Przeprowadzona w czasie kontroli analiza dokumentów odpraw granicznych na badanych przejściach granicznych nie pozwoliła na uzyskanie jednoznacznej, pełnej informacji o ilości odpraw granicznych odpadów, o ilości i rodzaju przywiezionych, wywiezionych i przewożonych odpadach (w tym niebezpiecznych) i ich kontroli.

⁵⁶ t.j. Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1399 z późn. zm.

⁵⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 60, poz. 548

Kontrola wykazała, że w 7, tj. 64% badanych Granicznych Placówkach Kontrolnych (GPK) Straży Granicznej nie prowadzono rejestru lub ewidencji w sposób umożliwiający jednoznaczne określenie liczby dokonanych odpraw odpadów, ilości i rodzaj odpadów przywożonych, wywożonych lub przewożonych, a także dokumentacji przeprowadzonych kontroli transportu odpadów. Jakkolwiek brak było obowiązku prowadzenia takiej dokumentacji w ww. zakresie (nie zobowiązywało do tego wymienione wyżej Zarządzenie nr 31 KGSG), a dane dotyczące ilości i rodzaju odpadów przewożonych przez granicę były udostępniane Straży Granicznej przez służby celne, obsługujące dane przejście drogowe, zdaniem NIK, brak udokumentowania przez SG transgranicznego przemieszczania odpadów czyni nieweryfikowalnym system kontroli obrotu międzynarodowego odpadami. Udokumentowane czynności kontrolne GPK dotyczyły przede wszystkim kontroli środków transportu pod kątem nielegalnej imigracji, przewozu materiałów wybuchowych, broni i amunicji.

Na przykład:

- *Graniczna Placówka Kontrolna Straży Granicznej (GPK SG) w Chyżnem, nie prowadziła dla przejścia drogowego z Republiką Słowacką rejestru lub ewidencji potwierdzającej ilość oraz rodzaj odpadów przywożonych, wywożonych lub przewożonych, a także nie było żadnego udokumentowania przeprowadzonych kontroli przewożonych odpadów.*
- *GPK SG w Jędrzychowicach nie posiadała pełnego rozeznania w sprawie ilości dokonanych kontroli granicznych transportów odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, dla których wydano zezwolenia GIOŚ. Powodem tego był brak rejestru bądź ewidencji takich transportów i kontroli. Prowadzono natomiast „zeszyt dotyczący zawróceń ekologicznych – wjazd do RP”, stanowiący rejestr decyzji o zawróceniach transportów przewożących odpady na terytorium państwa, z którego miał nastąpić wjazd.*
- *GPK SG w Budzisku, zgodnie z wymogami zarządzenia Komendanta Głównego Straży Granicznej nr PF-42 z dnia 17 października 1997 roku w sprawie sposobu pełnienia służby granicznej i prowadzenia działań granicznych, prowadziła na kierunku tylko wjazdowym „Książkę pracy na stanowisku kontroli chemiczno – radiometrycznej”, w której – oprócz wwożonych do Polski transportów materiałów chemicznych i niebezpiecznych – ewidencjonowano także odpady, w tym odpady niebezpieczne, odprawiane w GPK SG. Jednocześnie stwierdzono, że w kolumnie 5 ww. dokumentu nie wyszczególniano numerów listów przewozowych oraz w około 5% przypadków nie określano ilości danej przesyłki. Ponadto nie odnotowano dwóch transportów makulatury o łącznej masie 35.250 kg przywiezionych do Polski w dniu 22 czerwca 2002 roku. Ww. książka nie była prowadzona na kierunku wyjazdowym. Wg wyjaśnień komendanta placówki, pełną ewidencję obrotu odpadami prowadzą służby celne i w razie potrzeby dane z tej ewidencji są także dostępne dla funkcjonariuszy Straży Granicznej.*

Natomiast w dwóch oddziałach GPK w Terespolu i Dorohusku transporty odpadów, wwożonych na podstawie zezwolenia GIOŚ, objęte były kontrolą graniczną przez funkcjonariuszy Straży Granicznej, prowadzonej w obecności przedstawicieli służb celnych, co było odnotowywane w ewidencji, sporządzanej do dnia 14 kwietnia 2002 r. w sposób ręczny, a po tym dniu w formie elektronicznej w ramach Zintegrowanego Systemu Ewidencji.

Komputerowy program „TIR” wykorzystywany w Granicznych Placówkach Kontrolnych Straży Granicznej w Korczowej i Barwinku, pozwalał, w ocenie Najwyższej

Izby Kontroli, na prowadzenie ścisłej ewidencji transportów odpadów oraz umożliwiał kontrolę wypełniania warunków zezwoleń Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wydanych podmiotom gospodarczym na obrót odpadami.

Zgodnie z art. 65 ust 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach⁵⁸ (Dz. U. Nr 62, poz. 628 ze zm.), kopię zezwolenia GIOŚ przekazuje m.in. Komendantowi Straży Granicznej.

Kontrola wszystkich 11 GPK SG wykazała, że nie wszystkie kopie decyzji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska były przekazywane do GPK, albo trafiały one z opóźnieniem sięgającym nawet ponad 500 dni, licząc od daty ich wydania, a w sporządzanych na polecenie Komendanta Głównego SG w Oddziałach SG w skrótach decyzji, przekazywanych do GPK, nie uwzględniano często istotnych informacji, takich jak m.in.: data wydania decyzji GIOŚ, limit ilościowy odpadów oraz przejścia graniczne przewozu oraz wwozu i wywozu odpadów. Utrudniało to rzetelne prowadzenie przez GPK kontroli transportów odpadów.

- *GPK SG w Budzisku otrzymało zezwolenia GIOŚ na przywóz, wywóz i przewóz odpadów ze znacznym opóźnieniem. Na 12 zezwoleń, przechowywanych w aktach jednostki, 5 zezwoleń przekazano do GPK od 3 do 7 miesięcy od daty ich wydania, a na 6 decyzjach nie odnotowano daty otrzymania tych dokumentów.*
- *GPK SG w Kołbaskowie otrzymała – za pośrednictwem Pomorskiego Oddziału SG - 141 zezwoleń GIOŚ obowiązujących w okresie 2001–2003 (I półrocze), z których wg stanu na 09.09.2003 r. posiadała 125 zezwoleń (w postaci kopii 73 decyzji i wyciągów z 52 decyzji), natomiast kopie pozostałych 16 zezwoleń (decyzji) GIOŚ zostały zniszczone po upływie terminu ich ważności. Pomorski Oddział SG przekazał GPK wszystkie otrzymane z Komendy Głównej Straży Granicznej zezwolenia GIOŚ. Wyniki kontroli wskazują, iż powyższy zbiór 141 zezwoleń GIOŚ nie był kompletny, ponieważ:*
 - *nie zawierał wszystkich obowiązujących w tym okresie zezwoleń GIOŚ na transport odpadów przez przejście graniczne w Kołbaskowie – Pomellen,*
 - *część zezwoleń GIOŚ w postaci wyciągów nie zawierała wszystkich istotnych danych dla kontroli granicznej odpadów ujętych w zezwoleniu GIOŚ,*
 - *GPK otrzymywała kopie decyzji GIOŚ ze znacznym opóźnieniem w stosunku do daty obowiązywania zezwolenia GIOŚ na transport odpadów przez granicę RP.*

W szczególności ustalono, że GPK w Kołbaskowie nie otrzymała od Pomorskiego Oddziału SG i nie posiadała 10 zezwoleń GIOŚ na transport odpadów przez granicę w Kołbaskowie, obowiązujących w okresie lat 2001–2003 (I półrocze). Powyższe 10 zezwoleń - wydanych przez GIOŚ w latach 2001 (5 zezwoleń) i w 2002 (5 zezwoleń) - znajdowały się w posiadaniu Oddziału Celnego w Kołbaskowie Urzędu Celnego II w Szczecinie - równolegle kontrolowanego przez NIK w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.

Przekazywanie przez Pomorski Oddział SG części zezwoleń GIOŚ w postaci wyciągów o ograniczonym zasobie informacji, stwarzało trudności lub uniemożliwiała funkcjonariuszom GPK dokonywanie sprawdzania autentyczności - przedkładanych przez firmy transportujące odpady - oryginałów zezwoleń GIOŚ.

- *Stwierdzono, że możliwości prowadzenia przez GPK SG w Cieszynie kontroli autentyczności przedkładanych zezwoleń w poważnym stopniu ograniczał fakt przesyłania do Oddziału kopii tych zezwoleń przez Komendę Główną Straży Granicznej ze znacznym opóźnieniem. W badanym okresie w skrajnym przypadku dokumenty te przesłano do Oddziału po upływie 517 dni od ich wydania przez GIOŚ.*

⁵⁸ Dz. U. Nr 62, poz. 628 ze zm.

- *Naczelnik Wydziału Kontroli Ruchu Granicznego Łużyckiego Oddziału Straży Granicznej przekazywał do wiadomości i stosowania Komendantowi GPK w Jędrzychowicach a następnie w Zgorzelcu wyciągi z otrzymanych z Komendy Głównej Straży Granicznej zezwoleń (decyzji) GIOŚ na sprowadzanie, wywóz lub przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów. Na 10 stwierdzonych przypadków przekazania takich wyciągów w badanym okresie, tylko raz nastąpiło to po jednym dniu, natomiast w kolejnych 4 przypadkach po upływie 6-7 dni, w 1 przypadku po 10 dniach, a w 3 przypadkach po co najmniej 25 dniach. Co do ostatniego z przypadków przekazania wyciągu z zezwoleń (decyzji) GIOŚ, Oddział nie dysponował danymi o dacie ich nadesłania z Komendy Głównej Straży Granicznej. Zaistniał ponadto 1 przypadek nie przekazania przez Oddział do GPK zezwolenia (decyzji) z dnia 31 stycznia 2003 r., otrzymanego z Komendy Głównej Straży Granicznej w dniu 16 czerwca 2003 r. Przyczyny zwłoki przekazywania kopii zezwoleń GIOŚ przez Wydział Kontroli Ruchu Granicznego Oddziału do wiadomości i stosowania Komendantowi GPK w Jędrzychowicach, wg wyjaśnień naczelnika ww. Wydziału, sprowadzały się do angażowania pracownika do innych pilnych zadań, jego choroby, czy nieuwagi.*

Mimo braku ustawowego obowiązku przekazywania kopii zezwoleń GIOŚ do GPK SG, zdaniem NIK, posiadanie przez GPK kompletnego zbioru obowiązujących zezwoleń GIOŚ (w kopiach) stanowiło warunek prawidłowego wywiązywania się funkcjonariuszy tych placówek z obowiązków kontroli granicznej transportu odpadów, zapewniało możliwość sprawdzania autentyczności przedkładanych funkcjonariuszom oryginałów zezwoleń GIOŚ przez transportujących odpady, stwierdzanie zgodności transportowanego odpadu ze wskazanym w zezwoleniu GIOŚ oraz zgodności z tym zezwoleniem dokumentu przewozowego, przywozowego i wywozowego.

Badania kontrolne wykazały, że GPK w zakresie dotyczącym transportu odpadów objętych zezwoleniami Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) nie przestrzegały w pełni wymagań ww. zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych, przeprowadzanych w granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej. Dotyczyło to w szczególności:

- *sprawdzania autentyczności zezwoleń na transportowanie przez granicę państwową odpadów, co wynikało z § 9 pkt 1 ww. zarządzenia,*
- *odnotowywania na oryginale zezwolenia GIOŚ faktu częściowego lub całkowitego wykorzystania przydzielonego limitu na sprowadzenie, wywóz lub przewóz odpadów (w celu uniemożliwienia ponownego wykorzystania zezwolenia) informując o tym niezwłocznie w meldunku Dyrektora Zarządu Kontroli Ruchu, do czego zobowiązywał § 13 pkt 1 zarządzenia,*
- *korzystania z możliwości przeprowadzania kontroli środka transportu lub ładunku, co przewidywał § 11 pkt 1 zarządzenia,*
- *powiadamiania przy przewozie tranzytowym GPK, w której ma nastąpić wyjazd przez GPK właściwą dla miejsca wjazdu, o czym stanowił § 13 pkt 2 zarządzenia.*

Na przykład:

- *w GPK w Chyżnem na przejściu granicznym Chyżne – stwierdzono w 5 przypadkach brak odnotowywania przez GPK wykorzystania przydzielonego limitu odpadów na decyzjach GIOŚ oraz nie informowanie przy przewozie tranzytowym odpadów przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej GPK w której miał nastąpić wyjazd, o transporcie odpadów, do czego zobowiązywał § 13 pkt 1 oraz pkt 2 ww. zarządzenia.*

Wśród skontrolowanych wniosków o wykonanie granicznych czynności kontrolnych oraz wyników wykonanych granicznych kontroli, nie stwierdzono przeprowadzenia kontroli przewożonych odpadów. W okresie objętym kontrolą GPK nie posiadał udokumentowania przeprowadzenia kontroli zgodności rodzaju, ilości i jakości przewożonego odpadu z rodzajem, ilością i jakością odpadu deklarowaną przez przewoźnika. Ponieważ na tym przejściu kontroli takiej nie dokonywała również służba celna, stąd obrót transgraniczny odpadów na przejściu Chyżne – Trstena pozostawał w tym zakresie poza kontrolą. Nieprzeprowadzanie kontroli 28 przewożonych odpadów skutkowało m.in. tym, że - jak ustalono na przykładzie firmy „AMS Metal” Sp. z o.o. w Katowicach - co najmniej 378,9 ton sprowadzonych przez tę firmę odpadów, deklarowanych przez przewoźnika jako odpady mosiądzu i brązu nie było w ogóle objętych kontrolą. Jak bowiem stwierdzono, kontrola przestrzegania warunków określonych w decyzji GIOŚ nie była prowadzona także w zakładzie przetwarzającym odpad, w tym przypadku przez WIOŚ w Katowicach. Przykład ten wskazuje, iż na żadnym z etapów obrotu międzynarodowego tym odpadem nie dokonano nawet wyrывkowej kontroli zgodności przewożonego odpadu z jego cechami określonymi w pozwoleniu GIOŚ.

- GPK w Terespolu na przejściu granicznym w Kukurykach - funkcjonariusze GPK w Terespolu nie realizowali obowiązków wynikających z § 13 pkt 1 ww. zarządzenia, tj. nie odnotowywali na oryginale zezwolenia GIOŚ wykorzystywania limitu odpadów oraz nie realizowali postanowienia § 13 ust. 2 ww. zarządzenia, stanowiącego, że przy przewozie tranzytowym przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej GPK właściwa dla miejsca wjazdu informuje GPK, w której ma nastąpić wyjazd.

W okresie objętym kontrolą w celu przeciwdziałania nielegalnej migracji oraz niedopuszczenia do wwozu towarów objętych zakazem lub ograniczeniami przywozowymi otwierano i poddawano oględzinom wszystkie środki transportu wjeżdżające do Polski. Oględzin wwożonych na terytorium RP odpadów dokonywali wspólnie funkcjonariusze GPK i Urzędu Celnego w Koroszczynie. Ukierunkowane one były na wzrokowe ustalenie zgodności rodzajowej i ilościowej faktycznie przewożonych odpadów z dokumentacją przewozową, przedstawioną do kontroli przez przewoźnika. GPK w Terespolu nie jest wyposażona w urządzenia i przyrządy umożliwiające badanie ilościowe i jakościowe przewożonych odpadów. Wyposażenia takie posiada natomiast Urząd Celny w Koroszczynie.

- GPK w Dorohusku na przejściu granicznym w Dorohusku - funkcjonariusze GPK w Dorohusku nie realizowali powinności wynikających z § 11 pkt 1 ww. zarządzenia. Oględzin wwożonych na terytorium RP odpadów dokonywali wspólnie funkcjonariusze GPK i Oddziału Celnego w Dorohusku. Ukierunkowane one były na ustalenie zgodności rodzajowej i ilościowej faktycznie przewożonych odpadów z dokumentacją przewozową przedstawioną do kontroli przez przewoźnika. GPK w Dorohusku nie jest wyposażona w urządzenia i przyrządy umożliwiające szczegółowe badanie ilościowe i jakościowe przewożonych odpadów. Wyposażenia takiego nie posiada również tamtejszy Oddział Celny.
- GPK SG w Jędrzychowicach, a następnie w Zgorzelcu – GPK nie realizowała zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. w następującym zakresie:
 - nie sprawdzano autentyczności zezwoleń na transportowanie odpadów przez granicę państwa,
 - nie korzystano z możliwości przeprowadzenia kontroli środka transportu lub ładunku, w tym sprawdzania prawidłowości zabezpieczenia i oznakowania ładunku,
 - nie odnotowywano na oryginale zezwolenia GIOŚ wykorzystania częściowego lub całkowitego przydzielonego limitu w celu uniemożliwienia ponownego wykorzystania zezwolenia na sprowadzania z zagranicy odpadów, na wywóz za granicę odpadów niebezpiecznych, na przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów.

Kontrola wykazała, że w GPK SG nie zawsze rzetelnie i skutecznie przeprowadzano kontrole graniczne, które wykonywane są przed kontrolami celnymi. Jak bowiem ustalono to właśnie służby celne dokonały cofnięć transportowanych odpadów z uwagi na brak zezwolenia GIOŚ. Przykładowo:

- Z dokumentacji uzyskanej z Oddziału Celnego w Chyżnem wynika, że w latach 2001-I półrocze 2003 r. w trzech przypadkach służby celne dokonały cofnięcia transportowanych odpadów z uwagi na brak zezwolenia GIOŚ, podczas gdy GPK SG w Chyżnem nie posiadał odnotowanego ani jednego takiego przypadku, czym naruszono zasady kontroli określone w § 12 Zarządzenia nr 31 Komendanta

Głównego Straży Granicznej, w którym określono postać dowodu i materiału jaki powinien zebrać GPK w przypadku ujawnienia próby przewozu odpadów bez zezwolenia GIOŚ. Do zadań Straży Granicznej, zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt. 12 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej należy zapobieganie transportowaniu przez granicę państwową odpadów, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych przepisów.

- GPK w Gubinku i Olszynie - w latach 2001 – 2002 i I półroczu 2003 r. dokonano łącznie 6.712 (z tego 6.517 w Olszynie i 195 w Gubinku) udokumentowanych szczegółowych kontroli granicznych - tzw. „interwencji” - wwożonych do Polski odpadów na pasie drogowym przeznaczonym dla samochodów osobowych, autokarów i pojazdów ciężarowych o ładowności do 3,5 ton. W wyniku tych działań nie wpuszczono na terytorium RP 3.000 pojazdów (44,7 % poddanych kontroli granicznej) z odpadami, nie posiadających stosownych zezwoleń GIOŚ na ich przywóz. Cofnięte ładunki odpadów obejmowały w głównej mierze zużyty sprzęt AGD, stare meble, używane opony, brudne tkaniny, zużytą i używaną odzież.

Nie odnotowano natomiast przypadków kontroli granicznych i w ich następstwie ewentualnych cofnięć ładunków odpadów przewożonych samochodami ciężarowymi. Tymczasem z uzyskanych w toku kontroli informacji Urzędu Celnego w Zielonej Górze Oddziału w Gubinku wynikało, że funkcjonariusze celni już po dokonaniu odpraw granicznych ujawnili w badanym okresie 172 przypadki prób transportowania do Polski odpadów wymagających zezwoleń GIOŚ – bez takich zezwoleń. Z tego powodu Oddział Celny dokonał cofnięć tych transportów obejmujących 183 szt. samochodów używanych uszkodzonych, 556.560 kg odzieży używanej, 72.087 kg odpadów z tworzyw sztucznych, 878 szt. i 3.625 kg opon używanych. Świadczy to o mało wnikliwej kontroli granicznej prowadzonej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej.

3.2.3.3. Współdziałanie z Wojewódzkimi Inspektoratami Ochrony Środowiska

Z ustaleń kontroli wynika, że w badanym okresie zarówno organy celne (w 6 na 11 kontrolowanych, tj. w 55%), jak i placówki Straży Granicznej (w 9 na 11 badanych, tj. 82%) przy dokonywaniu odpraw transportów odpadów, praktycznie nie korzystały z pomocy Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, posiadających sprzęt i kwalifikowane kadry, pozwalające na identyfikację i – w miarę potrzeby - kontrolę składu przewożonych odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, nawet pomimo posiadania w niektórych przypadkach porozumień o współpracy. W ocenie NIK brak ścisłego współdziałania ww. organów i placówek z organami Inspekcji Ochrony Środowiska – szczególnie w przypadku transportu substancji chemicznych - mógł sprzyjać dokonywaniu nielegalnego transportu odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, przez granicę. Przykładowo:

- Na przejściu granicznym w Korczowie - współpraca Oddziału Celnego w Korczowie z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie była formalnie uregulowana i ograniczała się jedynie do telefonicznych kontaktów. Miały one miejsce w przypadku wątpliwości funkcjonariuszy celnych co do właściwościami chemiczno – fizycznych przesyłki z odpadami. W okresie objętym kontrolą, podczas rewizji celnych przesyłek z odpadami, dokonywanych przez Oddział, przedstawiciele WIOŚ nie uczestniczyli.
- Na przejściu granicznym Kukuryki - Odprawy celne transportów odpadów odbywały się były bez współdziału Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie, korzystano jedynie z pomocy i wiedzy pracowników Laboratorium Celnego w Koroszczynie. Jak ustalono w trakcie kontroli, w dniu 2.07.2001 r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy WIOŚ a b. Urzędem Celnym w Białej Podlaskiej (obecnie Izba Celna), w którym strony zobowiązały się m.in. do wzajemnej współpracy, wymiany informacji, doświadczeń i pomocy przy dokonywaniu odpraw celnych dotyczących materiałów szkodliwych oraz ich składowania na terenie woj. lubelskiego.

- *Na przejściu granicznym Chyżne - W dniu 30 grudnia 1994 r. zawarto porozumienie w sprawie współpracy Urzędu Celnego Nowym Targu z Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Nowym Sączu, obejmujące zasady współpracy i określające zadania dla byłego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Nowym Sączu i Urzędu Celnego w Nowym Targu. Porozumienie to zostało zawarte przy odmiennym od obecnego stanie organizacyjnym administracji państwowej, a ponadto w porozumieniu nie ustalono sposobu kontaktowania się ze służbą ochrony środowiska w przypadku zatrzymania na granicy państwowej transportu odpadów do kontroli.*

Komendanci Oddziałów Straży Granicznej podpisali w latach 1994-1995 porozumienia z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska, w których określono współdziałanie w zakresie wykrywania i zwalczania zagrożeń dla środowiska, w tym wwozu do Polski odpadów oraz pomocy w organizacji szkoleń. W okresie objętym kontrolą współpraca Straży Granicznej z WIOŚ ograniczała się głównie do interpretacji przepisów, m.in.:

- *GPK Jędrzychowice prowadziła współpracę z WIOŚ w zakresie interpretacji przepisów dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami.*
- *GPK Gubinek posiada uzgodnienia z WIOŚ w Zielonej Górze dotyczące sposobu kontaktów w zakresie przewozu odpadów przez granicę.*

3.2.4. Współpraca z krajami sąsiadującymi w zakresie przeciwdziałania nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów

Zgodnie z informacją Szefa Służby Celnej, zasady współpracy polskich organów celnych z odpowiednimi organami celnymi krajów sąsiadujących kształtowane są na podstawie międzynarodowych umów, zawieranych w sprawie tzw. wspólnej kontroli na granicy oraz współpracy i wzajemnej pomocy administracji celnych. Polska posiada takie umowy ze wszystkimi krajami sąsiadującymi, tj. Niemcami, Czechami, Słowacją, Rosją, Litwą, Białorusią i Ukrainą. Umowy te w sposób generalny określają ramy współpracy i wzajemnej pomocy w sprawach celnych. Brak jest natomiast odrębnych umów, regulujących współpracę administracji celnych krajów sąsiadujących w zakresie przeciwdziałania nielegalnemu przewozowi odpadów przez granicę.

Z informacji Komendy Głównej Straży Granicznej wynika natomiast, że współpraca ze służbami granicznymi państw sąsiednich w zakresie przestrzegania wymagań dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami realizowana jest na podstawie zawartych umów i porozumień: z Federacją Rosyjską (porozumienie z dnia 26 marca 1994 r.), Republiką Litewską (umowa z dnia 4 kwietnia 2000 r.), Republiką Białoruś (umowa z dnia 24 kwietnia 1992 r.), Ukrainą (umowa z dnia 12 stycznia 1993 r.), Republiką Słowacką (umowa z dnia 30 marca 1993 r. oraz porozumienie dodatkowe do tej umowy z dnia 6 lipca 1995 r.), Republiką Czeską (umowa z dnia 5 września 1991 r. oraz protokołu do tej umowy z dnia 12 kwietnia 1995 r.), Republiką Federalną Niemiec (umowa z dnia 18 lutego 2002 r.). Współpraca ta m.in. polega na wymianie informacji w zakresie zwalczania oraz ujawniania sprawców przestępstw przeciwko środowisku naturalnemu, zawiadamianiu o niedopuszczeniu do transportowania przez granice państwową odpadów, udzielaniu wzajemnej pomocy i realizacji uzgodnionych przedsięwzięć.

3.2.5. Działalność Inspekcji Transportu Drogowego w zakresie kontroli przewozu drogowego odpadów

Inspekcja Transportu Drogowego w okresie I półrocza 2003 r. poddała kontroli 86 pojazdów, wykonujących przewozy drogowe odpadów, z czego 1 kontrola dotyczyła przewozu wykonywanego z przekroczeniem granicy kraju. W 25 przypadkach przeprowadzone czynności kontrolne ujawniły naruszenia przepisów przez przewoźników wykonujących transport drogowy. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły zarówno bezpośrednio przepisów dotyczących przewozu drogowego odpadów, jak i innych regulacji, w tym przepisów o transporcie drogowym, przewozie drogowym towarów niebezpiecznych, prawa o ruchu drogowym. Należy tu wymienić m.in.:

- *przewóz odpadów bez zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie transportu drogowego odpadów,*
- *brak karty przekazania odpadów,*
- *brak potwierdzenia przejęcia odpadów w karcie przekazania odpadów,*
- *brak zaświadczenia na przewozy na potrzeby własne,*
- *brak karty opłaty drogowej,*
- *nieprawidłowe oznakowanie pojazdu przewożącego towary niebezpieczne,*
- *nieprawidłowo sporządzona pisemna instrukcja dla kierowcy,*
- *naruszenie warunków określonych w świadectwie dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych,*
- *przewóz odpadów niebezpiecznych w nieoznakowanej jednostce transportowej,*
- *brak dokumentu przewozowego,*
- *naruszenia dotyczące czasu pracy kierowcy,*
- *brak uwierzytelnienia tachografu,*
- *brak badań technicznych pojazdu,*
- *przekroczenie dopuszczalnej masy całkowitej pojazdu.*

W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości inspektorzy Inspekcji Transportu Drogowego nałożyli kary na kwotę 70,5 tys. zł, a także zatrzymali 2 dowody rejestracyjne za zły stan techniczny pojazdów.

W czterech województwach (dolnośląskie, lubuskie, małopolskie i opolskie) prowadzone kontrole, ukierunkowane na transport drogowy odpadów, odbyły się z udziałem przedstawicieli Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska, na podstawie zawartych porozumień pomiędzy właściwymi Wojewódzkimi Inspektoratami: Transportu Drogowego oraz Ochrony Środowiska.

Planowane jest dalsze rozszerzanie współpracy w zakresie kontroli, w tym w szczególności kontroli transportu drogowego odpadów, pomiędzy Inspekcją Transportu Drogowego a Inspekcją Ochrony Środowiska i podpisanie na mocy art. 67 ustawy o transporcie drogowym⁵⁹ porozumienia o współpracy.

Główny Inspektorat Transportu Drogowego bierze czynny udział w pracach nad prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska projektem PHARE 2002 „Wdrożenie Rozporządzenia Rady Nr 259/93 oraz opracowanie granicznego i wewnątrzkrajowego systemu kontroli przemieszczania odpadów”.

⁵⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 125, poz. 1371 z późn. zm.

4. Informacje dodatkowe o przeprowadzonej kontroli

4.1. Przygotowanie kontroli

Najwyższa Izba Kontroli nie prowadziła dotychczas odrębnej kontroli w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów, natomiast w trakcie kontroli koordynowanej „Postępowanie z odpadami niebezpiecznymi”, w 2000 r., zagadnienia te w części zostały zbadane. Ustalenia kontroli wskazały na brak systemu nadzoru nad międzynarodowym obrotem odpadami niebezpiecznymi oraz właściwej kontroli na przejściach granicznych, zapewniającej ochronę przed ich nielegalnym wwozem i wywozem.

Podstawą doboru podmiotów do kontroli, realizujących międzynarodowy obrót odpadami, było przeprowadzenie rozeznania w zakresie wydanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska zezwoleń na ich wywóz, przywóz bądź przewóz oraz ich wykorzystaniu. Do kontroli wybrano 50 podmiotów, które w badanym okresie otrzymały największą ilość zezwoleń. Z tego NIK skontrolowała 11 podmiotów (spółki z udziałem Skarbu Państwa), natomiast Inspekcja Ochrony Środowiska – w trybie art. 12 pkt 2 ustawy o NIK – zbadała pozostałe 39 podmiotów.

Doboru do kontroli urzędów celnych oraz oddziałów Straży Granicznej dokonano w oparciu o rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami.⁶⁰ Wybrano wszystkie, wymienione w rozporządzeniu, przejścia drogowe, jednocześnie ujęte w zezwoleniach GIOŚ, wydanych w kontrolowanym okresie.

Z uwagi na charakter kontroli, będącej kontrolą wykonania zadań, miernikiem stosowanym przy ocenie kontrolowanych jednostek było przede wszystkim ustalenie zakresu i sposobu realizacji przez nie obowiązków, wynikających z przepisów prawa oraz wydanych decyzji administracyjnych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami.

4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

W trakcie kontroli, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy o NIK zasięgnięto informacji w 53 jednostkach niekontrolowanych, w tym m.in. u: Ministra Finansów (Szefa Służby Celnej), Komendanta Głównego Straży Granicznej, Głównego Inspektora Transportu Drogowego, wszystkich 16 Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska oraz 10 organów wybranych gmin granicznych.

W toku kontroli, na podstawie art. 52 ust.1 ustawy o NIK, zorganizowano naradę w jednej skontrolowanej jednostce. Natomiast po zakończeniu kontroli, w myśl art. 58 ust. 1 ww. ustawy, w 6 jednostkach odbyły się narady pokontrolne.

Do jednego protokołu kontroli zgłoszono zastrzeżenia, które zostały uwzględnione przez kontrolującego poprzez stosowne uzupełnienie treści protokołu.

Do kierowników wszystkich skontrolowanych jednostek skierowano wystąpienia pokontrolne, a ponadto - w trybie art. 60 ustawy o NIK - także do trzech innych organów.

⁶⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 60, poz. 548

W wystąpieniu do **Głównego Inspektora Ochrony Środowiska** wnioskowano m.in. o:

- spowodowanie rzetelnego przeprowadzania postępowań w zakresie wydawania zezwoleń na prowadzenie międzynarodowego obrotu odpadami, zapewniających każdorazowo dokładne wyjaśnienie stanu faktycznego,
- nakładanie - we wszystkich wydawanych zezwoleniach w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami - obowiązku okresowego informowania GIOŚ o ilości odpadów przywiezionych z zagranicy, wywiezionych za granicę oraz przewiezionych przez terytorium państwa polskiego,
- stworzenie systemu nadzoru dla zapewnienia przestrzegania warunków zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, w tym egzekwowania informacji o ilości przywiezionych (wywiezionych, przewiezionych) odpadów od podmiotów, którym wydano zezwolenia.

W odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne NIK, Główny Inspektor Ochrony Środowiska poinformował m.in. o: wprowadzonych rozwiązaniach umożliwiających realizację ww. wniosków, np. o sporządzeniu wykazu dokumentów, które należy dołączać do wniosku, aby spełniał on ustawowe wymagania, zwiększeniu liczby pracowników, zajmujących się w GIOŚ zagadnieniami międzynarodowego obrotu odpadami.

W wystąpieniach pokontrolnych do **kierowników jednostek organizacyjnych prowadzących międzynarodowy obrót odpadami** wnioskowano m.in. o:

- przestrzeganie warunków zezwoleń GIOŚ, wydanych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, w tym dotyczących m.in.: informowania GIOŚ o rzeczywistej ilości odpadów przewiezionych przez granicę, importowania odpadów od dostawców wskazanych w zezwoleniu GIOŚ oraz przekazywania odpadów wtórnych firmom określonym w zezwoleniu GIOŚ,
- składanie wniosków o wydanie zezwolenia na wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę na obowiązujących formularzach,
- prowadzenie ewidencji wszystkich odpadów, a w przypadkach prowadzonej nieprawidłowo ewidencji - o dostosowywanie jej do obowiązujących wymogów
- przedkładanie właściwym organom wymaganych aktualnych informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania nimi.

W odpowiedzi na wystąpienia NIK, kierownicy jednostek organizacyjnych prowadzących międzynarodowy obrót odpadami poinformowali o podjęciu na bieżąco realizacji wszystkich wniosków pokontrolnych, w tym m.in. o:

- terminowym informowaniu GIOŚ o faktycznych ilościach sprowadzanych z zagranicy lub wywożonych odpadach,
- importowaniu odpadów od firm wskazanych w zezwoleniu,
- przekazywaniu odpadów wtórnych firmom określonym w zezwoleniu,
- pouczeniu i zobligowaniu osób odpowiedzialnych za realizację wymagań i warunków decyzji administracyjnych dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami, w tym i ochrony środowiska przed odpadami do terminowego i rzetelnego ich wypełniania.

Ponadto NIK – po zakończeniu postępowania kontrolnego w Philips Morris Polska S.A. w Krakowie – skierowała w trybie art. 60 ustawy o NIK, wystąpienie do Ministra Środowiska, w którym wniosła m.in. o: rozważenie – w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi – zaklasyfikowania żył tytoniowych do odpadów w kontekście postanowień ustawy o odpadach oraz wzmożenie nadzoru nad prawidłową

realizacją zadań przez Inspekcję Ochrony Środowiska w zakresie kontroli przestrzegania przepisów ustawy o odpadach.

W odpowiedzi Minister Środowiska m.in. podtrzymał stanowisko dotyczące klasyfikowania żył tytoniowych do odpadów oraz poinformował, że na najbliższej naradzie szkoleniowej inspektorów ochrony środowiska omówione zostaną problemy związane z przeprowadzaniem kontroli przestrzegania warunków określonych w decyzjach GIOŚ, dotyczących międzynarodowego obrotu odpadami.

Także po zakończeniu postępowania kontrolnego w PPH „Tor” S.A. w Ząbkowicach Śląskich – Najwyższa Izba Kontroli skierowała dwa wystąpienia pokontrolne, w trybie art. 60 ustawy o NIK. W wystąpieniu do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska Izba wnosiła o nadzór nad wypełnianiem przez PPH „Tor” S.A. postanowień decyzji GIOŚ zezwalających na przywóz z zagranicy odpadów w postaci zużytych opon przeznaczonych do bieżnikowania, albowiem kontrola wykazała ich nieprzestrzeganie przez importera. W odpowiedzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska poinformował, że postanowieniem z dnia 27 października 2003 r. wszczął postępowanie administracyjne w sprawie cofnięcia PPH „Tor” S.A. decyzji zezwalającej na przywóz przedmiotowych odpadów. W drugim z wystąpień po kontroli PPH „Tor” S.A., skierowanym do Starosty Ząbkowickiego, NIK wnosiła o dokonanie sprostowania oczywistej omyłki w decyzji nr 28/0/2003 z dnia 22 maja 2003 r. zezwalającej ww. Spółce na prowadzenie działalności w zakresie odzysku odpadu w postaci zużytych opon.

Do jednego z wystąpień pokontrolnych zgłoszono zastrzeżenia. Zgłosił je - w trybie art. 61 ust. 1 ustawy o NIK - Kierownik ds. Ochrony Środowiska w Philip Morris Polska S.A. w Krakowie, kwestionując zasadność kwalifikowania żył tytoniowych do odpadów. Uchwałą Komisji Rozstrzygającej w NIK z dnia 29 grudnia 2003 r. zastrzeżenia zostały oddalone w całości ze względów merytorycznych oraz formalnych – zostały zgłoszone przez osobę nieuprawnioną. W uzasadnieniu Komisja również zwróciła uwagę na argumentację Philip Morris Polska S.A., m.in. świadczącą o wybiórczym stosowaniu przepisów prawa przez Spółkę w odniesieniu do niektórych produktów technologicznego podziału liścia tytoniowego, będących przedmiotem obrotu krajowego i międzynarodowego oraz na stanowisko Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, wg m.in., którego żyły tytoniowe objęte zezwoleniami są odpadem w rozumieniu ustawy o odpadach.

W wystąpieniach do naczelników urzędów celnych wnioskowano m.in. o:

- dostarczanie właściwym miejscowo oddziałom celnym kompletnych i aktualnych decyzji GIOŚ, zezwalających na transport odpadów przez dane przejścia graniczne,
- egzekwowanie od przewożących odpady przez granicę - we wszystkich przypadkach wymagających zezwolenia GIOŚ - oryginału tego dokumentu oraz sprawdzanie jego autentyczności,
- odnotowywanie na dokumentach przewozowych ilości faktycznie transportowanych odpadów oraz dokonywanie ich saldowania,
- podawanie faktycznych nazw odprawianych towarów w ewidencjach obrotu celnego,
- podjęcie działań w celu objęcia rewizjami większej liczby odprawianych transportów odpadów,

- rozważenie możliwości nawiązania ściślejszej współpracy z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska w celu przeciwdziałania nielegalnemu przemieszczaniu odpadów przez granicę.

W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne NIK, wszyscy naczelnicy urzędów celnych poinformowali o podjęciu realizacji wniosków pokontrolnych., w tym m.in. o:

- zwiększeniu bieżącej kontroli odpadów przewożonych przez granicę,
- dokonywanie saldowania przewożonych odpadów,
- przeprowadzonych szkoleniach w zakresie przepisów obowiązujących w międzynarodowym obrocie odpadami, wymaganych dokumentów oraz zasad odpraw celnych odpadów,
- podjęciu współpracy w Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska oraz Granicznymi Placówkami Kontrolnymi SG w zakresie zapobiegania nielegalnemu przemieszczaniu odpadów przez granicę.

W wystąpieniach do komendantów Oddziałów Straży Granicznej wnioskowano m.in. o:

- przekazywanie Granicznym Placówkom Kontrolnym SG kopii zezwoleń GIOŚ (a nie sporządzanych na ich podstawie skrótów) na przywóz, wywóz i przewóz odpadów,
- przestrzeganie postanowień zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych, przeprowadzanej w Granicznych Placówkach Kontrolnych Straży Granicznej, w tym m.in.:
 - sprawdzanie autentyczności zezwoleń na transport odpadów przez granicę państwa,
 - odnotowywanie na oryginale zezwolenia GIOŚ wykorzystania częściowego lub całkowitego przydzielonego limitu w celu uniemożliwienia ponownego wykorzystania zezwolenia na sprowadzanie z zagranicy odpadów, na wywóz za granicę odpadów niebezpiecznych, na przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów oraz sporządzanie związanych z tym meldunków i informowanie Dyrektora Zarządu Kontroli Ruchu Granicznego o wykorzystaniu częściowym lub całkowitym przydzielonego limitu odpadów.
 - powiadamianie właściwych (dla wyjazdu) Granicznych Placówek Kontrolnych o wszystkich odprawionych odpadach.
 - prowadzenie wyrywkowej kontroli zgodności przewożonych odpadów z rodzajem i jakością deklarowaną w dokumentach przewozowych.
- uwzględnianie w tematyce kontroli GPK prowadzonych przez funkcjonariuszy Oddziałów Straży Granicznej zagadnień związanych z międzynarodowym obrotem odpadami,
- rozważenie możliwości nawiązania ściślejszej współpracy z Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska w celu przeciwdziałania nielegalnemu przemieszczaniu odpadów przez granicę.

W odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne NIK wszyscy komendanci Oddziałów Straży Granicznej poinformowali o podjęciu realizacji wniosków pokontrolnych, w tym m.in. o:

- przesyłaniu do podległych granicznych jednostek kserokopii oryginałów decyzji wydanych przez GIOŚ, a nie jak dotychczas skróconych odpisów,

- wdrożeniu postanowień ww. zarządzenia nr 31 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 18 sierpnia 1997 r. w zakresie m.in. kontroli przewożonych odpadów zgodnie z zezwoleniem GIOŚ, sporządzania związanych w tym meldunków i prowadzenia ewidencji,
- podjęciu współpracy w Wojewódzkimi Inspektorami Ochrony Środowiska oraz Urzędami Celnymi w zakresie zapobiegania nielegalnemu przemieszczaniu odpadów przez granicę.

5. Załączniki

5.1. Słowniczek ważniejszych pojęć i skrótów

MŚ	- Ministerstwo Środowiska
GIOŚ	- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
WIOŚ	- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
MF	- Ministerstwo Finansów
KGSG	- Komenda Główna Straży Granicznej
GITD	- Główny Inspektorat Transportu Drogowego
UC	- Urząd Celny
GPK SG	- Graniczna Placówka Kontrolna Straży Granicznej
PCN	- Polska Scalona Nomenklatura Towarowa Handlu Zagranicznego
odpady	- oznaczają każdą substancję lub przedmiot należący do jednej z kategorii określonych w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, ⁶¹ których posiadacz się pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany,
odpady niebezpieczne	– są to odpady należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście A załącznika nr 2 do ww. ustawy o odpadach oraz posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do ww. ustawy lub należące do kategorii lub rodzajów odpadów określonych na liście B załącznika nr 2 do ww. ustawy i zawierające którykolwiek ze składników wymienionych w załączniku nr 3 do ww. ustawy oraz posiadające co najmniej jedną z właściwości wymienionych w załączniku nr 4 do ww. ustawy,
gospodarowanie odpadami	– rozumie się przez to zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów, w tym również nadzór nad takimi działaniami oraz nad miejscami unieszkodliwiania odpadów,
magazynowanie odpadów	- rozumie się przez to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem,
odzysk	- rozumie się przez to wszelkie działania, nie stwarzające zagrożenia dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, polegające na wykorzystaniu odpadów w całości lub w części, lub prowadzące do odzyskania z odpadów substancji, materiałów lub energii i ich wykorzystania, określone w załączniku nr 5 do ww. ustawy o odpadach,
saldowanie	- bilansowanie (realizacja) transportowanych odpadów.

⁶¹ Dz. U. Nr 62 poz. 628 z późn. zm.

- ług posulfitowy, ług posiarczynowy – *chem.* produkt odpadowy w produkcji celulozy metodą siarczynową, ma zastosowanie do otrzymywania alkoholu przez fermentację węglowodanów, jako spoiwo do brykietów, jako dodatek do tłoczyw i klejów, do produkcji drożdży paszowych, i.t.p.
- bifenyl, difenyl - *chem.* węglowodór aromatyczny, występuje w smole gazowej, stosowany w syntezie chemicznej i w stanie stopionym jako nośnik ciepła
- gudron - ciekła pozostałość po destylacji próżniowej ropy naftowej; stosowany jako produkt końcowy lub poddawany przeróbce rozkładowej w celu otrzymywania paliw silnikowych, oleju opałowego i gazów rafineryjnych

5.2. Stan prawny dotyczący kontrolowanej działalności (uzupełnienie dotyczące działalności Straży Granicznej)

Na podstawie art. 9 ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej⁶² Komendant Główny SG wydał zarządzenie nr 31 z dnia 18 sierpnia 1997 r. (które zmieniono zarządzeniem nr 10 z dnia 20 marca 2000 r.) w sprawie w sprawie kontroli przewozu przez granicę państwową odpadów i szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, środków odurzających i substancji psychotropowych oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych, przeprowadzanych w granicznych placówkach kontrolnych Straży Granicznej.

Zarządzenie określa sposób prowadzenia kontroli przez graniczne placówki kontrolne Straży Granicznej w zakresie zapobieganiu transportowania bez zezwolenia przez granicę państwową odpadów i odpadów niebezpiecznych (§ 1 ust. 1 pkt 1). Zadania powyższe wykonują funkcjonariusze Straży Granicznej pełniący służbę w GPK w czasie kontroli granicznej osób, towarów i środków transportu (§ 1 ust. 2). Kontrola to zespół przedsięwzięć organizacyjno-technicznych zabezpieczających terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed przywozem, wywozem lub tranzytem bez wymaganego zezwolenia substancji, materiałów i przedmiotów, mogących stanowić zagrożenie dla środowiska naturalnego, zdrowia lub życia ludzi, a także pozwalających na ustalenie źródła zanieczyszczenia wód granicznych (§ 1 ust. 3). Wywóz i przywóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów niebezpiecznych oraz sprowadzanie z zagranicy odpadów innych niż niebezpieczne, odbywa się na podstawie zezwolenia wydanego przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (§ 2 ust. 1). Komendant GPK odpowiedzialny jest za właściwą organizację i realizację kontroli, o której mowa w § 1 (§ 8 ust. 1). W tym celu komendant GPK współdziała ze służbami dokonującymi kontroli na przejściu granicznym w celu zapewnienia dopływu informacji o przewidywanym przewozie przez granicę państwową środków i materiałów stanowiących zagrożenie dla zdrowia, życia ludzkiego lub środowiska naturalnego oraz zapewnia stałą obsługę urządzeń technicznych do prowadzenia kontroli osób towarów i środków transportu (§ 8 ust. 2 pkt 1 i 2). Zadania powyższe realizowane są m.in. poprzez sprawdzanie autentyczności zezwoleń na transportowanie przez granicę państwową odpadów oraz porównywanie zgodności tych dokumentów z przewożonym ładunkiem oraz sprawdzanie i kontrolę prawidłowości opakowań i zabezpieczeń materiałów i substancji (§ 9 pkt 1 i 2). Zadania powinny być realizowane również poprzez wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych ruchu osobowego i towarów przewożonych przez granicę państwową w celu ustalenia osób, przewoźników i spedytorów naruszających obowiązujące przepisy oraz środków transportu wykorzystywanych do tego celu oraz wykorzystanie urządzeń technicznych, testów i psów służbowych do ujawniania ww. materiałów i substancji (§ 9 pkt. 4 i 5). W przypadku ujawnienia próby przewozu przez granicę odpadów niebezpiecznych i innych odpadów bez wymaganych dokumentów i zezwoleń, funkcjonariusz GPK:

⁶² tj. Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1399 z późn. zm.

- nie zezwala na przekroczenie granicy państwa,
- zbiera dowody i materiały w postaci: danych nadawcy i odbiorcy ładunku, miejsca załadowania i wyładunku, rodzaju, nazwy i przeznaczenia towaru, dokumentacji fotograficznej w formie materiałów poglądowych sporządzonych dla celów procesowych, kserokopii dokumentów przewozowych oraz notatki służbowej opisującej zdarzenie (§ 12).

W celu uniemożliwienia ponownego wykorzystania zezwolenia:

- na sprowadzenie z zagranicy odpadów,
- na wywóz za granicę odpadów niebezpiecznych,
- na przewóz przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpadów niebezpiecznych

na oryginale zezwolenia odnotowuje się wykorzystanie częściowe lub całkowite przydzielonego limitu informując niezwłocznie o tym Dyrektora Zarządu Kontroli Ruchu Granicznego w meldunku, którego wzór stanowi załącznik nr 2 do zarządzenia (§ 13 ust. 1). Przy przewozie tranzytowym przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej GPK właściwa dla miejsca wjazdu informuje GPK, w której ma nastąpić wyjazd (§ 13 ust. 2).

W razie ujawnienia próby przewozu przez granice odpadów niebezpiecznych lub innych odpadów, bez wymaganych dokumentów i zezwoleń, komendant GPK podejmuje decyzję o zatrzymaniu lub cofnięciu transportu na terytorium państwa, z którego nastąpił wyjazd. W przypadku rozbieżności w dokumentach lub błędu popełnionego przez organ wystawiający zezwolenie na przewóz ładunków, komendant GPK przed podjęciem decyzji konsultuje się m.in. z Wydziałem ds. Odpadów Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Wykaz zawierający m.in. numer telefonu i faksu do ww. Wydziału znajduje się w pomieszczeniu kierownika zmiany. Wykaz ten aktualizowany jest na polecenie Dyrektora Zarządu Kontroli Ruchu Granicznego Komendy Głównej Straży Granicznej. Decyzje podjęte w przypadkach ujawnienia ww. okoliczności Komendant GPK odnotowuje w meldunku (§ 14).

5.3. Wykaz skontrolowanych podmiotów oraz jednostek organizacyjnych NIK, które przeprowadziły w nich kontrole

Departament Środowiska, Rolnictwa i Zagospodarowania Przestrzennego

1. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Delegatura NIK w Białymstoku

1. Urząd Celny w Suwałkach (Oddział Celny w Budzisku przejście graniczne – Budzisko)
2. Podlaski Oddział Straży Granicznej w Białymstoku (GPK w Budzisku przejście graniczne – Budzisko)

Delegatura NIK w Bydgoszczy

1. Zachem S.A. – Bydgoszcz
2. „Frantschach Świecie” – Świecie n/Wisłą

Delegatura NIK w Katowicach

1. Urząd Celny w Cieszynie
2. Śląski Oddział Straży Granicznej w Raciborzu (GPK w Cieszynie przejście graniczne – Cieszyn Boguszowice)
3. „OTOR” Silesia S.A. – Tychy

Delegatura NIK w Krakowie

1. Urząd Celny w Nowym Targu (Oddział Celny w Chyżnem przejście graniczne - Chyżne)
2. Karpacki Oddział Straży Granicznej w Nowym Sączu (GPK w Chyżnem przejście graniczne – Chyżne)
3. Philip Morris Polska S.A.

Delegatura NIK w Lublinie

1. Urząd Celny w Koroszczynie (przejście graniczne – Kukuryki /Terespol/
2. Nadbużański Oddział Straży Granicznej w Chełmie (GPK w Dorohusku przejście graniczne Dorohusk, GPK przejście graniczne – Kukuryki /Terespol/
3. Urząd Celny w Chełmie (Oddział Celny w Dorohusku przejście graniczne – Dorohusk)
4. Zakłady Tytoniowe S.A. w Lublinie

Delegatura NIK w Rzeszowie

1. Urząd Celny w Krośnie (Oddział Celny Barwinek przejście graniczne – Barwinek)

2. Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyśle (GPK w Korczowej przejście graniczne –Korczowa; GPK Barwinek przejście graniczne – Barwinek)
3. Urząd Celny w Przemyśle (Oddział Celny w Korczowej przejście graniczne – Korczowa)
4. Zakłady Magnezytowe „Ropczyce” S.A. – Rzeszów

Delegatura NIK w Szczecinie

1. Urząd Celny II w Szczecinie (Oddział Celny w Kołbaskowie przejście graniczne – Kołbaskowo)
2. Pomorski Oddział Straży Granicznej (GPK w Kobaskowie przejście graniczne – Kołbaskowo)

Delegatura NIK w Warszawie

1. Intercell S.A. Ostrołęka
2. Impexmetal S.A. Warszawa
3. PKN „ORLEN” S.A. Płock
4. Altadis Polska S.A. Radom

Delegatura NIK we Wrocławiu

1. Urząd Celny w Zgorzelcu (Oddział Celny w Jędrzychowicach przejście graniczne – Jędrzychowice /od 14.10.2002 r. Zgorzelec/)
2. Łużycki Oddział Straży Granicznej w Lubaniu ŚL. (GPK w Jędrzychowicach /od 14.10.2002 r. Zgorzelec, przejście graniczne – Jędrzychowice /od 14.10.2002 r. Zgorzelec/)
3. PPH „TOR” S.A. Ząbkowice Śląskie

Delegatura NIK w Zielonej Górze

1. Urząd Celny w Olszynie (przejście graniczne – Olszyna)
2. Lubuski Oddział Straży Granicznej w Krośnie Odrzańskim (GPK w Olszynie przejście graniczne – Olszyna i GPK w Gubinku przejście graniczne Gubinek)
3. Urząd Celny w Zielonej Górze (Oddział Celny w Gubinku przejście graniczne – Gubinek)

5.4. Wykaz jednostek skontrolowanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska (IOŚ)

1. „SEGI-AT” Sp. z o.o.	Warszawa
2. MEGAMETAL	Warszawa
3. Rethmann Recycling Sp. z o.o.	Warszawa
4. PH „BALMO”	Warszawa
5. PZP „NAFTOPOL”	Warszawa
6. Kemira Cell	Ostrołęka
7. UPEX – Chemie – Polska	Łódź
8. „BATEX – Service” S.A.	Łódź
9. „REMEK” Sp. z o.o.	Zduńska Wola (woj. łódzkie)
10. „EKO-REGENERATION”	Piotrków Trybunalski (woj. łódzkie)
11. DS. Smith Polska	Kielce
12. Hydrogeotechnika Sp. z o.o.	Kielce
13. PPU „STAGAL”	Lębork (woj. pomorskie)
14. „COLMEC” Sp. z o.o.	Rudno (woj. pomorskie)
15. „International Paper – Kwidzyn” S.A.	Kwidzyn (woj. pomorskie)
16. „DOM-PLAST” S.A.	Słupsk (woj. pomorskie)
17. DEU – POL	Nowa Wiś Lęborska (woj. pomorskie)
18. „BRITISH AMERICAN TABACCO POLSKA S.A.	Augustów (woj. podlaskie)
19. PE Intereko sp. z o.o.	Opole
20. NORGIPS Polska	Brzezie k/Opola
21. ECO-DAMEX	Głucholazy (woj. opolskie)
22. „GALMAR” S.C.	Poznań
23. „TechnoMet”	Poznań
24. „KMT Mac” Dermid-Polska	Toruń
25. CARGO Holding	Zielona Góra
26. HUTMEN	Wrocław
27. „Hecot” Sp. z o.o.	Głogów (woj. dolnośląskie)
28. Industrie Maurizio Peruzzo „POLOWAT” Sp. z o.o.	Bielsko-Biała (woj. śląskie)
29. „Krajewski & Krajewski”	Jaworzno (woj. śląskie)
30. Zakład Utylizacji Odpadów Sp.	Dąbrowa Górnicza (woj. śląskie)
31. PREISS-DAIMLER POLSKA	Chorzów (woj. śląskie)
32. JANOTA I JANOTA MAKRON	Cieszyn (woj. śląskie)
33. Przedsiębiorstwo Materiałów Ogniotrwałych S.A.	Kraków
34. SCANDINAVIAN TOBACCO Poland S.A.	Myślenice (woj. małopolskie)
35. „ALUMETAL” Sp. z o.o.	Kęty (woj. małopolskie)
36. FHU „Transcom”	Bochnia (Kraków)
37. FABIOSs	Maków Podhalański (woj. małopolskie)
38. Geyer & Hosaja Zakłady Gumowe	Mielec (woj. podkarpackie)
39. Cementownia „Chełm” S.A.	Chełm (woj. lubelskie)

5.5. Lista osób zajmujących kierownicze stanowiska, odpowiedzialnych za kontrolowaną działalność

W okresie objętym kontrolą funkcję Głównego Inspektora Ochrony Środowiska pełnili:

Pan Andrzej Ruraż – Lipiński od 14 kwietnia 2000r. do 21 maja 2001 r.;

Pan Waldemar Krajewski – pełnił obowiązki od 11 lipca do 16 grudnia 2001 r.;

Pan Krzysztof Zaręba od 17 grudnia 2001 r.

5.6. Wnioski o wydanie zezwoleń w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami, złożone do GIOŚ

Lata	Liczba wniosków na przywóz odpadów		Liczba wniosków na wywóz odpadów		Liczba wniosków na przewóz odpadów niebezpiecz.	Liczba złożonych wniosków ogółem
	Ogółem	w tym odpadów niebezpiecz.	ogółem	w tym odpadów niebezpiecz.		
1	2	3	4	5	6	7=2+4+6
2001 r.	191	1	21	20	4	216
2002 r.	240	5	50	41	5	295
I poł. 2003 r.	75	2	14	12	5	94
R a z e m	506	8	85	73	14	605

5.7. Wydane przez GIOŚ zezwolenia w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami

Lata	Liczba wydanych zezwoleń na przywóz odpadów		Liczba zezwoleń na wywóz odpadów		Liczba zezwoleń na przewóz odpadów niebezpiecz	Liczba wydanych zezwoleń ogółem
	ogółem	w tym odpadów niebezp.	ogółem	w tym odpadów niebezp.		
1	2	3	4	5	6	7=2+4+6
2001 r.	148*	0	22*	22*	4	174*
2002 r.	160*	2	40*	29*	3	203*
I poł. 2003 r.	67*	1	16*	12*	4	87*
R a z e m	375*	3	78*	63*	11	464*

*liczba zezwoleń razem z decyzjami o zmianie zezwolenia

5.8. Wykaz aktów prawnych dot. kontrolowanej działalności

1. Konwencja Bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzona w Bazylei dnia 22 marca 1989r. – Dz.U. z 1995r. Nr 19, poz.88
2. Oświadczenie Rządowe z dnia 30 czerwca 1994r. w sprawie ratyfikacji przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji Bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, sporządzonej w Bazylei dnia 22 marca 1989r. – Dz.U. z 1995r. Nr 19, poz.89.
3. Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach z 2001 r. – Dz.U. Nr 96, poz.592, zm.: z 97 Nr 88, poz.554; z 1998r. Nr 106, poz.668; z 1999r. Nr 101, poz.1178; z 2000r. Nr 12, poz.136, Nr 22, poz.272, Nr 89, poz.991, Nr 109, poz.1157 – obowiązywała do 30 września 2001r.
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach – Dz.U. Nr 62, poz.628, zm.: z 2002r. Nr 41, poz.365, Nr 113, poz.984, Nr 199, poz.1671; z 2003r. Nr 7, poz.78 – weszła w życie z dniem 1 października 2001r.
5. Ustawa z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 100, poz.1085; zm.: z 2002r. Nr 143, poz.1196; z 2003r. Nr 7, poz.78, Nr 190, poz.1865.
6. Ustawa z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska – j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 112, poz.982, zm.: z 2001r. Nr 110, poz.1189; z 2002r. 113, poz.984, Nr 153, poz.1271; z 2003r. Nr 170, poz.1652, Nr 190, poz.1865, Nr 217, poz.2124.
7. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 – Kodeks postępowania administracyjnego – j.t. Dz.U. z 2000r. Nr 98, poz.1071, zm.: z 2001r. Nr 49, poz.509; z 2002r. Nr 113, poz.984, Nr 169, poz.1387.

8. Ustawa z dnia 9 stycznia 1997r. – Kodeks celny - j.t.Dz.U. z 2001r. Nr 75, poz.802; zm.: z 2001r. Nr 12, poz.92, Nr 89, poz.972, Nr 110, poz.1189, Nr 125, poz.1358, Nr 128, poz.1403; z 2002r. Nr 41, poz.365; Nr 89, poz.804, Nr 112, poz.974, Nr 141, poz.1178, Nr 169, poz.1387, Nr 188, poz.1572; z 2003r. Nr 120, poz.1122.
9. Ustawa z dnia 20 marca 2002r. o przekształceniach w administracji celnej oraz o zmianie niektórych ustaw – Dz.U. Nr 41, poz.365 – wejście w życie z dniem 1 maja 2002r.
10. Ustawa z dnia 24 lipca 1999 r. o Służbie Celnej – Dz.U. Nr 72, poz. 802, zm.: z 1999 r. Nr 110, poz. 1255; z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 89, poz. 804, Nr 153, poz. 1271; z 2003 r. Nr 120, poz. 1122, Nr 137, poz. 1302, Nr 199 poz. 1934, Nr 217, poz. 2124.
11. Ustawa z dnia 12 października 1990r. o Straży Granicznej – j.t. Dz.U. z 2002r. Nr 171, poz.1399 zm. z 2001r. Nr 110, poz.1189; z 2002r. Nr 153, poz.1271; z 2003r. Nr 90, poz.844, Nr 113, poz.1070, Nr 128, poz.1175, Nr 137, poz.1302, Nr 166, poz.1609.
12. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym – Dz.U. Nr 125, poz. 1371 zm.: z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 89, poz. 804, Nr 199, poz. 1671; z 2003 r. Nr 137, poz. 1302, Nr 149, poz. 1452, Nr 200, poz. 1953, Nr 211, poz. 2050 – weszła w życie z dniem 1 listopada 2001 r.
13. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw, w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej – Dz. U. Nr 96, poz. 959.
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów - Dz. U. Nr 112, poz. 1206 - wejście w życie z dniem 1 stycznia 2002r.
15. Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 kwietnia 1998r. w sprawie określenia listy odpadów, których przywożenie z zagranicy nie wymaga zezwolenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska – Dz.U. Nr 47, poz.299, zm. z 2000r. Nr 20, poz.251 – obowiązywało do dnia 29 maja 2002r.
16. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 marca 2002r. w sprawie listy odpadów innych niż niebezpieczne, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska – Dz.U. Nr 56, poz.512 - weszło w życie z dniem 30 maja 2002r.
17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 19 lipca 1999r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych w międzynarodowym obrocie odpadami – Dz.U. Nr 69, poz.768 - obowiązywało do dnia 29 maja 2002r.
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 marca 2002r. w sprawie określenia wzoru dokumentu stosowanego w międzynarodowym obrocie odpadami – Dz.U. Nr 56, poz.511 - weszło w życie z dniem 30 maja 2002r.
19. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002r. w sprawie rodzajów odpadów niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy – Dz.U. Nr 15, poz.146 – weszło w życie z dniem 5 marca 2002r. – wygaśnięcie z dniem 31 grudnia 2003r.
20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002r. w sprawie wprowadzenia obowiązku uzyskania zezwoleń na wywóz do określonych państw odpadów innych niż niebezpieczne – Dz.U. Nr 15, poz.147 – weszło w życie z dniem 12 marca 2002r.
21. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 maja 2002r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany

- międzynarodowy obrót odpadami – Dz.U. Nr 60, poz. 548, zm.: z 2002r. Nr 179, poz. 1499, Nr 191, poz. 1599 – weszło w życie z dniem 21 maja 2002r.
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002r. w sprawie wzoru rejestru decyzji wydanych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami – Dz.U. nr 15, poz. 148 - weszło w życie z dniem 12 marca 2002r.
23. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów – Dz.U. Nr 152, poz. 1736 – weszło w życie z dniem 1 stycznia 2002r.
24. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1999r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów – Dz.U. Nr 96, poz. 1118, zm. z 2000r. Nr 8, poz. 93 – uchylone z dniem 19 października 2001r.
25. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2001r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów – Dz.U. Nr 122, poz. 1334 – wejście w życie z dniem 23 października 2001r., a uchylone z dniem 30 marca 2002r.
26. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 maja 2002r. w sprawie wniosku o wydanie zezwolenia na przywóz lub na wywóz odpadów niebezpiecznych za granicę – Dz.U. Nr 56, poz. 513 – weszło w życie z dniem 30 maja 2002r.
27. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 2002r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Finansów – Dz.U. Nr 32, poz. 301, zm.: z 2002r. Nr 43, poz. 378, Nr 93, poz. 834 – weszło w życie z dniem 30 marca 2002r.
28. Obwieszczenie Ministra Finansów z dnia 24 czerwca 2002r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Finansów – M.P. Nr 26, poz. 437 – wejście w życie z dniem 29 czerwca 2002r.
29. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 grudnia 2001r. w sprawie utworzenia oddziałów Straży Granicznej – Dz.U. Nr 152, poz. 1733 – weszło w życie z dniem 12 stycznia 2002r.; z 2003r. Nr 186, poz. 1822.
30. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 czerwca 2002r. w sprawie kontroli granicznej dokonywanej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej – Dz.U. Nr 96, poz. 862, zm. z 2002r. Nr 143, poz. 1203 – weszło w życie z dniem 16 czerwca 2002r.
31. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2001r. w sprawie Polskiej Scalonej Nomenklatury Towarowej Handlu Zagranicznego (PCN) – Dz.U. Nr 151, poz. 1701 – weszło w życie z dniem 1 stycznia 2002r., a uchylone z dniem 1 stycznia 2003r.
32. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002r. w sprawie Polskiej Scalonej Nomenklatury Towarowej Handlu Zagranicznego (PCN) – Dz.U. Nr 239, poz. 2031 – weszło w życie z dniem 1 stycznia 2003r. – nieaktualne z dniem 1 stycznia 2004r.
33. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 października 1999r. w sprawie rodzajów dokumentów mających znaczenie dla kontroli celnej i osób zobowiązanych do ich przechowywania – Dz.U. Nr 87, poz. 972, zm. z 2003r. Nr 199, poz. 1943.
34. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Polskiej Scalonej Nomenklatury Towarowej Handlu Zagranicznego (PCN) z dnia 20 grudnia 2000 r. – Dz.U. Nr 120, poz. 1271; zm. z 2001 r. Nr 151, poz. 1701; z 2002 r. Nr 239, poz. 2031.
35. Rozporządzenie Nr 259/93/EWG z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie, do Wspólnoty oraz poza jej obszar – Dz. Urz. WE L 30 z 06.02.1993 r. z późn. zm.
36. Zarządzenie Prezesa Głównego Urzędu Celnego z dnia 30 grudnia 1999r. w sprawie ewidencji prowadzonych przez urzędy celne – Dz.Urz. MF z 2000r. Nr 2, poz. 5, zm. z 2001r. Nr 1, poz. 1.

5.9. Bibliografia

1. J. Machowski „Ochrona środowiska – prawo i zrównoważony rozwój”
Warszawa 2003
2. GUS – „Ochrona Środowiska, Rocznik statystyczny – 2001 r.”
3. GIOŚ – „Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2001”
Warszawa 2002r.
4. GIOŚ – „Informacja o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w 2002 r.”
Warszawa 2003 r.
5. PIOŚ – „Stan środowiska w Polsce” Raport, Warszawa 1998
6. IOŚ – „Raport Stan Środowiska w Polsce w latach 1996-2001 r.” – Warszawa 2003 r.

5.10. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Minister Gospodarki i Pracy
7. Minister Infrastruktury
8. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
9. Minister Środowiska
10. Minister Finansów
11. Rzecznik Praw Obywatelskich
12. Główny Inspektor Ochrony Środowiska
13. Szef Służby Celnej
14. Główny Komendant Straży Granicznej
15. Główny Inspektor Transportu Drogowego
16. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej
17. Przewodniczący Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
18. Przewodniczący Sejmowej Komisji Odpowiedzialności Konstytucyjnej
19. Przewodniczący Sejmowej Komisji Gospodarki
20. Przewodniczący Senackiej Komisji Ochrony Środowiska